

א וַיֹּאמֶר יי אל מֹשֶׁה בֵּא אֶל פְּרַעֲהַּ כִּי אֲנִי הִכְפַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, אֲשֶׁרִי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יי בְּאוֹר פְּנִיךָ יְהִלְכוּן. כְּמָה אֲצַטְרִיכוּ אֲבֵי נִשְׂאָ, לְמַהֲךָ בְּאַרְחֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִמְטֵר פְּקוּדֵי אוּרֵייתָא, בְּגִין דִּיזְכּוֹן כְּמָה לְעֵלְמָא דְאֲתִי, וְלִשְׁזָבָא לֹוּן מִכָּל קְטְרוּגִין דְעֵילָא וְתַתָּא. בְּגִין, דְהָא כְּמָה דְאֲשַׁתְּכַחוּ מִקְטְרִיגִין בְּעֵלְמָא לְתַתָּא, הֵכִי נָמִי אֲשַׁתְּכַחוּ מִקְטְרִיגִין לְעֵילָא דְקִיִּימִי עֲלֵיהוּ דְבְּגֵי נִשְׂאָ.

ב אֵינּוֹן דְעֵבְדִין פְּקוּדֵי אוּרֵייתָא, וְאֲזֵלִי בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָ, בְּדַחְלָא דְמֵאֲרִיהוֹן, כְּמָה אֵינּוֹן סְנִיגוּרִין דְקִיִּימִין עֲלֵיהוּ לְעֵילָא, כְּמָה דְאֲתָ אָמַר אֲם יֵשׁ עֲלִיו מְלֶאךָן מְלִיץ אַחַד מְנִי אֶלְךָ וְגוֹ'. וְכַתִּיב וַיַּחֲנֹנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצַאֲתִי כִפֵּר. בְּגִין כֵּךְ, זַכָּאָה אִיהוּ מֵאֵן דְנָטִיר פְּקוּדֵי אוּרֵייתָא.

ג אָמַר בֵּ לִיה רַבִּי חֲזִיָא, אִי הֵכִי, אָמַאי אֲצַטְרִיךְ הָכָא מְלֶאךָן דְלִיהוּ סְנִיגוּרָא עֲלֵיהּ דְבַר נֶשׁ וְהָא כְּתִיב אֲם כִּי יִי יְהִיָּה בְּכַסְלֶךָ וְשָׁמֵר וְגִלְךָ מְלֶאכְדָּה, וְכַתִּיב וַיִּי

מסורת הזהר
א ח"ב לה. ב (תהלים פ"ט) ח"ב רנ: ח"ג יח: צט: ק: קמח: קמט: רלא: ג (איוב ל"ג) הקס"ז קס"ט צ"ג. ד (משלי ג') ת"ז בהקדמה ט: ה (תהלים קכ"א) ושלח פ"ב צ"א.
חלופי גרסאות
א לבני. ב ל"ג ליה; לר'.

מאמר
מאמר אֲם יֵשׁ עֲלִיו מְלֶאךָן מְלִיץ

הסולם
א ביראת אדונם, כמה הם מליצי טוב, העומדים עליהם למעלה. כמש"א, אֲם יֵשׁ עֲלִיו מְלֶאךָן מְלִיץ אַחַד וְגוֹ'. וְכַתּוּב וַיַּחֲנֹנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצַאֲתִי כִפֵּר. מִשּׁוּם זֶה אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁשׁוּמֵר מִצּוֹת הַתּוֹרָה.

אֲם יֵשׁ עֲלִיו מְלֶאךָן מְלִיץ

מאמר
א וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בֵּא וְגוֹ': ר' יהודה פתח ואמר, אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כמה צריכים בני אדם ללכת בדרכי הקב"ה, ולשמור מצות התורה, כדי שיזכו על ידה בעולם הבא, ולהציל אותם מכל המשטינים למעלה ולמטה. כי כמו שיש משטינים בעולם למטה, כן נמצאים משטינים למעלה, העומדים להשטין על בני אדם.

ב אֵינּוֹן דְעֵבְדִין פְּקוּדֵי וכו': אלו שמקיימים מצות התורה והולכים בדרך הישר, (דפו"י דף ל"ב ע"ב)

ג אָמַר לֹו ר' חֲזִיָא וכו': א"ל ר"ח, אֲם כֵּן לְמָה צְרִיכִים כָּאֵן מְלֶאךָן שִׁיחִיה מְלִיץ עַל הָאָדָם, וְהִרִי כְּתוּב, כִּי ה' יְהִיָּה בְּכַסְלֶךָ וְשָׁמֵר רְגִלְךָ מִלְּכַד. וְכַתּוּב ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רַע. שֶׁהַקְּב"ה רוֹאֵה כָּל מַה שְׁעוֹשֶׂה אָדָם בְּעוֹלָם הֵן טוֹב וְהֵן רַע. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, אֲם יִסְתַּר אִישׁ בַּמַּסְתָּרִים וְאֲנִי

ב

יְשַׁמְרֶךָ מְכַל רַע. דְּהָא תָּמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל מַה דְּכַר נָשׁ עֶבֶד בְּעֵלְמָא,
הֵן טַב הֵן בֵּישׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, ׀ אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם
יְיָ.

ד) אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, כֹּלָּא הֵכִי הוּא וְדַאי. אֲבָל הָא פְּתִיב, ׀ וְגַע אֵל עֲצֻמו
וְאֵל בְּשֵׁרו. וּכְתִיב, ׀ וּתְסִיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ חֲנָם. לְאַחֲזָאָה דְּהָא רְשׁוּ אֶתְמַסֵּר לְסִטְרָא
אַחֲרָא ׀ לְקִטְרָגָא, עַל מַלְיָן דְּעֵלְמָא, ׀ וְלֹאֲתַמְסְרָא בִּידוּי. וְכֹל אֲלִין אַרְחִין טְמִירִין
קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִית זְאֲנֵת פְּדָאי לְמַהֲךָ אֲבַתְרִייהוּ, בְּגִין דְּאִינוּן ׀ נְמוּסִין
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, ׀ וּבְנֵי נְשָׂא לָאו אִינוּן רְשָׁאִין לְדַקְדָּקָא אֲבַתְרִייהוּ, בַּר אִינוּן
זְכָאִי קְשׁוּט דְּנַדְעִין רַוִּי אוֹרְיָתָא, וְאֲזִלִּין בְּאַרְחָא דְּחִכְמָתָא לְמַנְדַּע אִינוּן מַלְיָן
סְתִימִין דְּאוֹרְיָתָא.

ה) רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, ׀ וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ וַיִּבְּאוּ
גַם הַשְּׁטָן בְּתוֹכֵם. וַיְהִי הַיּוֹם: דָּא רֵאשׁ הַשְּׁנָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמִדְּן
עֵלְמָא. בְּגוּוֹנָא דָּא, ׀ וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה. הַהוּא יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה הַזֶּה.
ו) וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, ׀ אֲלִין בְּרַבְרִין מְמַנְן שְׁלִיחִין בְּעֵלְמָא, לְאַשְׁגָּחָא בְּעוֹבְדִין
יְדִבְנֵי נְשָׂא. לְהִתְיַצֵּב עַל ה': כְּמָה דְּאֵתָא אָמַר, ׀ וְכֹל צְבָא הַשְּׁמַיִם עוֹמְדִים עֲלֵיו
מִימִינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה' בְּהַאי קָרָא אֲשַׁכְּחָנָא רַחֲמֵימוֹתָא דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ דִּישְׂרָאֵל. בְּגִין, דְּהִנֵּי שְׁלִיחִין, דְּאִינוּן מְמַנְן לְאַשְׁגָּחָא עַל עוֹבְדִין

מסורת הזהר
(1) (ירמיה כ"ג) נח ס"ט צ"ג ז) (איוב ב') להלן אות ט"ו ז"ח מ"ט ט"א ש"ט ש"ט ט"ו ח) (שם) ח"ב לג. לד. ט) (איוב א'), י' (מ"ב ד') ח"ב מר. ח"ג רלא. כ) (מ"א כ"ב) ח"ב קע. ת"ז ת"ע קכב.
ג כד"א. ד ורשו אתמסר וליג לקטרגא. ה למאן דלא אצטריך לאתמסרא. ו ולכל. ז לי רשות. ח בבני. ט אינון. י ליג דבני נשא.
חלופי גרסאות
דרך אמת א) חוקות שבתורה אין אדם רשאי להרהר אחריהם כגון פרה אדומה וכיוצא בו:

מאמר
ואני לא אראנו נאום ה'. וא"כ למה לי מלאך, להמליץ או להשטיין.
ד) אָמַר לִיה ר' יְהוּדָה וְכוּ': א"ל ר"י, הכל נדאי הוא כן, שהקב"ה רואה הכל, אבל הרי כתוב, וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב, ותסיתני בו לבלעו חנם. שזה להראות, שנמסר הרשות לצד האחר, להשטיין על דברי העולם, ושהיו נמסרים בידיו. וכל אלו הם דברים נסתרים לפני הקב"ה, ואין אתה ראוי ללכת אחריהם לחקדם, משום שהם חוקי הקב"ה ובני אדם אינם מותרים לדקדק אחריהם. חוץ מאלו צדיקי אמת, היודעים סודות התורה, והולכים בדרך החכמה לרעת אלו דברים הסתומים שבתורה. וז"ש אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כלומר, שיודעים דרכי השי"ת שמריע ומטיב ע"י שליחים, אע"פ שיכול לעשות בעצמו. וכן כאן בהכתוב בא אל פרעה, דצה הקב"ה שפרעה (דפויי דף ל"ב ע"ב)

הסולם
אם יש עליו מלאך מליץ ישלח את בני ישראל, אע"פ שהיה יכול להוציאם בעל כרחו.
מאמר וידי היום - ויבא גם השטן בתוכם
ה) ר' אֶלְעָזָר פְּתַח וְכוּ': רַא"פ, וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְּאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ וַיִּבְּאוּ גַם הַשְּׁטָן בְּתוֹכֵם. זֶהוּ רֵאשׁ הַשְּׁנָה, שֶׁהַקְּב"ה קָם לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם. כַּעֲזִין זֶה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה, יוֹם הַהוּא, יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה הַזֶּה.
ו) וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים: אֵלּוּ הֵם הַשְּׂרִים הַמְּמוּנִים הַשְּׁלִיחִים בְּעוֹלָם לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם. לְהִתְיַצֵּב עַל ה', כְּמַש"א, וְכֹל צְבָא הַשְּׁמַיִם עוֹמְדִים עֲלָיו מִימִינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל, לְהִתְיַצֵּב עַל ה', בְּמַקְרָא הוּא מְצַתִּי אֶהְבֵּת הַקְּב"ה אֶל יִשְׂרָאֵל. מִשׁוּם שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁלִיחִים שֶׁהֵם מְמוּנִים לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם וְלוֹקְחִים אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂים כּוֹלֵם, וְכִיּוֹם שֶׁהִדִּין עוֹמֵד לְקוֹם, לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, נַעֲשׂוּ

בא

ג

דבני נשא, אזלין ושאטין ונטלין אינון עובדין בלהו, וכיומא דקאי דינא למיקם, למידן עלמא, אתעבידו קטיגורין למיקם עליהו דבני נשא. ותא חזי, מפל עמין דעלמא, לא קיימין לאשגחא בעובדיהון, בר ביישראל בלחודייהו, בגין דאלין בגין לקודשא בריהווא.

ז) וכד לא אשתכחו עובדין דישראל פדקא זאות, פכיוכו"ל אינון ממנן שליחן, פד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישראל, על ה' ודאי קיימין, דהא פד ישראל עבדין עובדין דלא פשרן, פכיוכו"ל מתישין חילא דקודשא בריהווא. ויכד עבדין עובדין דכשרן, יתבין תוקפא ותילא לקודשא בריהווא. ועל דא פתיב, תנו עז לאלהים. במה. בעובדין דכשרן. ועל דא, בטהווא יומא, בלהו וברבן ממנן אתפנשו על ה'. על ה' ודאי, דהא פין דעל ישראל אתפנשו, עליה אתפנשו. ח) ויבא גם השטן בתוכם, גם, לאסגאח עלייהו, דכלהו אתיין למיהוי קטיגורין עלייהו דישראל, ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא וברבא מפלהו, קטיגורא מפלהו, פין דתמא קודשא בריהווא, דכלהו אתיין לקטרגא. מיד ויאמר יי אל השטן מאין תבא. וכי לא תהו דע קודשא בריהווא, מאן תהו אתי. אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

ט) ויאמר יי אל השטן וגו' ויען השטן את יי ויאמר משוט בארץ. מכאן אוליפנא, דישובא דארעא אתמסר לסטרין אתננין, בר ארעא דישראל בלחודקה. פין דאמר משוט בארץ, אשגח קודשא בריהווא, דכעי למיהוי

חלופי גרמאות

כ ישראל, ל וכד עובדין כשן, מ ליג דישראל.

מסורת הזהר

(7) (תהלים ס"ח)

הסולם

מאמר

ז) ויבא גם השטן בתוכם: המלה גם רומז לרבות על בני האלהים, כי כולם באים להיות משטינים על ישראל, וזה, השטן, נתוסף עליהם, משום שהוא מלשין הגדול מכולם, מקטרג גדול מכולם. כיון שראה הקב"ה שכולם באו להשטין, מיד, ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. להיותו הגדול מכולם. שואל, וכי לא ידע הקב"ה מאין היה בא, עד שהוצרך לשאלו. ומשיב, אלא להביא הדבר לרצונו של השטן. כלומר, שנתן לו בדברים אלה, פתח להשטין כרצונו.

ט) ויאמר ה' אל השטן וגו': ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ. מכאן למדתי, שישוב הארץ נמסר לצד האחרים, דהיינו ע' אומות. חוץ מארץ ישראל בלבדה, שהיא בקדושה לישראל. ועל כן, כיון שאמר, משוט בארץ, שארץ סתם, פירושה ארץ ישראל, ראה הקב"ה שרוצה להיות מלשין על ישראל, ולא על איוב או אחרים הנחשבים על האומות יושבי שאר הארצות, מיד ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב וגו'.

נעשו משטינים לעמוד להשטין על בני האדם. ובוא וראה, מכל העמים שבעולם, אינם עומדים הממונים להשגיח על מעשיהם, חוץ על ישראל בלבד, משום שהם בני אל הקב"ה.

ז) וכד לא אשתכחו וכו': וכאשר לא נמצאו מעשיהם של ישראל כראוי, כביכול, אלו ממונים השליחים, כשרוצים לעמוד על אלו המעשים של ישראל, הם עומדים על ה'. כי כשישראל עושים מעשים שאינם טובים, כביכול, מחלישים כח הקב"ה, וכשעושים מעשים טובים, נותנים גבורה וכח אל הקב"ה. ועל זה כתוב, תנו עז לאלקים, במה נותנים עז. במעשים טובים. ועל כן ביום ההוא, כל השרים הממונים התקבצו על ה'. ע"פ ה' ודאי, כי כיון שנתקבצו להשטין על ישראל, נמצאים מתקבצים על ה'. דהיינו כביכול, להחליש כחו. (וביאור הענין, שישראל יוכלו, כביכול, להוסיף כח למעלה, או לגרוע, הוא בפתיחה לחכמת הקבלה אות קס"א קס"ב, עש"ה בכל ההמשך).

חמא

דפו"י דף ל"ב ע"ב * דף ל"ג ע"א * ע"י ברכת שלום בסוף הספר

ד

בא

דלטורא עלייהו דישקאל. מיד, ויאמר ?? אל השטן השמת לבך על עבדי איוב
פי אין כמוהו בארץ.

(י) חמא שעתא למיהב ליה חולקא, במה דיתעסק, ויתפרש מנייהו דישקאל,
וקא אוקמוה, לרעיא דבעא למעבר עאניה בחד נהרא וכו', מיד אתעסק ביה
ההוא שטן, ולא קטרג עלייהו דישקאל.

(יא) ויען השטן את ?? ויאמר החנם נרא איוב אלהים. לאו תוהא לעבדא
דמאריה עביד ליה כל רעותיה, דיהא דחיל ליה, אעדי אשגותוהו מניה, ותחמי
אי דחיל לך ואם לאו.

(יב) ת"ח, בשעתא דעאקו, פד אתיהב חולקא תדא להאי סטר לאתעסקא ביה,
אתפריש לכתור מכלא. פגוונא דא שעיר בר"ח. שעיר ביומא דכפורי. בגין
דאתעסק ביה, ושביק להו לישקאל במלכיהון, והכא, מטא זמנא למיטל חולקא
דא, מפל זרעא דאברהם, בסטרא אתרא. פמה דאת אמר, הנה ילדה מלכה גם
היא וגו' את עוץ בכורו וגו'.

(יג) ות"ח, בשעתא דאמר משוט בארץ, בעא מיניה, למעבר דינא בישקאל,
דקא דינא תוה ליה על אברהם, למתבע מקודשא בריך הוא. בגין, דלא אתעביד
דינא ביצחק, פד אתקריב ע"ג מדבחא, דקא לא תוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין
על מדבחא, בפאתרא, פמה דאת אמר, לא יחליפנו. והכא קאים יצחק על גבי
מדבחא, ולא אשתלים מניה קרבנא, ולא אתעביד ביה דינא, ובעא דא מעם

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(י) (איוב א') לעיל אות ד' צ"ח. (ב) (בראשית כ"ב) ו' למחוי. (ג) ל"ג באחרא עד ולא; מוסיף באחרא וכן בכל
(ד) (ויקרא כ"ז) ת"ז ת"ז כג; (ה) (ויקרא כ"ז) ת"ז ת"ז כג.

מאמר

הסולם

יהי היום ויבא גם השמן בתוכם

הכפורים, שחם סוד נתינת חלק לס"א, שניתן
לו כדי שיתעסק בו, ויעזוב את ישראל
בממלכתם. (כמ"ש לעיל פ' נח דף ל"ד ד"ה וכדו',
ודף מ"ח ד"ה ועם זה) וכאן, הגיע הזמן לקחת
חלק הזה, מכל זרע אברהם, בשביל הסטרא
אחרא. כמשי"א, הנה ילדה מלכה וגו' את עוץ
בכורו וגו', ואיוב היה בארץ עוץ, הרי שהיה
ממשפחתו של אברהם.

(יג) ות"ח בשעתא דאמר וכו': ובוא
וראה, בשעה שאמר השטן משוט בארץ,
בקש מה, לעשות דין בישראל, כי ארץ סתם
הוא ארץ ישראל, (כנ"ל אות ט') כי היה לו דין
על אברהם, ונשה מן הקב"ה. והוא, כי לא נעשה
דין ביצחק, כשנקרב על המזבח, כי לא היה לו
להחליף הקרבן שהכין על המזבח, באחר,
דהיינו באיל, כמשי"א לא יחליפנו. וכאן כבר
היה יצחק על המזבח, ולא נשלם להיות קרבן,
ולא נעשה בו דין. ובקש זה מן הקב"ה, כמו
שבקש

(י) חמא שעתא למיהב וכו': ראה
שעתה הוא השעה לתת לשטן חלק במה
שיתעסק בו, ויתרחק מן ישראל. והנה בארונהו,
ברומה, לרועה שרצה להעביר צאנו דרך נהר
אחד, ובא זאב להתגרות בצאן. רועה שהוא
מנוסה מה עושה, לוקח תיש גדול ונותנו לזאב,
אמר, ילחום עם התיש עד שאעביר את צאני
לעבר הנהר, ואחר כך אשוב ואקח גם את זה.
כן עשה הקב"ה שמסר את איוב אל השטן
שיתנסק עמו ולא ישטין על ישראל. מיד
התעסק עמו השטן ולא קטרג על ישראל.

(יא) ויען השטן את ה' וגו': אין תימא
על עבד, שאדונו עושה לו רצונו, שמתירא
אותו, הסר השגחתך ממנו, ותראה אם יירא
אותך אם לא.

(יב) ת"ח בשעתא דעאקו וכו': בוא
וראה, בעת צרה, כשניתן חלק אחד לצד הזה
להתעסק בו, הוא מתרחק אחר זה לגמרי. כעין
זה, הוא שעיר שמקריבים בר"ח, וכיום
(דפו"י דף ל"ג ע"א)

ה

בא

קודשא בריהו הוא, כמה דבעא דיניה דיוסף לכמה דרין. וכל מה דבעא, באורח דינא בעא.

יד) ומה הוא זמנא דאשתזיב יצחק, ואתחלף קרבניה, זמין ליה קודשא בריהו הוא, לה הוא מקטרגא, האי לחולקיה, כמה דאת אמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את ערין בכורו. והכא, מטא למיטל חולקיה עליה, מפל ורעיה דאברהם, ולא יקרב פסטרא אחרא.

טו) וכלא דינא אנתא. כמה דאיהו דן, הכי אתדן. בגין דאיוב מקריבי עיטא דפרעה הנה, וכד קם פרעה עליוהו דישראל, בעא לקטלא לון. אמר ליה לא, אלא טול ממונהון, ושלוט על גופיהון בפולחנא וקשיא, ולא תקטול לון. אמר ליה קודשא בריהו הוא, תיף, בה הוא דינא ממש, תהא דאין, מה פתיב, אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו וגו'. כמה דאיהו דן, הכי אתדן. ואע"ג דככל שאר הנה דחיל לקודשא בריהו הוא.

טז) ת"ח, מה פתיב, אף את נפשו שמור. ואתיהיב ליה רשו, למשלט על בשרא, בגין רזא דכתיב, קץ כל בשר בא לפני. ואוקמוה, בא לפני ודאי, ודא איהו קץ כל בשר, ולא רוחא. ואיתמר, דאיהו קץ דאתי מסטרא דחשף, כמה דאת אמר, קץ שם לחשף ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל בשרא, בגין דאית קץ אחרא, ואקרי קץ תימין, ודא איהו קץ אחרא, מסטרא דשמאלא, דאיהו חשף. וע"ד אתיהיב ליה רשו בעצמו ובשרו.

חלופי גרסאות

ע ל"ג מן כמה עד מכל, פ מוסיף אתא לגביה, צ ל"ג כמה דאיהו דן הכי אתדן, ק ושליט. ר כבוד. ש ביה. ת ל"ג מן ואתיהב עד בגין.

מסורת הזהר

ט (איוב ב') לעיל אות ד'. פ (בראשית ו') ב"א ש"ל צ"ד. צ (איוב כ"ח) נח כ"ח צ"ד. ק (דניאל י"ב) ב"א צ"ב צ"א.

ויהי היום ויבא גם השמן בתוכם

ישראל תהיה נידון. מה כתוב, אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו וגו'. במה שהוא דן את ישראל כך נידון בעצמו, ואע"פ, שבכל שאר הדברים, היה מתירא מפני הקב"ה. כמ"ש עליו, וירא אלקים, לא ניצל מן הדין.

טז) ת"ח מה פתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, אך את נפשו שמור. שניתן לו רשות לשלוט על הבשר שלו. כי הוא סוד שכתוב קץ כל בשר בא לפני. ובארוהו, בא לפני ודאי, דהיינו שקץ כל בשר, שהוא השטן המשחית בא לפני לקבל רשות (כנ"ל פרשת נח אות ע"ח) וזהו שנקרא קץ כל בשר ולא נקרא קץ כל רוח, (כמ"ש בפ' נח ק"ל וע"ש בהסולם) ובארוהו, שהוא קץ הבא מצד החשך, דהיינו מבחי' דיניו דכבודא, כמ"ש, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל תכלית הוא כמו ולכל בשר. כי יש קץ אחר והוא קץ הימין, שהוא בקדושה, וזה שבכאן הוא קץ אחר מצד השמאל

הסולם

מאמר

שבקש דין של מכירת יוסף לכמה דורות. וכל מה שמבקש השטן הוא מבקש בדרך דין.

יד) ומה הוא זמנא דאשתזיב וכו': ומאותו זמן שניצל יצחק ונחלף קרבנו, הכין הקב"ה, בשביל המקטרג ההוא, את זה, דהיינו איוב, לחלקו. כמ"ש, הנה ילדה מלכה וגו', את ערין בכורו וגו'. שהוא איוב, שישב בארץ עוין. וזה נאמר תיכף אחר עקדת יצחק. וכאן, בלידת עוין, הגיע השטן לקחת חלקו מכל זרעו של אברהם, ולא יקרב להויק לצד אחר, דהיינו לישראל.

טו) וכלא דינא אתא וכו': והכל הוא בדין. כמו שהוא, דהיינו איוב, דן, כן הוא נידון. כי איוב מיועצי פרעה היה, וכשקם פרעה על ישראל היה רוצה להרג אותם. אמר לו, איוב, לא, אלא קח את כספם, ומשול על הגופים שלהם בעבודה קשה, ולא תהרגם. אמר לו הקב"ה, חייך, באותו דין ממש שחוצת על (דפו"י דף ל"ג ע"א)

בא

יז) ותסיתני בו לבלעו. אי הקי, לאו בדינא תהו, אלא במימר תהו מקטרגא,
א דאסית ליה, ואסטי ליה. אלא, פלא בדינא תהו, והכי אמר לו אליהוא, כי
פעל אדם ישלם לו וכארת איש ימציאנו. והכי תהו פמה דאתמר, פמה דאיהו גזר,
הכי אתגזר עליה.

יח) והאי דאמר ותסיתני בו לבלעו חנם, ותסיתני לבלעו לא פתיב, אלא
ותסיתני בו, ביה קיימא בדעתיה, דאיהו חשיב דהא תסיתני, פמה דאמר וועל
עצת רשעים דהופעת. פגוונא דא, ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו. ויפתוהו
ויכזבו לו. לא פתיב, אלא ויפתוהו בפיהם. בפיהם קיימא מלה דא דהא אתפתה.
יט) א"ר אבא, פלא הוא שפיר, אבל הכי אוליפנא, דתנן, סליק ואסטיין.
וכי איהו יכיל לאסטנא. אין. דהא איהו מלך זקן וכסיל, דדכתיב טוב ילד מספן
ותכם ממלך זקן וכסיל. וע"ד, יכיל לאסטנא לבר נש. מאי טעמא. בגין דאיהו
מהימן על עובדוי דבני נשא.

כ) ת"ח, האי בדינא דיחיד, אבל בדינא דעלמא, פתיב, וירד וי' לראות.
ארדה נא ואראה. דלא אתיהיב מהימנותא אלא בידיה בלחודוי, דהא לא
פעא לאוכדא יעלמא, על מימר דההוא מקטרגא, דתיאובכתיה איהו תדיר

חלופי גרסאות

א דאחית. ב דאתמר. ג ל"ג ותסיתני לבלעו; תסיתני.
ד מוסיף הופעת אמר איוב התפתית על מימר דההוא
מקטרגא. ה ל"ג דא. ו הוה. ז והא כתיב. ח עובדי.
ט בעי. י ל"ג עלמא. כ ותיאובכתי.

מסורת הזהר

ד (איוב ל"ד) וישב י' צ"א. ט (איוב י') ז"ח ע"ה ט"ד
ש"כ. ת (תהלים ע"ה) ח"ג קכא. ז"ח י"ד ט"ג שמ"ד.
ט"ז ט"ד שמ"ז. א (וירא צ"ה) צ"א. וישב א' צ"ד.
ב (בראשית י"א) נח י"ב צ"ב. ג (שם י"ח) וירא ס'
צ"ג.

הסולם

מאמר

ויהי היום ויבא גם השמן בתוכם
יט) א"ר אבא וכו': אר"א, הכל הוא
יפה, אבל כך למדתי. תנן, עולה ומשטיין.
שואל, וכי הוא יכול להשטיין לפני הקב"ה שיוודע
הכל. ומשיב, כן, כי הוא מלך זקן וכסיל, שכתוב
טוב ילד מספן ותכם ממלך זקן וכסיל. וכיון שהוא
מלך על בני אדם ע"כ יכול להשטיין על האדם.
מהו הטעם. הוא משום שהוא נאמן על מעשיהם
של אנשים. כי להיותו מלך עליהם הוא נאמן
על מעשיהם.

השמאל, שהוא חשך. וע"כ ניתן לו רשות לפגוע
בעצמו ובבשרו.

יז) ותסיתני בו לבלעו חנם; שואל,
אם כן לא בדין נענש, אלא מחמת דיבורו של
המקטרג שהסיתו והטה אותו. ומשיב, אלא הכל
היה בדין, וכן אמר לו אליהוא, כי פעל אדם
ישלם לו וכארת איש ימציאנו. וכן היה, כמו
שאמרנו, כמו שהוא גזר על ישראל אצל פרעה,
כך גזר עליו.

כ) ת"ח האי בדינא וכו': בוא וראה,
זה, הוא רק בדין של יחיד, אבל בדין העולם,
כתוב, וירד ה' לראות. ארדה נא ואראה. שלא
נתנה לו אמונה, אלא הוא בידיו של הקב"ה
בלבדו. כי לא רצה להאביד העולם על פיו של
המקטרג, שתאותו הוא תמיד להשחית. מאין
לנו. כי כתוב, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא
חוקר. שפירושו, שהוא חוקר להשחית הכל. וזה
הוא, קץ כל בשר בא לפני. שהשטן הנקרא קץ
כל

יח) והאי דאמר ותסיתני וכו': ומה
שאמר, ותסיתני בו לבלעו חנם, התשובה היא,
שלא כתוב ותסיתני לבלעו, אלא ותסיתני בו,
בו הוא כך, בדעתו, שהוא חושב, כי תסיתני,
כמו שאמר איוב, ועל עצת רשעים הופעת.
כעין זה. ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו.
וג"כ קשה, וכי אפשר לפתות את הקב"ה. אלא
ויפתוהו ויכזבו לו לא כתוב, ורק ויפתוהו
בפיהם, בפיהם הוא דבר זה, שנתפתה. דהיינו
שהם חושבים כן, ובאמת אינו כן.
(דפו"י דף ל"ג ע"א * דף ל"ג ע"ב)

בא

לשיצאה. מנלן דכתיב, ^ט קץ שם לחשף ולכל תכלית הוא חוקר. לשיצאה כלא, הוא חוקר. ודא איהו קץ כל בשר בא לפני, ודאי בגין לשיצאה.

כא ות"ת, ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב על יי'. כמה דאפתמר. ויהווא יומא, קיימין תרין סטרין, ל'קבלא בני עלמא. ^ח כל אינון דאתין קמי קודשא בריה הוא ובתיובקא ובקבדין טבין, ^ז אינון וכן למהוי פתיבין לגביה ^ו דההוא סטרא דאיהו חיים, ואפיק תוצאות חיים. ומאן דאיהו מסטריה, אכתיב לחיים. וכל אינון דאתין בעובדין בישין, אינון ^ו פתיבין לההוא סטרא אחרא דאיהו מותא, ואקרי ^ו מות, וביה שריא מותא.

כב ובההוא יומא, קיימין אלין תרין סטרין: חיים, ומות. אית מאן דאכתיב לסטרא דחיים. ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות. ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא, אי קיימא חד ופאה בעלמא, דאכרע עלייהו, פלהו קיימין ואכתיבו לחיים. ואי חד תיקא אכרע ^ז עלמא, פלהו ^ו אכתיבו למיתה.

כג ויהווא זמנא, עלמא ^ו הנה קיים באמצעיתא, ויהווא מקטרגא בעא לאסטאה. מיד מה כתיב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין פמוהו בארץ וגו'. בין דאשתמודע איהו בלחודוי, מיד אתקיף ביה מקטרגא. וע"ד תנינן, דלא אצטריף ליה לבר נש לאתפרשא מפללא דסגיאין, בגין דלא יתרשים איהו בלחודוי, ולא יקטרגון עליה לעילא.

כד דכתיב בשונמית, ^ט ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. לא בעינא לאפקא גרמי מפללא דסגיאין, בתוך עמי יתיבנא, עד יומא דא, ובתוך עמי, ^ח בכללא

חלופי גרסאות

ד לקבל. ח ל"ג כל אינון דאתין קמי. ו בתואובתא. ו ל"ג אינון זכין. ו ל"ג ההוא סטרא. ו ל"ג כתיבין. צ מותא. ק מוסיף עלמא עלייהו. ד כתיבין. ט קיימא ול"ג הוה. ת מוסיף אתיב בכללא.

מסורת הזהר

ד (איוב כ"ח) לעיל אות ט"ז ציון צ, ה (מ"ב ד') נח ע"ט צ"א.

הסולם

מאמר

ויהי היום ויבא גם השמן בתוכם בעולם, כולם עומדים ונכתבים לחיים. ואם רשע אחד מכריע העולם, כולם נכתבים למיתה. **כג** וההוא זמנא זכו': ואותו הזמן היה העולם בינוני, דהיינו מחצה חייב ומחצה זכאי, והמקטרג רצה להשטין ולהכריע העולם לכף חוב, מיד מה כתוב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. כיון שהוא נודע לברו, מיד התקיף אותו המקטרג. וע"כ למדנו, שאין האדם צריך להוציא את עצמו מן כלל הרבים, כדי שהוא לא יצוין בלברו ולא יקטרגו עליו מלמעלה.

כל בשר, בא ודאי להשחית. (כנ"ל פ' נח אות כ"ט). **כא** ות"ת, ויהי היום ויבואו וגו': כמו שנתבאר, שהיה בראש השנה. שביום ההוא עומדים שני צדדים כנגד העולם. כל אלו הבאים לפני הקב"ה בתשובה ומעשים טובים, הם זוכים להיות כתובים אצל אותו הצד שהוא חיים, שמוציא תוצאות חיים, ומי שהוא מן הצד שלו נכתב לחיים. וכל אלו הבאים במעשים רעים הם כתובים לצד האחר שהוא מות. שנקרא מות, ובו שורה המות, להחית בני אדם. **כב** ובההוא יומא קיימין זכו': וביום ההוא עומדים אלו שני הצדדים, חיים ומות. יש מי שנכתב לצד החיים, ויש מי שנכתב לצד המות. ולפעמים העולם הוא בינוני, דהיינו חציו חייב וחציו זכאי, אם נמצא צדיק אחד מכריע (דפו"י דף ל"ג ע"ב)

כד דכתיב בשונמית זכו': שכתוב בשונמית, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת, שפירדשו, אינו רוצה להוציא את עצמו מכלל הרבים, בתוך עמי אני יושבת עד היום הזה. ובתוך עמי בכלל אחד אהיה נודעת למעלה. וכן

ה

בא

תָּדָא אֲשַׁתְּמוּדַע לְעִילָא. וְהָכָא אִיּוֹב, כִּינּוּן דְּאֲשַׁתְּמוּדַע לְעִילָא וְאֲתַרְשִׁים, מִיַּד אֲתַקִּיף בֵּיהּ מְקַטְרָגָא, וְאָמַר הַחֲנַם יֵרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים, « כָּל מַה דְּדַחִיל לָךְ וְאֲתַתְּקַף, לָאוּ לְמַגְנָא עֲבִיד, הֲלֵא אַתָּה שְׂכַת בְּעַדוֹ וּבְעַד וְגו'». אֲבָל טוֹל כָּל הָאִי טָבָא דְאַנְתָּ עֲבַד לֵיהּ, וּמִיַּד אִם לֹא עַל פְּנֵיךָ יְבָרְכֶךָ. יִשְׁבּוּק לָךְ, וְיִתְדַבֵּק בְּסִטְרָא אַתְרָא, דְּהָא הַשְׁתָּא יִבְּפַתְרֶךָ אִיהוּ « אֲכִיל, סְלִיק וּפְתוּרָךְ מְנִיָּה, וְנַחְזִי מִמָּאן אִיהוּ, וּבְכָאן סִטְרָא יִתְדַבֵּק.

כה) מִיַּד, וְיֵאמֵר יי אֵל הַשְׁטֵן הֵנָּה כָּל אֲשֶׁר לֹו בְּיַדְךָ. לְאַחְזָאָה, דְּדַחִילוֹ דְּאִיּוֹב לְגַבְיָהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְּנָה לְנִטְרָא « עוֹתְרִיָּהּ. וּמִהָכָא אֲוֹלִיפְנָא, דְּכָל אֵינּוֹן דְּדַחֲלִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל « עוֹתְרִיָּהּ, אוֹ עַל בְּנִיָּהּ, לָאוּ אִיהוּ דְּחִילוֹ פְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא קַטְרָג הֵהוּא מְקַטְרָגָא וְאָמַר, הַחֲנַם יֵרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים הֲלֵא אַתָּה שְׂכַת בְּעַדוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה קְדִיּוֹ בְּרַכְתָּ. וְעַל דָּא אִיהוּ דְּחִיל לָךְ, וְאֲתַיְהִיב לֵיהּ רְשׁוֹ לְקַטְרָגָא בֵּיהּ, וְלְאַחְזָאָה, דְּלֹא פְּלַח אִיּוֹב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵי.

כו) דְּכִינּוּן דְּאֲתַנְסִי, נְפִיק מְאוּרְתָא, וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיָּה, מַה כְּתִיב, בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו אֲבָל בְּרַעוּתִיָּה חָטָא, וּלְכַתֵּר חָטָא בְּכָלָא.

כז) וְאִי תִימָא דְּלֹא אֲתַנְסִי בַר נֶשׁ, הָא כְּתִיב « ה' צַדִּיק יִבְחַן וְגו'. וּבְגִין כִּי אֲתַנְסִי אִיּוֹב. וְאֵעִיג דְּלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיָּה פְּדָקָא יְאוּת, לֹא נְפִיק מִתַּחַת יְרִשׁוּתָא דְּמִרְיָה לְאַתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא אַתְרָא.

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א מוסיף לאו כל ב מאן ג ואתקיף ד בפקודך ה אבל.
ו פקודך ז מוסיף לא הוה ח מוסיף אלא עותריה.
ט עתרייהו י רשותיה.

מסורת הזוהר

(1) (תהלים י"א) תולדות ל"ו צ"ד.

הסולם

מאמר

ויהי היום ויבא גם השטן בתוכם
המקטרג ואמר, החנם ירא איוב אלקים הלא אתה שכת בעדו וְגו', מעשה ידיו ברכת, וע"כ הוא ירא אותך. ואז ניתן לו רשות לקטרג עליו, ולהראות שלא עבד איוב אל הקב"ה באהבה.

וכאן, איוב, כיון שנודע למעלה ונצטיין, מיד התקיף אותו המקטרג, ואמר, החנם ירא איוב אלקים, כל מה שהוא ירא אותך והתגבר במעשים טובים, אינו עושה בחנם, הלא אתה שכת בעדו ובעד וְגו', אבל קח ממנו כל טוב הזה שעשית לו, ומיד תראה, אם לא על פניך יברכך, יעזוב אותך ויתדבק בצד האחר. כי עתה על שלחןך הוא אוכל, העבר שלחןך ממנו, ונראה ממי הוא, ובאיזה צד יתדבק.

כו) דְּכִינּוּן דְּאֲתַנְסִי וְכו': כִּי כִינּוּן שֶׁהִתְנַסָּה, יֵצֵא מִן הַדְּרָךְ וְלֹא נִשְׁאֵר בְּתַקְפּוֹ. מַה כְּתוּב, בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו, אֲבָל בְּרַצוּנוֹ חָטָא. וְאֲחִי"כ חָטָא בְּכָל. כַּמ"ש (ב"ב טז): שֶׁאִמַּר אֲרִץ נִתְּנָה בְיַד רֶשַׁע וְגו'. וְכו'. אִמַּר רַבֵּה, אִיּוֹב בְּסַעֲרָה חִרַף וְכו' ע"ש.

כה) מִיַּד וְיֵאמֵר וְכו': מִיַּד וְיֵאמֵר ה' אֵל הַשְׁטֵן הֵנָּה כָּל אֲשֶׁר לֹו בְיַדְךָ. לְהִרְאוֹת שֶׁהִירָאָה שֶׁל אִיּוֹב אֵל הַקַּב"ה, הִיָּה כְּדֵי לְשַׁמּוֹר עַל עֲשָׂרוֹ.

כז) וְאִי תִימָא דְּלֹא אֲתַנְסִי: וְאִם תֵּאמֵר שֶׁלֹּא הִתְנַסָּה אֲדָם חוּץ מֵאִיּוֹב, הֲרֵי כְּתוּב, ה' צַדִּיק יִבְחַן וְגו'. וּמִשּׁוֹם זֶה הִתְנַסָּה גַם אִיּוֹב. וְאֵעִי"פ שֶׁלֹּא נִשְׁאֵר בְּתַקְפּוֹ כְּרַאוּי, לֹא יֵצֵא מִתַּחַת רְשׁוֹת אֲרוֹנוֹ לְהִתְדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר.

וּמִהָכָא אֲוֹלִיפְנָא וְכו': וּמִכָּאן לְמַדְנֹה, שֶׁכָּל אֵלוֹ הִירָאִים מִפְּנֵי הַקַּב"ה בְּשִׁבִיל עֲשִׂירוֹתָם אוֹ בְּנִיחָם, אֵין זֶה יִרְאָה כְּרַאוּי. וְע"כ קַטְרָג (דפויי דף ל"ג ע"ב)

וכמה

בא

בא

כח י וכמה הנה שהוא נסותא דיליה. תריסר גרמי, שולטנותא דההוא סטרא אתרא. כמה דתנינן, דינא דתייבא בגיהנם י"ב גרמי, ובגין דלא אתדבק בסטרא אתרא פתיב, י"ג ברך את אחרית * איוב מראשיתו.

כט ר' שמעון אמר, האי דאיוב, לאו נסותא איהו דקב"ה, פנסותא דשאר צדיקיא, דהא לא פתיב והאלהים נסה את איוב, כמה דכתיב * והאלהים נסה את אברהם. * דאברהם, איהו בידיה אקריב לבניה יחידאי דיליה לגבי קב"ה, ואיוב לא יתיב פלום, ולא מסר ליה לקב"ה פלום.

ל ולא אתמר ליה, דהא גלי קמיה, דלא יכיל לקיימא ביה, אכל אתמסר בינא דמקטרגא. ובדינא דקודשא בריך הוא אתעביד, וקב"ה אתער דינא ידא, * לההוא מקטרגא לגביה, הה"ד * השמת לבך על עבדי איוב וגו'.

לא פתח ואמר, * ויהי מקץ ימים * ויבא קין מפרי האדמה. מקץ ימים, ולא מקץ ימין. איהו דחה לקץ ימין, ואתקריב לקץ ימים. והא אוקימנא, * ואתה לך לקץ. ואמר דניאל, לאן קץ, לקץ הימין, או לקץ הימים. עד דא"ל לקץ הימין. וע"ד דוד דחיל ואמר, * הודעני יי קצי ומדת ימי מה היא, או לקץ הימים או לקץ הימין. והכא מה פתיב ויהי מקץ ימים, ולא מקץ ימין, ובג"כ לא אתקבל קרבניה, דהא מסטרא אתרא * הנה.

מסורת הזהר

(ז) איוב מ"ב (ח) (בראשית כ"ב) וירא ק"כ צ"ד. (ט) (איוב א') לעיל אות ד' צ"ח. (י) (בראשית ד') ב"ב קצ"א צ"א. (כ) (דניאל י"ב) לעיל אות ט"ז ציון ק'. (ל) (תהלים ל"ט) נח כ"ח צ"ב.

דרך אמת בן בראשית נ"ד ע"א ונח ט"ב ע"ב:

חלופי גרסאות

כ וחמא וליג הוה. ל ליג דההוא; הוה. מ ואברהם. נ בדינא; ליג דא (ד"א). ט בההוא. ע ליג מן ויבא עד ולא. פ מוסיף הוה כלא.

הסולם

מאמר

ויהי היום ויבא גם השמן בתוכם

שטיבב עבודה הקשה לישראל במצרים, (כנ"ל אות ט"ו) והקב"ה העיר אליו דין הוה אל המקטרג, ז"ש, השמת לבך על עבדי איוב וגו'.

לא פתח ואמר ויהי וגו': פתח ואמר, ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו'. כתוב מקץ ימים, ולא מקץ ימין. כי קץ הימים הוא הס"א, וקץ הימין הוא הקדושה. (כמ"ש לעיל ב"ב אות של"ד, של"ח) כי הוא דחה את קץ הימין, והתקרב אל קץ הימים. ובארנו, ואתה לך לקץ, ואמר דניאל, לאיזה קץ, אם לקץ הימין או לקץ הימים. עד שאמר לו הקב"ה לקץ הימין. שהוא בקדושה. ועל זה היה ירא דוד, ואמר, הודיעני ה' קצי וגו'. דהיינו, או לקץ הימים או לקץ הימין. וכאן מה כתוב, ויהי מקץ ימים, שהוא בס"א, ולא מקץ ימין, שהוא בקדושה. ע"כ לא התקבל קרבנו, כי מס"א היה.

ת"ח

כח וכמה הוה ההוא וכו': שואל, וכמה היה הנסיון שלו. ומשיב, שנים עשר חדש הוא ממשלת הצד האחר. כמו שלמדנו, דינם של הרשעים בגיהנם הוא י"ב חודש. ומשום שלא התדבק בצד האחר, כתוב, וה' ברך את אחרית איוב מראשיתו.

כט ר' שמעון אמר וכו': רש"א זה של איוב, אינו נסיון מן הקב"ה, כנסיון של שאר הצדיקים, כי לא כתוב והאלקים נסה את איוב, כמ"ש, והאלקים נסה את אברהם. כי אברהם, הוא בידו הקריב את הבן יחיד שלו אל הקב"ה, ואיוב, לא נתן מאומה, ולא מסר אל הקב"ה מאומה.

ל ולא אתמר ליה וכו': ולא נאמר לו הנסיון, כמו שנאמר לאברהם, כי היה גלוי לפניו שלא יוכל לעמוד בו כראוי, אלא שנמסר ביד המקטרג. ובדינו של הקב"ה נעשה, על (דפו"י דף ל"ג ע"ב *) דף ל"ד ע"א

בא

ל"ב) ת"ח, מה פתיב וְהַכֵּל הַבִּיא גַם הוּא. מַאי גַם הוּא. לְאַסְגָּאָה דָּא בְּדָא,
קַרְפְּנִיָּה לִקְבִ"ה הָיָה פִּלְא, וְעַקְרָא דְקַרְפְּנָא לִקְבִ"ה, וְיַהֲב חוֹלְקָא לְסַטְרָא אַחְרָא,
» כּד"א וּמַחְלַבִּיהֶן. וְקִינ, עַקְרָא עָבַד מַקְץ יְמִים, וְזָא דְסַטְרָא אַחְרָא, וְיַהֲב חוֹלְקָא
לִקְבִ"ה, וְעַל דָּא לֹא אֶתְקַבַּל.

ל"ג) בְּאִיּוֹב מֵה פִּתִּיב, וְהִלְכוּ בְּנֵיו וְעֵשׂוּ מִשְׁתָּהּ וְגו', וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לְשִׁלְשֶׁת
אֲחִיוֹתֵיהֶם לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי פִי הַקִּיפוֹ יְמֵי הַמִּשְׁתָּהּ וְגו', וּבִמְשַׁתֵּיָּא בְּכָל
יוֹמָא מְקַטְרִגָּא שְׂכִית, וְלֹא יָכִיל לִיה. מְנַא לֵן. דְּכַתִּיב, וְהָלֹא אַתָּה שָׁכַתָּ בְּעַדוֹ
וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב. וְלַעֲוֹלָם לֹא יִהְיֶיב חוֹלְקָא פִּלְל לְגַבִּיָּה,
וְדָהָא פִּתִּיב וְהַעֲלָה עוֹלוֹת מִסְפָּר כּוֹלָם. עוֹלָה סִלְקָא לְעִילָא לְעִילָא, וְלֹא יִהְיֶיב
חוֹלְקָא לְסַטְרָא אַחְרָא. דְּאֶלְמֵלֹא יִהְיֶיב לִיה חוֹלְקָא, לֹא יָכִיל לִיה לְכַתְר, וְכָל מַה
דְּנָטַל מִדִּילִיה נָטַל.

ל"ד) וְאִי תִימָא אָמַאי אֲבֵאִישׁ לִיה קב"ה. אָלֵא. דְּאֶלְמֵלֹא יִהְיֶיב לִיה חוֹלְקָא,
יְפָנִי אַרְחָא וְיִסְתַּלַּק מְעַל מְקַדְשָׁא, וְסַטְרָא דְקַדוּשָׁה אֶסְתַּלִּיק לְעִילָא לְעִילָא. וְאִיהוּ
לֹא עָבַד פֶּן, וְע"ד קב"ה תָּבַע בְּדִינָא.

ל"ה) ת"ח, כְּמָה דְּאִיהוּ אַתְפָּרֶשׁ, וְלֹא אֶכְלִיל טוֹב וְרַע, אִיהוּ דֵּן לִיה בְּהַהוּא
גְּוּוֹנָא, יְהִיב לִיה טוֹב, א וְלְכַתְר רַע, וְלְכַתְר בְּ אַהֲדַרְרִיה לְטוֹב. דְּהִכִּי אַתְחִזִּי לִבִּי, וְ
לְמַנְדַּע טוֹב, וְלְמַנְדַּע רַע, וְלֹא אֶהְדָּרָא גְרַמִּיה לְטוֹב. וְדָא אִיהוּ וְדָא דְמַהִימְנוּתָא.

חלופי גרסאות

צ ל"ג כד"א ומחלביהן. ק ייב (ד"א). ר והא; מה. ש ייב
(ד"א). ת ייב. א ל"ג מן ולבתר עד ולמנדע. ב אחרון.

מסורת הזהר

ח (איוב א') ח"ב קפא. ט (שם). טו (שם) ח"ב קפא;

הסולם

מאמר

ל"ב) ת"ח, מה כתיב והכל הביא גם הוא;
שואל, מהו גם, ומשיב, גם, הוא לרבות זה בזה,
כלומר, שגם הוא הביא לס"א מעט, כמו קין,
אלא קרבנו להקב"ה היה כולו, דהיינו, שעיקר
הקרבן היה אל הקב"ה, ונתן חלק לצד האחר,
כמ"ש ומחלביהן. שמשמע שעיקר הקרבן,
דהיינו חלביהו, הקריב לה, וחלק הגרוע נתן
לס"א. וקין, עיקר הקרבן עשה לקץ הימים,
שהוא סוד הסטרא אחרא, ונתן חלק להקב"ה.
ועל כן לא התקבל.

ל"ג) באיוב מה כתיב וכו': באיוב מה
כתוב, והלכו בניו ועשו משתה וגו' והי כי
הקיפו ימי המשתה וגו'. ובמשתה נמצא המשטין
בכל יום. ולא היה יכול לו. מאין לנו. כי כתוב,
הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו וגו'. ולעולם
לא נתן חלק אל הס"א, כי כתוב והעלה עולות
מספר כולם. ועולה, עולה למעלה למעלה, ואינו
נותן חלק לס"א. ואם היה נותן לו חלק, לא
היה השטן יכול לו אח"כ, וכל מה שלקח ממנו
השטן שלו לקח. משום שלא נתן לו חלק
מקרבנותיו.

(דפויי דף ל"ד ע"א)

יהו היום ויבא גם השמן בתוכם

ל"ד) וְאִי תִימָא אָמַאי וכו': ואם תאמר,
למה הרע לו הקב"ה, מחמת שלא נתן חלק
לשטן. ומשיב, אלא אם היה נותן חלק לס"א,
היה מפנה הדרך של הקדושה, כי הס"א היה
מסתלק מעל המקדש, וצד הקדוש היה
מתעלה למעלה למעלה. והוא לא עשה כן, וע"כ,
בקש עליו הקב"ה את הדין. (וביאור ענין נתינת
חלק לס"א, נתבאר היטב לעיל פרשת נח, מאות
ק' עד ק"ו ובהסולם שם. ובדף מ"ז שם ד"ה
ת"ח. ודף מ"ח, ד"ה ועם זה, עש"ה).

ל"ה) ת"ח, כמה דאיהו וכו': בוא וראה,
כמו שהוא התפרד ולא הכליל טוב ורע, דהיינו
שלא נתן חלק לס"א כדי לטהר את הקדושה
כנ"ל. הוא דן אותו כעין זה, שנתן לו מתחילה
טוב ואח"כ רע, ואח"כ החזירו לטוב. וכן ראוי
לאדם, לדעת טוב, ולדעת רע. ולהחזיר עצמו
לטוב. וזה הוא סוד האמונה, שהיא הנוקבא. בוא
וראה, איוב, מעבדי פרעה היה. וזהו שכתוב
בו, הירא את דבר ה' מעבדי פרעה.

אמר

יא

בא

ת"ת, איוב מעבדי פרעה תוה, ונדא הוא דכתיב ביה, ו הַנְּרָא אֶת דְּבַר יְיָ מֵעַבְדֵי
פרעה.

ל' אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַשְׁתָּא אֵית לְגַלְיָה רְזוּן, דְּאִינוּן מִתְדַבְּקִין לְעֵילָא
וְתַתָּא, מַה כְּתִיב בָּא אֶל פְּרַעֲה, לֶךְ אֶל פְּרַעֲה מִבְּעֵי לֵיהּ, וּמַאי בָּא. אֶלָּא,
דְּעָיִיל לֵיהּ קב"ה, אֲדַרְיִין בְּתַר אֲדַרְיִין, וְלִגְבֵי תַּנְיִנָא תְּרָא עֲלָהּ תְּקִיפָא, דְּכַמְה
דְּרַגְיִין מְשַׁתְּלִשְׁלִין מְנִיה. וּמֵאַן אִיהוּ. רְזָא דְתַנְיִן הַגְּדוֹל.

ל"ז וּמֹשֶׁה דְחִיל מְנִיה, וְלֹא קָרִיב אֶלָּא לִגְבֵי אִינוּן יְאֻרִין, וְאִינוּן דְּרַגְיִין דִּילֵיהּ,
אֲבָל לִגְבֵיהּ דְחִיל וְלֹא קָרִיב, בְּגִין דְתַמָּא לֵיהּ מְשַׁתְּרֵשׁ בְּשַׁרְשֵׁין עֲלָאִין.

ל"ח בִּינוּן דְתַמָּא קב"ה דְדְחִיל מֹשֶׁה, וְשַׁלְיִחָן מְמַנָּן אֲתַרְנִין לְעֵילָא, לֹא זְכָלִין
לְקַרְבָּא לִגְבֵיהּ. אָמַר קב"ה, הַנְּנִי עֲלִיךְ פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרוֹבֵץ
בְּתוֹף יְאֻרִיו. וּקב"ה אֲצַטְרִיף לְאַנְתָּא בֵּיהּ קַרְבָּא, וְלֹא אֲתַרָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, אֲנִי
ה', וְאוֹקְמוּהָ רְזָא דְתַכְמָתָא דְהַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרוֹבֵץ בְּתוֹף יְאֻרִיו לְאִינוּן מְאָרִי מַדִּין,
דְּיַדְעִין בְּרְזוּן דְמְאָרִיהוּן.

ל"ט פְּתַח ר"ש וְאָמַר, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּים הַגְּדוֹלִים וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ
הַתַּיָּה הַרוֹמְשֶׁת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. הַאי קָרָא אוֹקְמוּהָ לֵיהּ. אֲבָל וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּים הַזֵּה הוּא רְזָא דָּא לְוִיתָן וּבֵת זֹוגוּ. תַּנִּינָם חֶסֶד כְּתִיב, בְּגִין
דְקַטְל לְנוֹקְבָא, וְסַלְקָא קב"ה לְצַדִּיקָא. וְאוֹקְמוּהָ.

חלופי גרסאות

ג מוסיף פרעה. ת"ח דלא בעא קב"ה לאעקרא איוב
מאתריה דאיהו הוה מכסי נ"יא כלא בעא קב"ה לאעקרא
מאתריה איוב הוה מכסה. נ"א איוב חכים הוה) על פרעה
הורפס כאן הגיוסא דלעיל אות ג. ו מאן. ז לגביה; דלגבי
ח משהרשין. ט כמו דאוקימנא. י וסלקה.

מסורת הזהר

U (שמות ט') ח"ב גג. פ (יהזקאל כ"ט). Z (בראשית
א') ב"א ש"ד צ"ב.
כיון דאתחלש עבר נוקמין לפרעה. ד ר"ש אמר. ה בדפוי
דרגא. ח משהרשין. ט כמו דאוקימנא. י וסלקה.
דרך אמת ג) חדרים לפנים מחדרים במדרגות החיצונות.

התנינים

הסולם

מאמר

מאמר התנינים

בתוך יאוריו. שהקב"ה היה צריך לערוך עמו
מלחמה ולא אחר. כמש"א, אַנִּי ה', שדרשו,
אני ולא שליח. ובארו סוד החכמה של התנים
הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאלו יושבי על מדין,
היודעים בסוד אדונם.
ל"ט) פְּתַח ר"ש וכו': פתח ר"ש ואמר,
ויברא אלקים את התנינים הגדולים וגוי. מקרא
זה בארוהו. אבל ויברא אלקים את התנינים,
הוא סוד, זהו לוייתן ובת זוגו. תַּנִּינָם, חסר י'
כתוב, משום שהרג את הנקבה, והקב"ה העלה
אותה לצדיקים. ובארוה. וע"כ לא נשאר אלא
תנים הגדול אחד. ודע שלוייתן דג טהור הוא,
כמ"ש חז"ל (חולין טז:).
פנימיות הדברים הוא. כי לוייתן ובת זוגו,
שורשם גבוה מאד, כי הים ה"ס המלכות
מבחינת החכמה, והחשוב מכל בריות שבים,
הוא הלוייתן. הרי שהוא כללות החכמה שבים.
אמנם

ל' אָמַר ר' שְׁמַעוֹן וכו': אר"ש, עתה יש
לגלות סודות שהם מתדבקים למעלה ולמטה.
מה כתוב, בא אל פרעה, הלא, לך אל פרעה,
היה צריך לומר, מהו בא. ומשיב. אלא שהכניס
אותו, את משה, חדרים לפנים מחדרים, אל
תנין חזק אחד עליון, שכמה מדרגות משתלשלות
ויורדות ממנו. ומי הוא. הוא סוד התנים הגדול.
ל"ז) וּמֹשֶׁה דְחִיל מְנִיה וכו': ומשה
ירא מפניו, ולא קרב אלא לאלו היאוריים, שהם
מדרגות שלו, אבל לתנים עצמו היה ירא ולא
קרב, משום שראה אותו משתרש בשרשים
עליונים.
ל"ח) בִּינוּן דְתַמָּא וכו': כיון שראה
הקב"ה, שמשה ירא, ושליחים ממונים אחרים
למעלה לא יכלו לקרב אליו, אמר הקב"ה, הנני
עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ
(דפו"י דף ל"ד ע"א *) דף ל"ד ע"ב) ע"י ברכת שלום בסוף הספר

בא

יב

(ז) התנים הגדול, תשע אורין אינון, דאיהו רביץ בינייהו, וחד אורא איהו, דמימיו שכיכין, וברכאן דמימין דגנתא, נפלין ביה תלת זמנין בשתא. וכד תרין זמנין, מתברך ההוא אורא ולא כ"כ, וכד חד לאו הכי.

(זא) והאי תנינא, עאל בהוא אורא, אתתקיף ואזיל ושאט, עאל גו זמא, ובלע נונין לכמה זנין, ושלטי, ותב לה הוא אורא. אלין תשעה אורין אילין וסלקין וסחרניה פמה אילנין ועשכין לזנייהו. אורא קדמאה.

(זב) נפקא מסטרא שמאלא, בחד צנורא דנגיד ונפיק, תלת טפין, וכל טפה וטפה אתפרש לתלת טפין, וכל טפה וטפה אתעביד מניה אורא חד, ואלין אינון תשעה אורין, דמתתקפין ואילין ושטאן וסחרן בכל אינון רקיעין.

חלופי גרמאות

כ והכי. ל נהורא. מ אתקיף. נ וסחרניהו. ס סטרא. ע ואילין.

דרך אמת דן שמימיו נשקטים מצד החסד והרחמים.

התנינים

הסולם

מאמר

שעליהם נאמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו'. ואם נופלות בו שתי פעמים, דהיינו רק ב' קוין ימין ושמאל, מתברך היאור ולא כל כך, כי חסר קו האמצעי. ואם רק אחת נופלת בו, דהיינו ימין לבדו או שמאל לבדו, אינו כן. אינו מתברך על ידו. ומיאור ההוא שהוא כתר, מקבלים ט' היאורים שהם ט"ס תחתוניות.

(מא) והאי תנינא עאל וכו': ותנין הזה בא היאור ההוא, שהוא כתר היאורים, מתחזק בו והולך ושוחה ונכנס אל הים, שהוא המלכות דאצילות, וכולע שם כמה מינים דגים ושולט, שהם מדרגות שבתוך הים הפחותות ממנו, הוא בולע אותן ונשלמות בו. ותזור ליאור ההוא השוקט. ואלו תשעה היאורים הולכים ועולים אליו, דהיינו לקבל שפעם, כי הם מקבלים שפעם מן היאור השוקט, שהוא הכתר שלהם. וסביב לו ליאור, כמה אילנות ועשבים למיניהם. שענינם מתבאר להלן (אות ט"ח). והוא יאור הראשון שבאיורים, דהיינו כתר.

(מב) נפקא מסטרא שמאלא וכו': ועתה מבאר סדר יציאתם של עשרת היאורים. יוצא מצד שמאל, מצנור אחד הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דו"א, ג' טפות, שהם מן ג' הקוים ימין שמאל אמצע הכלולים בקו שמאל, וכל טפה וטפה מתפשטת לג' טפות, ונעשו ט' טפות, וכל טפה וטפה נעשה ממנה יאור אחד, ואלו הם תשעה יאורים המתגברים והולכים ושוחים ומסבכים בכל אלו הרקיעים. דהיינו בכל הגבולים של צמצום ב' הנקראים רקיעים.

ממה

אמנם אינו נמשך מחכמה עצמה, אלא מן הבינה שחזרה לחכמה, בסוד הקו שמאל שבה, המכונה נקודת השוק. ועל כן כתוב עליהם, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, כי הבינה נקראת בריאה. אמנם לא נקבע מקומו בים עצמו, שהוא מלכות דאצילות, אלא מקום הוכן בעולם הבריאה שמחוץ לאצילות, למטה מן מלכות דאצילות, וה"ס עשרה יאורים שמביא ר"ש לפנינו. ולא יקשה לך אם הם ממדרגות הקדושה, למה נהרגו, כי הנקבה נהרגה מיד, וכן נהרג אה"כ גם הזכר, בסו"ה, והרג את התנין אשר בים. והתשובה הוא, כי הריגה פירושו ביטול מדרגתו, ושיבה לאצילות, ובאמת בגמר התקון, יתבטלו כל ג' עולמות בי"ע וישובו לאצילות.

וכן אין להקשות, אם היה הכרח להרג את הנקבה כדי שלא תחריב העולם כמ"ש להלן, א"כ למה ברא אותה מלכתחילה. והענין הוא, כי הריגה זו נאמר רק מבחינת מה ששמשה ללוייתן, אבל לא נתבטלה לגמרי, כי ממנה ניוונות נשמות הצדיקים. וז"ש וסלקא קב"ה צדיקיא.

(מ) התנים הגדול, תשע וכו': התנים הגדול, שהוא לויתן הזכר הנשאר בחיים, שנאמר עליו, הרובץ בתוך יאוריו תשעה יאורים הם, שהוא רובץ בהם, שהם כנגד ט"ס, חב"ד חג"ת ונה"י, ויאור אחד הוא שמימיו שקטים שהוא הכתר, ברכות של מימי הגן, שהוא המלכות דאצילות, נופלות בו שלש פעמים בשנה. שה"ס ג' הקוין ימין שמאל אמצע.

(דפני דף ל"ד ע"ב)

יג

בא

מזג ממה דאשתאר מאינזן טפין פד סיימין למיפק, אשתאר טפה תדא, דנפקא בשכיכו, נפל בינייהו, ואתעביד מניה יאורא תדא. האי יאורא איהו, ההוא פ דאמרן * דאזלא בשכיכו.

מד האי יאורא, פד ההוא נהר דנגיד ונפיק, אפיק טפין אתרנין פ דברפאן, מסטרא דימינא, מה דאשתאר מאינזן טפין, אשתאר טפה תדא בשכיכו מאינזן ברפאן, ונפל ובההוא יאורא דאיהו שכיך. והאי איהו יאורא דעדיף מפלהו.

מה פד נפקין ומתפרשן אינזן ארבע נהרין דנפקין מגנתא דעדן, ההוא דאקרי פישון, נפיל בההוא יאורא ואתפליל ביה. וע"ד מלכות בכל, אתפליל בהאי. ופישון איהו מלכות בכל. מיאורא דא אתננו ^ה ואתמליין פל אינזן יאורין אתרנין.

מו בכל יאורא ויאורא, אזלא ושאט תד תנינא, ואינזן תשע. וכל תד ותד נקיב נוקבא ברישיה, כד"א, ^ו שפרת ראשי תנינים וגו'. ואפילו האי התנין הגדול הכי ^ז הוא, בגין דכלהו נפתין רוחין ^ח לגבי עילא ולא לתא.

חלופי גרמאות

פ דאמרן, צ ליג דאולא, ק רברבן, ר ההוא, ש ליג הוא, ת לגביה וליג עילא.

מסורת הזהר

ק (תהלים ע"ד) ח"ב קע"ז: ח"ג מז.

דרך אמת ה' תקונים צ"א.

התנינים

הסולם

מאמר

רישא די דהבא (דניאל ב') וע"כ פישון הוא בכל. מיאור הזה השוקט, נזונים ומתמלאים כל יאורים האחרים.

מו בכ"ל יאורא ויאורא זכו': בכל יאור ויאור הולך ושוחה תנין אחד, והם תשע תנינים. וכל אחד ואחד ניקב נקב בראשו. כמש"א, שברת ראשי תנינים על המים. ואפילו תנין הגדול הזה הוא כן, משום שכולם נופחים רוח כלפי מעלה, ולא למטה.

פירוש. כי להיותם מקבלים מקו אמצעי, המכריע שהארת הימין תפשט ממעלה למטה, והארת השמאל תאיר רק ממטה למעלה, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת), והתנינים כולם הם מהארת השמאל, ע"כ נופחים רוח רק כלפי מעלה ולא למטה. ומטעם זה יש להם נקב בראשם, שנקב זה הגיע להם ג"כ מהמסך דחירק של קו אמצעי מחמת שמיעט את הג"ר דג"ר שבהם. (כמ"ש לך י"ג ד"ה ונתבאר) עש"ה. שז"ס, שברת ראשי תנינים על המים. ואפילו לעת גדלות שהמסך יורד מבינה למקומו, נשאר בהם ג"כ הנקב בראשם, מטעם, שהגדלות אינו מאיר ממעלה למטה, שחסר ג"ר דג"ר, וז"ש, בגין דנפתין רוחא לגבי עילא ולא לתא, ע"כ נשאר הנקב בראשם, ואפילו בתנין הגדול. כתיב

מזג ממה דאשתאר מאינזן זכו': ממה שנשאר מאלו הטפות אחר שגמרו לצאת ולא יצא עמהן, דהיינו כל בחינות הכתר וחכמה שלמעלה מבינה, שאינן נמשכות עם ג' הקוין, חרי נשאר טפה אחת, ויוצאת בשקט, ונופלת ביניהם, בין היאורדים, ונעשה ממנה יאור אחד. זה הוא היאור, שאמרנו שהולך בשקט. דהיינו יאור השוקט הנ"ל.

מד האי יאורא, פד זכו': יאור זה, כשהנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דז"א, מוציא טפות אחרות של ברכות, מצד הימין, דהיינו בעת שמשפיע למלכות מג' קוין הכלולים בקו ימין, מה שנשאר מאלו הטפות ולא יצא עמהם, דהיינו ג"כ מספירות שלמעלה מבינה, שאינן נמשכות עם ג' הקוין כנ"ל, נשאר טפה אחת מאלו הברכות, היוצאת בשקט, ונופלת ביאור ההיא השוקט. ונמצא שיאור השוקט יש לו ג"כ הארת הימין. וזהו היאור החשוב מכולם.

מה פד נפקין ומתפרשן זכו': כשיוצאים ונפרדים אלו ארבעה נהרות היוצאים מגן עדן, נהר ההוא הנקרא פישון, נופל ביאור ההוא השוקט ונכלל בו. ועל כן מלכות בכל, נכלל בנהר הזה, שפישון הוא מלכות בכל. כי פישון הוא ראש הא' של ד' הנהרות, ובכל הוא הראש של ד' מלכויות, שנאמר עליה, אנת

(דפו"י דף ל"ד ע"ב)

יד

בא

מז * כתיב ה' בראשית ברא אלהים. וכתיב ויברא אלהים את התנינים הגדולים, בכל עובדא דאינון עשר אמין, קיימין לקבליהו אינון עשר אורין. וחד תנינא מתרפרפא ברוחא, לקבל כל חד וחד.

מח ועל דא, יחד לשבעין שנין מזדעזע עלמא, בגין דהאי תנין הגדול פד הוא סליק סנפירוי ואנדעזע, כדין פלהו מזדעזען באינון אורין, וכל עלמא מזדעזעא, וארעא מתחלחלת, וכלהו פליין פהאי תנין הגדול.

מט והארץ היתה תהו וגו', אמר רבי שמעון, עובדא דבראשית, חבריא לעאן ביה, ונדעין ביה, אכל ועירין אינון דנדעין לרמזא עובדא דבראשית, ברזא דתנין הגדול. וע"ד תנין, דכל עלמא לא משתלשל לא על סנפירוי דדא.

נ ת"ח והארץ היתה תהו ובהו וגו', תנינן היתה, ואוקימנא. בגין דפהאי יאנרא קדמאה דקאמרן, פד האי תנין הגדול עאל ביה, כדין אתמלייא, ושאטי ודעיף ניצוצין דאתלקטו באינון עלמין דאתחברו בקדמיתא.

מסורת הזהר

חלופי גרמאות

(ד) (בראשית א') ב"א רס"ח צ"א.

א ל"ג כתיב. ב מתפרפרא; מתפרשא. ג משבעין ול"ג חד. ד איהו. ה ל"ג מן מזדעזען עד כליין. ו תנין. ז משתלשל. ח תנין. ט תנין ול"ג הגדול. י ושטיף. כ דאתלחטו.

מאמר

הסולם

התנינים

כדי להמשיך חכמה, ואודעזע, שכן דרך החכמה להמשיך בדינים, וע"כ מזדעזע בשעת המשכתם, כדין כלהו מזדעזען וכו' וכלהו כליין בהאי תנין הגדול. שמשום שכולם כלולים בו, ומקבלים שפעס ממנו, ע"כ המה מזדעזעים אתו.

מט והארץ היתה תהו וגו': אמר ר' שמעון, מעשה בראשית, החברים עוסקים בו ויודעים בו. אבל מועטים המה היודעים לרמו מעשה בראשית בסוד התנים הגדול. ועל זה למדנו, שכל העולם משתלשל ונמשך מן הסנפיר של זה, של התנין הגדול. וע"כ יש להבין איך הוא נרמו בכל מעשה בראשית. פירוש. כיון שכל מעשה בראשית הוא בסוד החכמה, כמ"ש כולם בחכמה עשית. והתנים הגדול הוא כללות החכמה, כנ"ל בתחילת המאמר, ע"כ בהכרח הכל נמשך ממנו. ודוקא מן הסנפירים שלו, שה"ס המלכות שלו, משום שאין הארת החכמה מתגלה רק מן המלכות (כנ"ל בראשית א' רע"ו ד"ה ועוד) וז"ש, דכ"ל עלמא לא משתלשל אלא על סנפירוי דדא.

נ ת"ח והארץ וגו': בוא וראה, כתוב, והארץ היתה תהו ובהו וגו'. למדנו היתה, מקודם לכן, דהיינו שהיתה תהו מטום שהתחיל התקון. (כנ"ל ב"א דף כ"ח ד"ה היתה, ע"ש). ובארנוהו. כי באותו יאור הראשון, דהיינו יאור השוקט, שאמרנו, הנה כאשר תנין הגדול נכנס

(דפו"י דף ל"ד ע"ב)

בו

זו

נא אינון תנינין אחרנין דקאמרן, הוּוּ וְלֹא הוּוּ, אַמַּאי. בְּגִין דְּאִתְחַלְשׁ
חילייהוּ דְלֹא יִטְשְׁטְשׁוּן עֲלֵמָא, בְּר לְשַׁבְעִין שָׁנִין, חַד זְמַנָּא, וְאִינוּן ׀ אִתְתַּקְפוּ
בְּחֵילָא דְהֵוּא תַנִּין הַגְּדוֹל, וְהַאי אִיהוּ בְּלַחְדוּי לְאִתְתַּקְפָּא. וְאִלְמָל נּוֹקְבִיָּה
קִיַּמַת לְגַבִּיָּה, לֹא יָכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל לֹן.

נב יעד לא קטל קב"ה לנוקבא, ׀ הארץ היתה ׀ תהו. תהו היתה. ולכתר

בא

חלופי גרמאות

7 ולא. 10 אתקפו. 1 מוסיף ובג"כ עד. 10 ל"ג הארץ. 11 מוסיף תהו ובהו.

דרך אמת ון יחרטו עולם לעיל כ"ז ע"ב.

התנינים	הסולם	מאמר
<p>שיפסק המחלוקת והשמאל יכנע לימין, ולא יחרב העולם מחמת המחלוקת. בר לשבעים שנין חד זמנא, דהיינו רק במלכות שלהם, אינון אתתקפו בהילא דהאי תנין הגדול. הם מתחזקים, כי נגלה האור בהמלכות שלהם המאירה ממטה למעלה המקבלת מתנין הגדול, והאי איהו בלחודוי לאתתקפא, כי התנין הגדול הוא כללות אור החכמה כנ"ל. אמנם גם התנין הגדול אינו מאיר רק בבחינת מלכות שלו, דהיינו רק ממטה למעלה, כנ"ל (אות מ"ו) שאומר, דכ"הו נפחין רוחין לגבי עילא, שהוא בחינת ו"ק דג"ר, וז"ש ואלמלא נוקבא קיימת לגביה לא יכיל עלמא למסב"ל לון כי אין הזכר יכול להשפיע ממעלה למטה רק אם הוא ביתוד דכר ונוקבא, אבל אם הוא בלי נוקבא, הוא בבחינת ו"ק וחסר ג"ר, וע"כ כיון שקו האמצעי מיעט את הג"ר דג"ר דקו שמאל ע"י מסך דחירק (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) נהרגה בזה הנוקבא של הליותן, שהוא התנים הגדול, ונשאר הליותן זכר בלי נקבה, שהוא ו"ק דג"ר, המאיר רק ממטה למעלה. ומיעוט זה הוא הכרח, שע"י עשה קו אמצעי שלום בין ימין ושמאל, וז"ש לא יכיל עלמא למסב"ל לון. שהיה הכרח להרגה. ונמצא שמה שאומר שט' התנינים מקבלים מן התנים הגדול, שהוא אור נקבה. והנה נתבאר שהנוקבא דליותן נהרגה על ידי מסך דחירק דקו אמצעי שנקרא הקב"ה.</p>	<p>בו, הוא מתמלא, בהארת החכמה, ושוחה, ומכבה הנצוצים שהתלקטו באותן העולמות שנחרבו מתחילה. דהיינו בעת שבירת הכלים, שיצאו אז ניצוצים, שהם דינים, לכל הצדדים, ועתה, התנים הגדול מכבה ומבטל הדינים האלו. כי החכמה מכבה כל הדינים.</p> <p>נא אינון תנינין אחרנין וכו': אלו תנינים האחרים שאמרנו, היו ולא היו. כי אין הארתם נגלה בהם, ודומים כמו שלא היו. ולמה כן. הוא מפני שנחלש כחם כדי שלא יחריבו את העולם. חוץ פעם אחת לע' שנה, שהם מתחזקים בכח התנים הגדול ההוא, והוא בלבדו מתחזק. ואם הנוקבא שלו היתה חיה אצלו, לא היה יכול העולם לסבול אותם.</p>	<p>פירוש. כבר דברנו מזה לעיל, שהחכמה אינה מתגלה בשום ספירה מהמדרגה, רק בספירת המלכות שבמדרגה. והטעם הוא, כי בתחלה אחר שיצאו ב' הקוין, ימין ושמאל, נעשה מחלוקת ביניהם שמחלוקת הזו יצא הגיהנם (כמ"ש לעיל ב"א דף נ"ז ד"ה וזה ע"ש) והיה העולם נחרב, עד שיצא קו האמצעי ומיעט את קו השמאל שלא יאיר אלא ממטה למעלה, (כמ"ש שם דף נ"ח ד"ה עמודא דאמצעייתא) והארה שממטה למעלה נבחת לאור המלכות, שה"ס אור נקבה. ולפיכך אין החכמה הבאה משמאל יכולה להאיר בט"ס ראשונות, שה"ס אור הזכר המשפיע ממעלה למטה, אלא במלכות לבודה, המשפעת ממטה למעלה, שהוא בחינת ו"ק דג"ר. וכבר ידעת, שהמלכות מרומזת באחת לע' שנה כנ"ל.</p> <p>וזה אמרו, אינון תנינין אחרנין הוו ולא הוו, כי אע"פ שנבראו, הם כלא היו, כי אין הארתם, שהיא חכמה, מתגלה בהם, משום שאין החכמה מתגלה בט"ס ראשונות, בגין דאתחלש חילייהו, שנחלש כחם על ידי קו האמצעי, שמיעט את אור הזכר מן הארת החכמה כנ"ל, דלא יטשטשוון עלמא, כדי (דפניי דף ל"ד ע"ב)</p>
<p>נב יעד לא קטל וכו': עד שלא הרג הקב"ה את הנוקבא של הליותן, הארץ היתה תהו. תהו היתה. ולאחר שהרגה, היתה הארץ ובהו, שפירושו, שהתחילה הארץ להתקיים. והשך ע"י פני תהום, הוא משום, שהפעולה שעשה, עוד לא האירה. ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ולפיכך) שד' פעולות נהגות בקו אמצעי בבואו לעשות שלום בין ב' הקוים (ולחברם)</p>		

בא

ביז

דקטל לה, פ תהו בהו, שראת לאתקיימא. וחשך על. עד לא תהו נהירא עוכדא
דעבד.

נג) מה יעביד קב"ה, מחץ גישיה דדכורא לעילא, ואתפפיא, בגין דהא
תהומא לתתא, לא תהו נהיר. מ"ט לא תהו נהיר, בגין דהאי התנין הגדול, תהו
נשיב י רוחא על תהומא, ואחשיך ליה, ולא מרפרפא לתתא.

נד) ועבר רוחא אחרא דלעילא, ונשב וכטש ביהוה רוחא, ושכיף ליה,
הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. והיינו דתנינן, דקודשא
ברוך הוא בטש רוחא ברוחא, ובכרא עלמא.

חלופי גרמאות

פ הות. צ ל"ג על; וגו'. ק דעברת. ר עבר. ש דהא. ת ל"ג רוחא. א לה. ב ועכ"ד; ועבד. ג נשיב; דנשב.

התנינים

כל המדרגות שמתחת הבינה, שגם התנינים
הגדול בתוכו, והעלמת הג"ר של התנין ע"י
הדינים של הבינה, עשתה נקב בראשו, שהוא
הג"ר שלו. והתנין נכנע, משום, שהתהום למטה
שה"ס המלכות במקומה, לא היה מאיר. ועתה
ע"י עלית המלכות למעלה לבינה, יצא עליו
קומת רוח המאיר שה"ס ורוח אלקים מרחפת
וגו' ע"כ נכנע הנחש וקיבל המסך דצמצום ב'.
שה"ס הנקב שנעשה בראשו.

מ"ט לא הוה נהיר וכו': שואל, מהו
הטעם, שהמסך דצמצום א', לא היה מאיר.
ומשיב, משום שהתנין הזה הגדול היה משיב
רוח על התהום והחשיך אותו, ולא היה מרתף
למטה.

פירושו. כי קומת רוח היוצאת על מסך
דצמצום א', אינה ראויה לקבל ג"ר לעולם,
(כנ"ל ב"א דף ו' ד"ה וכבר ע"ש) וז"ש, שהתנין
הגדול היה משיב קומת רוח דצמצום א' על
התהום והחשיך אותו, שלא יהיה ראוי לקבל
אור לעולם, שהרוח, בעת שהוא למטה, במלכות
הבלתי ממותקת כבינה אינו מרחף. כי מרתף
פירושו, שהרוח מתנענע לכאן ולכאן, כלומר
שאינן בו קביעת הקומה, ועודנו ראוי לקומה
גבוה יותר. ורוח הזה דצמצום א' לא היה
מרחף, אלא נקבע בקומת רוח הזו בקביעות,
כי הרוח דצמצום א' אינו ראוי עוד להתעלות
יותר. וז"ש, ולא מרפרפא לתתא.

נד) ועבר רוחא אחרא וכו': ועבר
רוח אחר של מעלה, דהיינו רוח היוצא על מסך
דצמצום ב', ונשב והכה ברוח ההוא שיצא על
מסך דצמצום א', והשקיש אותו, שביטלו, וז"ש
ורוח אלקים מרחפת על פני המים, כי קומת
רוח הזאת דמסך דצמצום ב' אינו נקבעת
לעולם

הסולם

מאמר

ולחברם זה בזה. א) ה"ס צמצום א' (ב) המסך
דצמצום א'. ג) צמצום ב'. ד) הוא המסך דצמצום
ב', שבו יוצא קומת התסדים ליתר ב' הקוין
זה בזה. עש"ה, שאין להכפיל דברים. וזסו"ה
והארץ היתה תהו וכו'. כמ"ש לעיל (בראשית
א' דף כ"ח ד"ה היתה).

ובזה תבין ב' העניינים הנאמרים כאן
בתנין הגדול. א) שהרג לנוקביה. ב) שגם מחץ
ראשו של הזכר עצמו, וניקב נקב בראשו, בסו"ה
שכרת ראשי תנינים וגו'. כי הם ב' מיני מסכים
הנ"ל דצמצום א' וב', הבאים עם המסך דחירק
שבקו אמצעי, שבמסך דצמצום א' הרג את
הנוקבא של התנינים הגדול, ובמסך דצמצום ב'
מחץ ראשו של הזכר. והזהר שלפנינו, הולך
ומבאר הטעמים למה באים ד' הפעולות הללו.
וז"ש, עד לא קטיף קב"ה לנוקבא

הארץ היתה תהו, דהיינו שנמשכה עליה כח
הצמצום א', שהוא הכנה אל ביאת המסך
דצמצום א' על ידי קו האמצעי. וז"ב תר
דקטיף לה הוה בהו. דהיינו אחר שקו
האמצעי גילה המסך דצמצום א' ההורג את
הנוקבא דתנין, ויצא עליו קומת הזווג שהיא
קומת רוח, נמתקה הארץ על ידי המסך הזה,
ונקראת בשם בהו. שראת לאתקיימא,
להתקיים ע"י קומת רוח הזאת, שיצאה על מסך
דצמצום א'. וחשך על עד לא הוה נהירא
עובדא דעבד, כי האור חזר ונעלם ולא האיר
ונעשה חשך, וחשך זה עבר לבחי' צמצום ב',
דהיינו שהגיע עד הבינה. ובוה נעשה הכנה
למסך דצמצום ב', כמ"ש לפנינו.

נג) מה עביד קב"ה וכו': מה עשה
הקב"ה מחץ ראשו של הזכר דתנינים הגדולים
דהיינו ע"י המסך דצמצום ב' שה"ס עלית המסך
דמלכות במקום בינה, ונעלמה הג"ר דבינה וכן
(דפו"י דף ל"ד ע"ב)

יז

בא

נה) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, נהיר נהירו דלעילא, וכטש על גבי רוחא דנשיב, ואסתלק מעל תהומא, ולא חפא ליה. כיון דתהומא אתנהיר, ואיהו אסתלק, כדן הוה ינהירו.

נו) דא נהיר על רישיה, ומיא הוו נפקי מגו אפותיה, ורוחא נשיב לעילא. ונהיר מנהירו דא, עד דתהו נחית נהוריה, מנצנצא לשבעין ותריין ונהורין דשמשא, כיון דאינון ונהורין אתרשימו בגו שמשא לתתא, הוו חייביא דעלמא נדעין בהו, והוו פלחין לשמשא. כיון דאסתפל קב"ה באינון חייביא, סליק נהוריה ונגיו ליה. אמאי נגיו ליה. בגין דתהוא תנין, הוה סליק ונחית, וכטש באינון יאורין, עד דנגו ליה ולא אתגלא.

נז) וזרע ליה זרועא בחד צדיק, דאיהו גננא דגנתא, וזרועא זרוע בגנתא, בגניזו בטמירו דתאי אור איהו.

חלופי גרמאות

ד נהיר, ה נהירין, ו נהירין, ז דגנו, ח לחר ול"ג צדיק, ט גונא, י ל"ג בגנתא, כ האי.

מאמר	הסולם	התנינים
לעולם, אלא שמרהפת לכאן ולכאן כנ"ל בסמוך. וזהו שלמדנו שהקב"ה הכה רוח ברנח וברא העולם. כי כל עוד שהיה שולט הרוח דצמצום א' לא היה יכול לברוא העולם, כנ"ל. וע"כ הכה בו הרוח דצמצום ב', וברא העולם.	דג"ר ונשאר בו"ק דג"ר. שה"ס ו"ק דקומת ע"ב, (כמ"ש לעיל ב"א דף פ' ד"ה אמנס ע"ש) ולפיכך אומר תחילה, דא נהיר על רישיה דהיינו בבחינת אור, אלא אח"כ שנעלמו הג"ר דג"ר והאור חזר לבחינת מים, אומר ומיא נפקי מגו אפותיה. אמנס לא תמיד מדייק הזהר בשמות הללו.	וגהיר מנהירו דא וכו': ומפרש, למה נפקי מיא וכו' ורוחא נשיב לעילא, ואומר, כי מקודם לכן האיר מאור השלם הזה עד שהיה יורד האור מן הבינה, ומנוצץ לע"ב אורות של השמש, שהוא ז"א, שהשיג קומת ע"ב, המכונה ע"ב אורות, שהוא קומת חכמה כנ"ל, כיון שאלו האורות נרשמו בשמש למטה, היו יודעים בהם רשעי עולם והיו עובדים אל השמש, דהיינו שהיו עובדים להמשיך האור ממנו למעלה למטה, כיון שהסתכל הקב"ה ברשעים האלו, שרוצים להמשיך האור ממעלה למטה, העלה האור וגנו אותו, ולמה גנו אותו מפני מעשה הרשעים, משום שתנים הזה היה עולה ויורד והמשיך גם הוא האור ממעלה למטה בסבת מעשה הרשעים, והכה באלו היאורים, שהיה מחריבם בכח הדינים הנמשכים עם ההארה שממעלה למטה (כנ"ל ב"א נ"ב ד"ה שמאלא) עד שגנו האור ולא נגלה.
נה) ויאמר אלקים יהי אור וגו': כי האיר האור של מעלה דהיינו הג"ר, כי יצאה ה' מן האויר ונעשה אור, כנ"ל (ב"א דף מ"ה ד"ה כד, ע"ש) שהכה על הרוח שנושב, והסתלק מעל התהום ולא כסה אותו, כלומר, שבטל קומת הרוח, שכסה התהום מלקבל הארת ג"ר, וכיון שהאיר התהום והרוח הסתלק, היה אור. כמ"ש ויהי אור.	וגהיר מנהירו דא וכו': אור זה האיר על ראשו של התנים הגדול, כי אחר שהבינה השיגה הג"ר שלו חזר גם התנים והשיג הג"ר שלו, ומים היו יוצאים מתוך נחיריו, להשפיע לשאר המדוגות. והרוח נשב למעלה.	וזרע ליה זרועא וכו': זרוע אותו זרע בצדיק אחד, שהוא יסוד דז"א, שהוא הגנן של הגן. והזרע שזרע בגן, שהוא המלכות, הוא הגניזה וההעלמה של אור הזה. כלומר שההעלמה אינה בחינת העדר, אלא להיפך, שהוא בחינת זרע

(דפו"י דף ל"ד ע"ב *) דף ל"ה ע"א

יה

בא

גח) כד האי התנין הגדול, חמי דצמח בגנתא זרועא דאור דא, כדן אפער לסטרך אחרך, להווא נהר דאקרי גיחון. ואתפלגו מימוי דהאי גיחון, חד שבילא דיליה, איהו אזיל גו ההוא זרועא דצמחא גו גנתא, ואנהיר ביה ברכו דזרועא דא, ויאקרי גיחון.

נט) ומגו ההוא רכו דזרועא דא, אסתלק לרכו דשלמה מלכא, כד אסתלק למלכו, דכתיב ויהורדתם אותו אל גיחון, וכתיב ומשח אותו שם. שם, ולא באתר אחרך, בגין דהנה ידע דוד מלכא דא, ומימוי אחרנין אסתלקו למלכו אחרך, ודא איהו מלכא דאיהו תקיפא.

ס) והאי התנין הגדול, אפער ליה, ואסתלק סנפירוי דהאי תנין, בההוא נהר, לאתתקפא ביה. וכל אינון שאר יאורין בלהו, סלקין ונתחין בתקפא דהאי התנין הגדול, ונתאב ועאל לההוא יאורך שכיכא, ויאשתכך ביה.

סא) וכדן, כד ההוא אור אתגניז לעיולא ליה בההוא גגנא דקאמרן, כדן נפק חשך קדמאה, וכבטש על רישיה, בההוא נוקבא דאתמתחא ביה, ואתפרש

מסורת הזהר
(מ"א א')

חלופי גרסאות

ל לאצמחא. ח ל"ג דא. ו ואתקרי. ס שלמה. ט ל"ג שם. פ ל"ג דוד. צ לאתקפא. ק ותב. ר ל"ג יאורא. ש שביכא; שכיכא. ת ואשתכח. א לנטלא; לההוא ול"ג לעיולא ליה; לעילא ההוא גנתא. ב לההוא. ג גנתא. ד ופשט. ה דאתמחא.

מאמר

הסולם

התנינים

זרע לברכה, שההעלמה עצמה תשוב להיות אור, כמו צמח היוצא מן הזרע. גח) כד האי התנין וכו': כשהתנים הגדול הזה, ראה שצמח בגן, שהוא המלכות, הזרע של אור הזה, דהיינו שהתנים חוזר ומקבל את אור החכמה שצמח במלכות, אז מתעורר להשפיע לצד השני, להנהר השני של ד' הנהרות, שנקרא גיחון, ואז נתחלקו המים של הנהר גיחון, ע"י שביל אחד שלו, של התנים. מטעם שיתבאר לפנינו. (כאות ס"ב) הוא, התנים. הולך אל הזרע שצמח ונעשה לאור בתוך הגן, שהוא המלכות, ומקבל אותו, והאיר בו, בהנהר באור הגדלות של זרע הזה, והוא נקרא גיחון.

נט) ומגו ההוא רבו וכו': ומן גדלות ההוא של זרע הזה, עלה לגדולה שלמה המלך, כשעלה למלוכה, שכתוב, והורדתם אותו אל גיחון, וכתוב ומשח אותו שם. שם, ולא במקום אחר, משום שדוד המלך ידע זה שמים אחרים עולים למלכות אחרת, ומלכות זה, מגיחון, הוא מלכות הזקה.

ס) והאי התנין הגדול וכו': ותנים הגדול הזה, התעורר אליו, לנהר גיחון, להשפיע בו, והסנפירים של התנין הזה, שהם המלכות שלו, נתעלו בנהר ההוא, גיחון, להתחזק בו. וכל (דפויי דף ל"ה ע"א)

פירוש. עתה מבאר סדר הגניזה, שהיא נעשתה ע"י חזרת המלכות לבינה. וכבר ידעת שעלית המלכות לבינה גורם להתחלקות כל מדרגה לשתיים, כנ"ל (ב"א דף ד' ד"ה וביאור, עש"ה) אמנם ב' פעולות יש כאן, שמתחילה עולה הצמצום של המלכות לבינה, שה"ס וחשך על פני תהום, ואח"כ עולה ונתקן המסך של המלכות בבינה, שה"ס ורוח אלקים מרחפת על פני המים (כנ"ל אות נ"ד) ואחר שנתקן גם המסך בבינה ומסיים שם המדרגה, נכחנים הכתר וחכמה, שנשארו במדרגה, לבחינת אור, דהיינו אור הקטנות דנפש ורוח המתלבש בב' כלים

יב

בא

מד חוּטָא, בין ההוא נהירו דאור דא דאתגניז, ובין ההוא תשוכא דחשך דא, דכתיב, ויבדל אלהים בין האור ובין החשך.

סב והאי תנין, תב ביהוה פרישו דהאי חוּטָא דאפריש, ואפריש ילאינון יאורין, גו תשוכא, ואתפרשו נונין לזנייהו אלין מאלין, ביהוה פרישו.

סג וכד אתפרשו מיין עלאין קדישין. פל אינון יאורין אתפרשו, וועאלו לגו ההוא יאורא שכיכא דאתבריר מפלהו, ונפקין ועאלין ביה תלת זמנין ביומא.

סד וכל אינון נונין דמגדלן גו אינון יאורין, פרישן אלין מאלין, ואקרון לילות, ואלין אינון בראשין לכל אינון נונין דנפקין לבר, ואלין שלטין על פלהו.

חלופי גרסאות

1 ל"ג האי ז בין אינון. ח ועאל; ועאלת. ט בה. י ל"ג יאורין; נהירן. כ ראשית.

מסורת הוהר

(ת) (בראשית א) ב"א נ' צ"ב.

התנינים

הסולם

מאמר

אורות נרנח"י, ואז נקראים המים עליונים בשם קדושים, (כמ"ש בהקסה"ז כ"ב ד"ה וזה אמרו) אז כל היאורים נבדלו ועלו לתוך יאור השוקט הנברר מכולם, ויוצאים ונכנסים בו ג' פעמים ביום.

פירוש. כי בעת קטנות, כשהמלכות המסיימת היא בבינה, ובינה ותו"מ יצאו מן המדרגה, נפלו כל בינה ותו"מ דמדרגה עליונה לכתר וחכמה של התחתונה ממנה. ולעת גדלות כשבינה ותו"מ של המדרגה תוזרים אליה, הם מעלים עמהם גם כתר וחכמה של התחתונה. ובוה מקבלים הכו"ח של התחתונה את הג"ר שבעליונה. (כמ"ש בהקדמת ספר הזהר דף כ"ו ד"ה ואמא) כי התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. ולפי"ז גם יאור השוקט, שבינה ותו"מ שלו נפלו אל כתר וחכמה של היאורים בעת קטנות, נמצא ג"כ שבעת גדלות בעת שיאור השוקט תוזר ומעלה אליו את הבינה ותו"מ שלו, עולה עמהם הכו"ח של היאורים, ומקבלים ג"ר ממנו. וז"ש ב"א אינון יאורין אתפרשו, שנבדלו הכו"ח שלהם להשאר במדרגה, ובעת גדלות, ועאלו לגו ההוא יאורא שכיכא, כי כשמחזיר הבינה ותו"מ שלו עולים עמהם הכו"ח של היאורים, ומקבלים ג"ר, וז"ש ונפקין ועאלין ביה תלת זמנין ביומא, דהיינו שמקבלים הג"ר, המכונים ג"פ ביום. כי התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. (ועי' לעיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות צ"ג. ואות קמ"ד)

סד וכל אינון נונין וכו': וכל אלו הדגים, שהם המדרגות והנשמות, הגדלים בתוך יאורים האלו, מובדלים זה מזה, שמסך המסיים מבדיל בין כו"ח שבכל אחד לבינה ותו"מ שבכל אחד, ונקראים לילות, כי מדרגות השמאל מכונים

כלים כתר וחכמה, שה"ס ההארה שנשתיירה אחר שנגנו האור. ובינה ותו"מ שמתחת המסך המסיים, נבנתים שיצאו מאותה המדרגה, והם בבחינת חשך.

וז"ש, כד ההוא אור אתגניז וכו': בעת שהאור נגזו, היו ב' פעולות, א) נפק חשך קדמאה, שהיתה ע"י עליית צמצום שבמלכות לבינה, שבסו"ה וחושך על פני תהום. ב) ובטש ע"י רישיה בההוא נוקבא דאתמתחא ביה, שהחשך הכה, דהיינו שהתחבר, בנקב שנמתח בראשו על ידי עליית מסך המלכות לבינה, כנ"ל (אות נ"ג) דהיינו בסוד ורוח אלקים מרחפת וגו'. ואז אתפרש חד חוטא, שה"ס המסך המסיים את המדרגה מתחת כתר וחכמה, בין ההוא נהירו דאור דא דאתגניז, שהוא כתר וחכמה שנשארו במדרגה, ובין ההוא השוכא דחשך דא, שהוא בינה ותו"מ שיצאו מתוך המדרגה, להיותם מתחת מסך המסיים המדרגה.

סב והאי תנין תב וכו': ותנין הזה, בהבדלה ההוא של החוט שהבדיל, חזר והבדיל גם כן באלו היאורים מעל החשך, כלומר שנעשה גם בהם עליית המלכות לבינה שלהם בצמצום ומסך שבה, והמסך שבמקום בינה הבדיל בין כו"ח שלהם שנשארו במדרגה, ובין בינה ותו"מ שלהם שיצאו ממדרגה והיו בחשך. ונבדלו הדגים למיניהם אלו מאלו בהבדלה ההוא שנעשה ביאורים.

סג וכד אתפרשו וכו': וכשנבדלו מים העליונים הקדושים. דהיינו בעת הגדלות שחזרה המלכות ויצאה מן הבינה וחזרו בינה ותו"מ אל המדרגה, וכיון שכבר יש בה ה' כלים כח"ב תו"מ חזרו אליהם הג"ר ויש בה ה' (דפויי דף ל"ה ע"א)

בא

ואלין אקרון בכורי מצרים, ומקבא יאתבדר לבר בוקרין, וכלהו אפגנו משקיו דאינון יאורין. והאי התנין הגדול, שלטא על פלהו.

סח וכלא בפרישו דמיין עלאין, דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים, ואתפרישו מיין קדישין עלאין, ואתפרישו לעילא, ומיין תתאין, ואתפרישו פלהו אלין מאלין, קדישין ודלא קדישין, וע"ד אקרון מלאכין עלאין פרישן, בגין דאתפרישו אלין מאלין לזנייהו.

סו ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, וזא דא, פד האי התנין הגדול, תהו נשיב רוחא בההוא נוקבא, ומרפדפא לגבי עילא, פל אינון עשבין תהו מהפך לון ליכישו, עד דרוחא אתרא ונשיב בההוא רוחא, ושכיך ליה לתתא, ועשבין צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחן ואודן קמי קב"ה.

סז מסטר שמאלא, וולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. פל אלין יאורין אזלין ושאיין, עם ההוא תנינא דשליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. פר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפדפא רוחא בההוא נוקבא דלעילא, כמה דאוקימנא, כדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

חלופי גרמאות

ל אתכדורו, מ נהורין, נ וארשימו, ס אתפרישו לתתא אלין ואלין קדישין וע"ד, ע ל"ג דא, פ תנין, צ ל"ג הוה, ק ל"ג הוה, ר נשב, ש צמחין, ת לגו, א לגביה אינון, ב עד.

מאמר	הסולם	התנינים
מכונים, לילה. ואלו ממדרגות הכו"ח שבהם הם ראשים לכל אלו, ממדרגות בינה ותו"מ שלהם, שיצאו לחוץ מן המדרגה. ואלו שמבפנים שולטים על כולם. ואלו נקראים בכורי מצרים ומכאן התפוזו לחוץ בכורים, דהיינו ממדרגות השייכים לבינה ותו"מ. וכולם נוונים משקוי של אלו היאורים. ותנין הוה הגדול שולט על כולם.	הגדול היה נושב רוח בנקב ההוא שבראשו, ומרחף כלפי מעלה, דהיינו שרוצה להמשיך משם הג"ר ממעלה למטה, אז היה מהפך כל אלו העשבים ליובש, עד שרות אחר, הבא מעלית המלכות לבינה, נושב ברוח ההוא של התנין ומשקיט אותו למטה, דהיינו שממעט הג"ר שלו, שמזה נעשה זריעה חדשה, ואח"כ בגדלות, נעשה צמיחה חדשה, כנ"ל, והעשבים צמחו כבתחילה. ושולטים ומשבחים ומודים לפני הקב"ה.	

סח וכלא בפרישו דמיין זכוי, והכל הוא בהבדלה דמים עליונים מתחתונים, שכתוב, ויהי מבדיל בין מים למים. ונצטיינו מים הקדושים העליונים, שהם כו"ח, ונבדלו להיות למעלה, ומים תחתונים, שהם בינה ותו"מ, נבדלו כולם אלו מאלו להיות למטה. ונבדלו קדושים מבלתי קדושים. ועל כן נקראים מלאכים העליונים, נבדלים, משום שנבדלו אלו מאלו, הכו"ח שבהם מבינה ותו"מ שבהם, למיניהם.

סו ויאמר אלקים תדשא הארץ וגו': הארץ, ה"ס המלכות, ועשבים, הם האור הנצמח מזריעת אור הגנוז. זה סוד, כשהתנים

(דפויי דף ל"ה ע"א)

ויאורא

כא

סח ויאורא שכיכא תב לאתריה, וסלקא ונחפא. ורגין דמימוי שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין פלהו מגדלן וסתרגיה דההוא יאורא שכיכא ואלין מגדלין בכל עיבר, פדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, ותב לכל אינון יאורין.

סט ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש ברית. ויאמאי ברית. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליוכלא.

ע ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואיתי לווטין על עלמא, פד האי קם, ואתבר תוקפיה דההוא תנינא, ולא יכול למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקב"ה פפיף ליה גו נמא, פד עאל לגביה. ויאיהו דרף על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כד"א א ודרף על במתי ים.

כא

חלופי גרסאות

ג לסחרגיה ההוא. ד ואינון. ה ליג אמאי ברית. ו תבר. ז ליג ואיהו.

מסורת הזהר

(א) (איוב ט')

התנינים

הסולם

מאמר

ואלין מגדלין בכל עיבר העשבים שבסביבתו מאירים לכל צד, דהיינו אפילו לשמאל שאינם דוחים חכמה. בדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, אז יכול התנים להתגדל בין העשבים, להיותם מאירים שם גם לצד שמאל. ותב לכל אינון יאורין, וחזור ומשפיע מהם לכל היאורים.

סט ויאמר אלקים יהי מארת וגו': זהו נחש ברית. ולמה נקרא ברית. משום שסוגר ב' הצדדים, שהם ב' קוין ימין ושמאל, ואינו מניח שיתפשט קו הג' המכריע ביניהם. ואינו יוצא להזיק לעולם, אלא פעם אחת ביובל, פירושו. כי הקליפה שכנגד ת"ת דקדושה, שהוא קו האמצעי, שנקרא והברית התיכון בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן ימין אל השמאל, נקרא נחש ברית (כמ"ש בזהר שמיני אות קי"ט). דהיינו שהוא פוגם בקו האמצעי, ואינו מניחו שיכריע בין הקוין. וז"ש אמאי ברית. בגין דסגיר לב' סטרין. להיותו סוגר ב' הקוין, ע"כ הוא הכנגד של קו האמצעי, הנקרא ברית, ולכן נקרא גם הוא ברית. ומפרש איך הוא מזיק לקו האמצעי, ויא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליוכלא המוחין דבינה מכונים יובל. שבהם ג' קוין המכונים ג' זמנין. ואומר, שאינו יוצא להזיק אלא בזה שנאתו בקו שמאל דיוכל המכונה חד זמנא, ואינו מניחו להתחבר בצד ימין.

ע ובספרי קדמאי וכו': ובספרי הראשונים, אמרו על הכתוב יהי מארת, שזהו נחש עקלתון, שהולך בעקמימות תמיד, והביא קללות

סח ויאורא שכיכא תב וכו': עוד יש לו אפשרות לקרב אל העשבים, הוא בשעה שיאור השוקט חוזר מן המלכות למקומו, שעולה ויורד. ומשום שמימיו שקטים הולך בשקט, והתנים הגדול עולה לאלו היאורים, ואינו שם ביאור השוקט. וכל העשבים גדלים מסביב אותו היאור השוקט, והם גדלים בכל צד, אז עולה תנין ההוא אל העשבים ומתגדל ביניהם. ואח"כ חוזר לכל אלו היאורים.

פירושו. כבר ידעת, שהעשבים, ה"ס האור שצמח מתוך החשך, (כנ"ל אות ס"ו) ומתוך שבכל פעם כשהתחוננים רוצים להמשיך החכמה ממעלה למטה מתיבשים אלו העשבים שבמלכות, ע"כ, אע"פ שהם עצמם בחינת חכמה, מ"מ הם דוחים חכמה, ומאירים רק לצד ימין, להארת החסדים. ולפיכך כל הנמשכים מצד שמאל שנוטים לחכמה לא יוכלו לקרב לאלו העשבים. וז"ש מספר שמאלא ולגו יאורא שכיכא נפקין בעירין לזנייהו ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבים ולא יכלין. שהוא מחמת שהם נוטים אחר חכמה, והעשבים דוחים הארת חכמה שבשמאל, ומאירים רק לימין בהארת החסדים, וכן, כל אלין יאורין וכו' ופחרין לאינון עשבים ולא יכלין. חוץ מבעת שיאור השוקט עולה למלכות ומקבל הארת העשבים ושב למקומו, אז יכולים גם הנמשכים משמאל להנות מהארתם, כי להיותו בחינת כתר, אין פחד הדינים בעשבים, ואינם דוחים חכמה. וז"ש, ויאורא שכיכא וכו' ובגין דמימוי שכיכין וכו' שאין בהם דין, (דפניי דף ל"ה ע"א * דף ל"ה ע"ב)

כב

כא

עא וכד האי נחש קם, כדין מה פתיב, א וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם, דא איהו התנין הגדול. וע"ד פתיב, א הנני עליך. ודא נחש, איהו מארת, בלְוֹטִין לְכֹלָא, בגין דאיהו תקיפא עליה, בתקפיה דההוא נהר ובכבא, דאקרי חדקל, וְהָא אוקימנא.

עב ההוא נחש איהי בִּיבְשָׁתָא פד נפקין דא בְּדָא, דא דִּבְבִשְׁתָּא אֶתְתַּקַּף תְּדִיר, בגין דכל אורחוי ותקפוי בִּיבְשָׁתָא איהו, ואכיל ארעא ועפרא תְּדִיר, כד"א וְעֵפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיָּךְ. דא גְּדִיל בְּעַפְרָא, וְדָא גְּדִיל בְּמִיָּא. נחש דאתגדיל בְּמִיָּא, לאו תקיפא פהאי דאתגדיל בִּיבְשָׁתָא, וע"ד פתיב א מארת חסר.

עג וְדָא אֲזַדְמֵן לְגַבֵּי הַהוּא דְמִיָּא. ואע"ג דאזדמן לגביה, לא אגח לגביה, אלא קב"ה בלְחֻדוּי, דקטיל ליה מגו ימא, פמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה, כד"א א אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

חלופי גרסאות

ח מוסף איהי נחש. ט יבשתא. י אתקן. כ דא אודמן לגביה ודא לא אודמן לגביה. אלא קב"ה.

מסורת הזהר

ב (ישעיה כ"ז) תולדות י"ט צ"ט. ג (יחזקאל כ"ט) לעיל אות ל"ח צ"פ. ד (בראשית ג') ב"א ר"מ צ"ג. ה (שם א') ב"ב ק"ג צ"א. ו (יחזקאל כ"ט).

הסולם

התנינים

הדיונים, ואוכל ארץ ועפר תמיד, כמש"א ועפר תאכל כל ימי חיך. זה גדל בעפר וזה גדל במים, נחש הגדל במים אינו חזק כזה שגדל ביבשה. וע"כ כתוב, על הנחש, מארת חסר ו'. שכחו חזק להמית לכל.

עג ודא אזדמן לגבי וכו': והנחש הזה נועד כלפי התנין ההוא שבמים. ואע"פ שנועד לו, אינו לוחם עמו, אלא הקב"ה בלברו, שהורג אותו בתוך הים, כמו שבארנוהו, שהוא משום גסות הרוח שבו כמש"א אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני וגו'.

פירוש. כי התנים הגדול הוא בחינת קן שמאל, כנ"ל. והנה בתחילת יציאת קו שמאל, לא יצא אלא לשמש את הימין בסוד הקריבה למצרים, כנ"ל (לך מ"ד ד"ה ויהי ע"ש) אלא לאחר כך הרהיב עז בנפשו ועשה מחלוקת עם הימין ורצה לבטלו (כנ"ל ב"א דף מ"ד ד"ה וזה) ולפיכך הגם שנכנע אחר כך אל הימין בכח קו אמצעי, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) עם כל זה נשאר בו גסות הרוח על קו הימין, כי לא נכנע אלא מאונס. ומשום זה הרג אותו הקב"ה, כלומר, שביטל אותו, ותקן אותו מחדש, שיהיה נכנע לגמרי אל הימין, כלומר, מדעתו ומרצונו, כמו שהיה בסוד הקריבה למצרים כנ"ל. וחסר"ה, אשר אמר לי יאורי שאור החכמה שהמשכתי שייך לי, ולא לימין, כי יאורי הוא לשון אור. ואני עשיתני, ואני עשיתי עצמי לשליטה מיוחדת.

ועבר

מאמר

קללות על העולם, כי פיתוה את חוה בעץ הדעת. כשזה קם, נשבר תוקפו של התנים הגדול, שאינו יכול לקום עד שאובד גופו. כי הקב"ה כופף אותו תוך הים כשבא אליו, שהוא דורך על תוקפו של ים. ותקפו של ים הוא התנים הגדול, כמש"א ודורך על במתי ים.

עא וכד האי נחש קם וכו': וכשהנחש הזה קם, מה כתוב והרג את התנים אשר בים, שזה הוא התנים הגדול. וע"כ כתוב הנני עליך וגו' התנים הגדול הרובץ תוך יאוריו. ונחש הזה הוא מארת חסר ו' שיודה לשון קללה כמ"ש, מארת בבית ושע. שהוא בקללות לכל. והוא מתגבר עליו, על התנים, בגבורתו של הנהר הגדול הנקרא חדקל. וכבר בארנוהו.

פירוש. ד' הנהרות הם כנגד ג' קוים והמלכות המקבלתם. שנהר פישון הוא ימין ונהר גיחון הוא שמאל, ונהר חדקל הוא מקו אמצעי. ונודע שבמסך דחירק שבקו אמצעי יש בגניזו בחי המלכות דמנעולא, שבכל מקום שהיא נוגעת פורחים האורות משם, (כנ"ל ויצא אות י"ג) ונחש הקדמוני מעורב בו ג"כ בחינת הדין הזה דמנעולא, שבו ממית כל חי. וז"ש דאיהו תקיפא וכו' דאקרי חדקל. כלומר, שהוא מעורב באותו הגבורה הגנוזה בנהר חדקל, וכזה כחו חזק להמית כל חי.

עב ההוא נחש איהו וכו': נחש ההוא הוא ביבשה. כשיוצאים להלחם זה בזה, זה שביבשה מתגבר תמיד, משום שכל דרכיו ותקפו הוא ביבשה שהוא המלכות שבה כל (דפויי דף ל"ה ע"ב)

בא

בג

עד וְעָבַר יְיָ לְנִגּוּף אֶת מְצָרִים וְגוֹ'. תָּנָא א"ר יוֹסִי, הָאֵי קָרָא קְשִׁיא, וְכִי וְרָאָה אֶת הָדָם וְאֶחָד וּפְסָח, דְּמִשְׁמַע לְדְסִימְנָא הוּא ׀ דְּעָבִיד. וְאֵי תִימָא בְּגִין דְּמָא דְאִיהוּ מְצוּהָ, אָמַאי לְבַר. וְאָמַאי בְּתַלְת דּוּכְתִי דְפִתְחָא. וְהָא פְתִיב ׀ הוּא גְלִי עֲמִיקְתָּא וְגוֹ'. וּמ"ט ׀ בְּעָא דְאֶתְגְלִיא דְמָא עַל הַמְשַׁקּוּף וְעַל שְׁתֵי הַמְזוּזוֹת.

עה אֵלָא תָּנָא, פְתִיב, ׀ וְיָנֵאן, וְכִתִּיב, ׀ וְיָנֵאן יְיָ פִי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ. וְתִנְיָן לָא אֶתְחִזִי אֲשַׁנְחִיתָא ׀ דְלַעֲיָלָא, אֵלָא פִד אֶתְחִזִי לְתַתָּא עוּבְדָא דְאֶתְעָבִידוּ עוּבְדָא מִנִּיהּ ׀ וְעַד דְּעָבְדִין עוּבְדָא לְתַתָּא לָא מְשַׁגְיָחִין ׀ לְאַבְכָּאָשָׁא, פִר הִרְהוּרָא דַע"ז, דְכִתִּיב ׀ הַשְׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּח לְבַבְכֶם. וּמְדַאֲתְעָבִיד עוּבְדָא, אֲשַׁנְחִיתָא דְלַעֲיָלָא אֶתְעַר, וּבְגִין כְּהָ, כְּלָא, בִין לְטַב בִין לְכַיש, בְּעוּבְדָא תְלִיא מְלִתָּא.

עו א"ר יוֹסִי, כָּל שׁוּקֵי מְצָרִים, מְלִיִן טַעוּן הוּו, וְעוֹד ׀ דְכָכַל בֵּיתָא וּבֵיתָא, הוּו ׀ שְׁכִיחֵי זִינִין, דְמִתְקַטְרֵי בְתַרְשִׁייהוּ, בְּאִינוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין דְלַתַּתָּא, וּמְתַעְרִין רוּחַ מְסָאָבָא בְּגוּוֹיִיהוּ.

עז וְרָזָא דְמִלָּה תָּנָא, פְתִיב, וְלִקְתַּתֶּם אֲגִדַּת אֲזוּב וְטַבְלַתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמְשַׁקּוּף וְאֶל שְׁתֵי הַמְזוּזוֹת. וְאֲגוּדַת אֲזוּב לְמָה. בְּגִין לְכַעֲרָא רוּחַ מְסָאָבָא מִבִּינֵיהוּ, ׀ וְלֹאֲחַזְאָה בְּפִתְחֵיהוּ, בְּהִנֵּי תַלְת דּוּכְתִי, מְהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָּא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ז (דניאל ב') ח"ב קפו. שב: זיה כ"ז ט"א שמיח, ט"ב שכי"ט. ח (דברים ל"ב) ח"ג פג: ט (בראשית ו') ב"ב י"ב צ"ג. י (דברים י"א) ח"ב מג: ח"ג רסב: ל רחא סימנא. ח דאתעבד. ו מ"ט. ט ל"ג בעא. ע לעילא. פ וע"ד ול"ג ועד דעבדין עובדא לתתא. צ מוסיף לאבאשא עובדא. ק שכחי. ר מוסיף אגודת אזוב אגודת. ש בדפו"ז כתב כאן האי קרא קשיא וכי ראה את הדם ואח"כ ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גליא קמי קב"ה וכתוב הוא גלי עמקתא ומסתרתיא אלא תנא כתיב וירא ה' וינאן וגו' וכתוב וירא ה' כי רבה רעת וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחתיא לעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא ומראתעבד עובדא אשגחתיא לעילא אתער ובג"כ כלא בין לטב בין לכיש בעובדא תליא מלתא. ולקחתם אגודת אזוב וגו' אגודת אזוב למה ומ"ט בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין טעון הוּו ובכל ביתא וביתא הוּו שכחי זינין דמתקטרין בהרשייהו באינון כתיב תתאין דלתא ומתערין רווח מסאבא בגווייהו וע"ד אגודת אזוב בגין לבערא רווח מביניהו.

דרך אמת זן בכל בית היו מוצאים מיני כישוף שהיה מקושר כישופם במדריגות חיצונות של הקליפות.

מאמר

מאמר ועבר-על המשקוף ועל שתי המזוזות

הסולם

ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות

להעניש, תוץ מהרהור ע"ז, שמענישים בלי מעשה, שכתוב, השמרו לכם פן יפתח לבבכם. ומשנעשה מעשה מתעוררת ההשגחה שלמעלה. ומשום זה הכל, בין לטוב ובין לרע, הדבר תלוי במעשה.

עו א"ר יוֹסִי וכו': אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים היו מלאים אלילים, ועוד, שבכל בית ובית היו נמצאים מיני מכשפים, שמתקשרים בכשפיהם בכתרים התחתונים שלמטה, ומעוררים רווח הטומאה ביניהם.

עז ורזא דמ"ה וכו': וסוד הדבר, למדנו, כתוב, ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף וגו'. שואל, למה אגודת אזוב, ומשיב, כדי לבער רווח הטומאה מביניהם, ולהראות

עד וְעָבַר ה' לְנִגּוּף וְגוֹ': למדנו א"ר יוסי, מקרא זה קשה, וכי וראה את הדם, ואח"כ ופסח, שמשמע שעשה סימן, ואם תאמר שהוא מטעם מצות נתינת הדם, למה ניתן, לחוץ מפתח, ולמה על המשקוף וב' מזוזות. ולמה צריך לזה, הרי הכל גלוי לפני הקב"ה, וכתוב והוא גלי עמיקתא ומסתרתיא, ולמה היה צריך שיגלה הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות.

עה אֵלָא תָּנָא כִּתִּיב וכו': ומשיב, אלא למדנו, כתוב, וירא ה' וינאן, וכתוב, וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. ולמדנו, ההשגחה אינה נראית למעלה, אלא כשנראה ממנו מעשה למטה. וטרם שנעשה מעשה למטה אין משגיחים

(דפו"י דף ל"ה ע"ב)

בא

כד

מד הקא, וְתַד הֶקְא, וְתַד בְּגוּוֹיָהוּ בְּגִין פֶּה, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחֵת לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגּוֹף, מִשּׁוּם דְּחִמֵי אֲשָׁמָא קַדִּישָׁא רְשִׁים עַל פִּתְחָא.

עב א"ר יְהוּדָה, אִי הָכִי אֲמַאי דָּמָא, בִּדְהָא תְּנִינָן, תְּוֹר וְסוּמְק וְתַד דְּכָלִּיל בִּינֵי גְוּוֹנֵי. א"ל, תְּרִי דְּמֵי תּוֹ, תַּד דְּמִילָה, וְתַד דְּפִסְתָּא. דְּמִילָה רְחִמֵי. דְּפִסְתָּא דִּינָא.

עט א"ר יְהוּדָה, לָאו הָכִי, אֶלָּא כְּמָה דְּאוּלִּיפְנָא, דְּדַחְתּוּר הָהוּא דָּמָא קב"ה לְרַחֲמֵי, כְּאִילוּ תּוֹ תְּוֹר בְּגוּ גְוּוֹנֵי, הַה"ד, וְאֶעְבּוֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְּבוּסְסַת בְּדַמְיָךְ וְאוֹמֵר לֵךְ בְּדַמְיָךְ חַיִּי וְגו'. וְאֶע"ג דְּהוּא סוּמְקָא, אֲתַחְזֹר לְרַחֲמֵי, דְּכְתִיב בְּדַמְיָךְ חַיִּי. וּבְג"כ, רְשִׁים פִּתְחָא בְּתַלְתְּ סַטְרִין, תַּד הֶקְא, וְתַד הֶקְא, וְתַד בִּינֵיָהוּ.

פ תַּאנִּי ר' תְּנִיקָה, תְּרִין דְּמֵי אֲתַחְזוּ, לְקַבֵּל תְּרֵי בְּתַרִּין, דְּדַאֲתַחְזוּ לְעִילָא בְּהֵיא שְׁעָתָא. א"ר יוֹסִי, תַּד כְּתָרָא דְּכָלִּילָא בְּתַרִּין סַטְרִין וְטַמְרִין, בְּרַחֲמֵי וְדִינָא.

פא אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּכַמָּה אֲתַרִּין חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל בְּנוֹי: עֶבֶד בְּרַ נֶשׁ בֵּיתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִיה, כְּתוּב שְׁמִי, וְשׁוּי לְפִתְחָךְ, וְאַתָּה שְׂרִי לְגוּ בֵּיתָא, וְאַנָּא יֹאחֲזִיב לְבַר בְּפִתְחָךְ לְנִטְרָא לֵךְ. וְהֶקְא אָמַר, רְשִׁים עַל פִּתְחָא רְזָא דְּמַהֲיִמְנוּתָא דִּילִי, וְאַתָּה שְׂרִי לְגוּ בֵּיתָךְ, וְאַנָּא נְטִיר לֵךְ לְבַר, דְּכְתִיב וְאַתֶּם לֹא

חלופי גרסאות
ת ובגין, א שמייה, ב דקא, ג דחור, ד דאתערו דאתעטרו.
ה ל"ג מן א"ר יוסי עד א"ר אבא, ו ל"ג טמירין, ז איתבי.
ח הקא, ט אסתמר.

מסורת הזהר
ס (יחזקאל ט"ז) ח"ג צא:

הסולם

מאמר

ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות
ואומר לך בדמיון חיי וגו', ואף על פי שהיה אדום, הוחזר לרחמים, כי כתוב בדמיון חיי, וע"כ כאן, לא תלוי הדבר בצבעים, ומשום זה רשם על הפתח בג' צדדים, אחד כאן, ואחד כאן, ואחד ביניהם, שרומזים על ג' קוין.

פ תַּאנִּי ר' חֲזַקִּיָּה וְכוּ': ר' חֲזַקִּיָּה לְמַד, שְׁנֵי דַמִּים נִרְאוּ, דַּם פִּסַּח וְדַם מִילָה, שְׁהִם כִּנְגַד שְׁנֵי כְתָרִים, דְּחִינּוּ סְפִירוֹת, שְׁנִרְאוּ לְמַעַלָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהִם ב' הַקּוּיִן חֲסֵד וְגִבּוּרָה. א"ר יוֹסִי, הֵם כִּנְגַד כְּתַר אֶחָד הַכְּלוּל בְּב' צַדָּדִים הַנְּסֻתִּים, דְּחִינּוּ בְּרַחֲמִים וּבְדִין, פִּירוּשׁ. כִּי קוּ הַאֲמֻצְעִי, שְׁהוּא סְפִירַת ת"ת, כְּלוּל בְּעֻצְמוֹ מִב' הַקּוּיִן, שֵׁישׁ בּוֹ בְּת"ת, רַחֲמִים וְדִין, וְאָמַר ר' יוֹסִי, כִּי כִנְגַדוּ הֵם ב' הַדַּמִּים, שְׁדַם מִילָה הוּא הַרַחֲמִים שְׁבַת"ת, וְדַם פִּסַּח הוּא הַדִּין שְׁבַת"ת.

פא אָמַר ר' אֲבָא וְכוּ': אַר"א, בְּכַמָּה מְקוּמוֹת רַחַם הַקְּב"ה עַל בְּנוֹי: עֵשָׂה אִדָּם בֵּית, וְהַקְּב"ה אָמַר לוֹ, כְּתוּב שְׁמִי וְשִׁים לְפִתְחָךְ, וְאַתָּה תִּשָּׁב בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְאֲנִי אֲשַׁב לְחוּץ אֲצִל פִּתְחָךְ לְשִׁמּוֹר אוֹתְךָ. וְכַאן בְּפִסַּח, אָמַר רְשׁוּם עַל הַפֶּתַח סוּד הַאֲמוּנָה שְׁלִי, דְּחִינּוּ ג' הַקּוּיִן עַל ב' הַמְּזוּזוֹת

ולהראות על בתיכם, באלו ג' המקומות, את האמונה השלמה, אחד מכאן ואחד מכאן על ב' המזוזות, הרומזות על ב' קוין ימין ושמאל. ואחד ביניהם, על המשקוף הרומז על קו האמצעי. ומשום זה ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום שרואה את השם הקדוש רשום על הפתח. שה"ס ג' הקוין.

עב א"ר יְהוּדָה אִי וְכוּ': אַר"י, אִם כֵּן, שְׂרוּמְזִים עַל ג' הַקּוּיִן, לְמָה נַעֲשֶׂה זֶה בְּדַם. הֲרִי לְמַדְנָה שְׁבַע ג' הַקּוּיִן הֵם, לְבַן וְאִדָּם, וְאֶחָד, שְׁבִינִיָּהֶם, כּוֹלֵל בֵּין הַצְּבָעִים, כְּלוּמַר שְׁבַעוּ יְרוּק כַּחֲמָה הַכּוֹלֵל לְבַן וְאִדָּם. וְלִמָּה נִרְמְזוּ כָל ג' הַקּוּיִן בְּצַבַּע אִדָּם שְׁהוּא הַדָּם. אָמַר לוֹ, שְׁנֵי דַמִּים הֵיוּ אֶחָד שֶׁל הַפִּסַּח, וְאֶחָד שֶׁל הַמִּילָה שְׁמַלּוֹ אֶת עֻצְמוֹ, וְהַדָּם שֶׁל הַמִּילָה הוּא רַחֲמִים, אֲע"פ שְׁהוּא אִדָּם, וְהַדָּם שֶׁל הַפִּסַּח הוּא דִין, וּלְפִיכֵךְ לֹא תְּלוּי כַּאן בְּצַבָּעִים.

עט א"ר יְהוּדָה לָאוּ וְכוּ': אַר"י, אִינּוּ כֵּן. אֲלֵא כְּמוֹ שְׁלַמְדַתִּי, שְׁהַחֲזִיר הַקְּב"ה אֶת דָּם הַהוּא לְרַחֲמִים, כְּאִלוּ הִיָּה הַלְבָּן שְׁבִין הַצְּבָעִים. ז"ש וְאֶעְבּוֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְּבוּסְסַת בְּדַמְיָךְ (דְּפוּי דף ל"ה ע"ב *) דף ל"ז ע"א)

כה

כא

תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת וּפְסַח ד' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגּוֹף.

כב תו אמר רבי אבא, כגוונא דשמא קדישא יה עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף י הכי י אתחזר י האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת, וְשִׁמָּא י דכלהו סומקא, לאתחזא, דהא אתחזר דינא, למעבד נוקמין.

כג ורזא דמלה, כגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, פד בעי לאתחזא לתתא, אי רחמי רחמי, ואי דינא דינא, הדא הוא דכתיב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו'. וילזמנא דאתי כתיב, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. דזמין י לאתחזא פלהו דינא למעבד נוקמין.

כד ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא, משום דתנינן, אמר רבי יצחק, לא ליבעי ליה לאינש למיזל בשוקא, ולאשתכחא בשוקא, בזמנא דדינא תליא במתא, דכינן דרשותא אתייהיב למתבלא, מאן דפגע ביה אתוק. והקא משום דדינא אשתכח, לא בעיא לנפקא לבר.

כה תניא אמר רבי יוסי, ובההוא ממש דאשתכח דינא למצראי, בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל, הדא הוא דכתיב, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ד' ל"ג ה עברו ה ג' וי"ן. כ הכא. ל אתחזרו; אחיזאו. מ ל"ג האי דמא. נ דא כלהו. ס כתב מן ולזמנא דאתי עד למעבד נוקמין קודם ורזא דמלה. ט כדבעי. פ ל"ג מן ולזמנא עד ואתם. צ לאתחזרא. ק מוסיף ר"י אמר ר' ירמיה. ר מוסיף בהוא אתר. ש למבראי. ת מוסיף בהוא אתר.

הסולם

מאמר

ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות
דין דין. ולפי שהיה למעלה דין על המצרים, ע"כ כתוב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף וגו'. אשר דם רומז על דין. ולעתיד לבא כתוב, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וגו', שעתיד להראות כולם דין לעשות נקמות. יאדימו או מלבושיו בדם.
פד ואתם לא תצאו וגו': שואל, מהו הטעם, שנאסר להם לצאת מפתח ביתם. ומשיב, משום שלמדנו, שאדם אינו צריך ללכת בשוק ולהמצא בשוק בשעה שהדין תולה על העיר, כי כיון שניתן רשות למשחית, מי שפוגע בו ינוק, וע"כ כאן כיון שהדין היה נמצא למצרים, לא היו צריכים לצאת לחוץ.
פה תניא, אמר ר' יוסי וכו': למדנו אר"י, בההוא ממש שנמצא בו דין למצרים נמצא בו רחמים לישראל, ז"ש, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן למדנו, בכל אלו הכתרים הקדושים של מעלה, כמו שנמצא בהם דין נמצא בהם רחמים, והכל הוא בשעה אחת. תנא ר' חזקיה, כתוב, ונגף ה' את מצרים נגוף ורפא

המזוזות ועל המשקוף כנ"ל, ואתה תשב תוך ביתך ואני אשמור אותך מבחוקי. שכתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. וכתוב, וראה את הדם על המשקוף וגו' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. הרי ששמר אותם הקב"ה מבחוקי.
פב תו אמר ר' אבא וכו': עור אר"א, כעין השם הקדוש ה עשו באותה שעה, דהיינו ג' קוין: ב' על המזוזות וא' על המשקוף מלמעלה, שהוא דומה לצורת ה'. שהיא המלכות. וע"כ, מה השם הקדוש חזר באותה שעה להיות דין על המצרים, כך חזר הדם באותה שעה להיות דין, שכתוב, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, שהציון של כולם היה אדום הרומז על דין, והוא להראות, שאע"פ שהוא רחמים לישראל, חזר להיות דין לעשות נקמות במצרים.
פג ורזא דמ"ה כגוונא וכו': וסוד הדבר. כעין שהיא למעלה באותה שעה, כך היו צריכים להראות למטה, אם רחמים רחמים, אם רפוי דף ל"ו ע"א

בא

כו

וכן תנא, בכל אינון בתרין קדישין דלעילא, כמה דאשתכח דינא, אשתכח רחמי, וכלא בשעתא תדא. תנא רבי חזקיה, פתיב, ונגף יי את מצרים נגוף ורפא. נגוף למצרים, ורפא לישראל. מאי ורפא. ממאי שנימולו צריכים רפואה.

פו ותנא, באותה שעה שנגפו מצראי, באותה שעה נתרפאו ישראל. ותנא אמר « רבי יוסי, מ"ד, ופסח יי על הפתח, מאי על הפתח. ופסח יי עליכם מבעי ליה. אבל על הפתח, על הפתח ממש וזהו פתח הגוף. ואי זהו פתח הגוף. הוי אומר זו מילה.

פז רבי שמעון אמר, בשעתא דאתפלג ליליא, וכתרא קדישא דאתער לגבה דכורא. ומאן דכורא. חסד עלאה, דמשמע, דדא בלא דא לא סלקא, ובגין דא, דא מחי, ודא מסי, וכלא בשעתא תדא.

פח ופתיב, ופסח יי על הפתח, הידוע. מאי הפתח, משום דאיהו פתחא ומשיכא דרוחא וגופא, ותא תזי, עד לא אתגזר אברהם, הוה אטיס וסתים מקל סטרוי. מדאתגזר אתפתח מכלא, ולא הוי אטיס וסתים כקדמיתא.

פט והיינו רנא דתנינן, והוא ישב פתח האהל. משום דאתגלייא יו"ד. מאי קא מיירי. אלא אמר רבי יצחק, והוא אשרי בגלויא דא, חסד בצדק. ודא הוא פתחא, דמשכנא עלאה קדישא, משמע דכתיב האהל, והאהל הידוע.

חלופי גרסאות

א מוסיף ר"י אמר ר' חזקיה. ב ופתח. ג דאתפלג כתיב קדישא אתערב ביה דכורא. ד אתערב בה. ה ארס. ו והא; דהו (ר"א). ז ל"ג האהל.

מסורת הזהר

ח (ישעיה י"ט) ויהי ו' צ"א. ט (בראשית י"ח) ב"א קכ"ט צ"א.

הסולם

מאמר

ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות

מהו הפתח, למה נקרא פתח. משום שהוא הפתח להמשכת הרוח והגוף, שמשם נולדו. ובוא וראה, עד שלא נמול אברהם היה אטום וסתום מכל צדדיו, שלא היה יכול להוליד בקדושה, כיון שנמול נפתח בו הכל, ולא היה אטום וסתום ככתחילה.

פט והיינו רנא דתנינן וכו': והיינו הסוד שלמדנו, והוא יושב פתח האהל, משום שנגלה הי'. שואל, מה הוא אומר. ומשיב, אלא אמר ר' יצחק, שהוא השרה בגילוי זה של הי' החסד בצדק. פירוש שעי' המילה, נגלה הי' דשם שדי, שיוורה, שנמשך החסד במלכות הנקודות צדק. וזהו הפתח של משכן העליון הקדוש, שהוא המלכות. שזה משמע, משכתוב האהל, דהיינו האהל הידוע, שהיא המלכות, הנקודות אהל.

פירוש מטרם שנמול היתה המלכות מקבלת מצד שמאל לבר, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאז היא אטומה מכל צדדיה, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים כנודע. וכשנמול נגלו בה החסדים ואז החכמה שבה מתלבשת בחסדים,

ומאירה

ורפא. פירוש, נגוף למצרים ורפא לישראל. שואל, מהו ורפא. ומשיב, ממה שנמולו, היו צריכים רפואה.

פו ותנא באותה שעה וכו': ולמדנו, באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל. שלמדנו, א"ר יוסי מה שכתוב, ופסח ה' על הפתח, מהו על הפתח, ופסח ה' עליכם היה צריך לומר. ומשיב, אבל על הפתח, על הפתח ממש, שזהו פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף. הוה אומר, זו היא מילה. דהיינו שריפא אותה.

פז ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בשעה שנחצה הלילה, והכתר הקדוש, דהיינו מלכות, התעורר אצלה הדכר. ומי הוא הדכר, הוא חסד עליון, ד"א, שנודע, שאינו עולה זה בלי זה, כלומר, אע"פ שהלילה היא בחינת המלכות בלבדה, מ"מ לא יקרה לעולם שהמלכות תהיה בלי ז"א בעלה, ומשום זה, זה מכה וזה מרפא, המלכות מכה וז"א מרפא. והכל בשעה אחת.

פח ופתיב, ופסח ה' על הפתח: היינו על הפתח הידוע, דהיינו פתח הגוף כנ"ל.

(דפו"י דף ל"ו ע"א)

כז

צ אמר רבי אלעזר, פד אתגלייא האי יו"ד, ואתבשר, ואתברך בפתח האהל, ודהיא צדק, ואתבסמא בחס"ד. הך הוא דכתיב, כחום היום, דהוא שעתא דשלטא חסד, תולקא דאברהם. ומ"ל דהאי פתח האהל, אתבסמ לקבליה דאברהם. דכתיב, ויג ברך את אברהם בכל, דאתבסמ בחס"ד, ומדאתגלייא יו"ד.

כח

צא אמר רבי אבא, והוא יושב פתח האהל, פמה דכתיב ויג ברך את אברהם בכל. דך הוא פתחא קדישא, פתרא עשינא. כחום היום, פמה דאתיהיב ליה פתרא דחסד, הך הוא דכתיב כחום היום. פמה דיתב בהאי, פך יתיב בהאי, דלא סליק האי פלא האי.

צב ד"א ובעבר יי לנגוף את מצרים. מאי ועבר. דעבר על שורי דדינא דכתיב, דהו מתקשרי בכתיב אתרנין דלעילא, וישא להו מקימיהון, ועבר על אורחוי, בגין למעבד בהו דינא, וולנטרא להו לישראל, וכדין הוא, פל ועבר, ועברתי, ועבר, דקודשא ב"ה אעבר על כל אורחוי, או לדינא, או לרחמי. הך אעבר, בגין למעבד דינא, הך ועבר, בגין לרחמי.

חלופי גרסאות

ח אתבסמ; אתבסמ. ט דהא. י תבסמא. כ ומראתגלייא. ל ל"ג דינא. מ דקטרין. נ שריא. ס בהו. ע ולקמא. פ מוסיף על דקביה.

מסורת הזהר

ט (בראשית כ"ד) חיי שרה לו, צ"ב ז"ח כ"ה ט"א של"ז, נ"א ט"ד ש"י, נ"ב ט"א ש"ח, ת"ח קט"ז ט"ג שמ"ו.

הסולם

ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות

בסמוך. וכמו שיושב בזה בחסד שנקרא יום, כך יושב בזה במלכות שנקראת פתח האהל, כי אינו עולה זה בלי זה. שהמלכות בלי חסד אינה יכולה להאיר בחכמה שבה, וחסד בלי הארת החכמה שבמלכות הוא ו"ק בלי ראש.

צב ד"א ועבר ה' וגו': פירוש אחר על ועבר ה' לנגוף את מצרים. מהו ועבר, היינו שעבר על שורת הדין של הכתרים, שהיו מתקשרים בכתרים אחרים למעלה, והתירו אותם מקיומם, פירוש שהכתרים התחתונים שבהם דבוקים המצרים, היו מקושרים בכתרים העליונים דקדושה, שמשם קבלו חיותם, והתירו הקב"ה את הקשרים ההם, ונתבטל קיומם של הכתרים התחתונים, ואז נהרגו בכורי מצרים. ונמצא, שהקב"ה עבר על דרכיו, שקלקל ההשתלשלות של הכתרים, כדי לעשות דין במצרים, ולשמור את ישראל. וכזה הוא, בכל מקום שכתוב, ועבר, ועברתי, ועבור, יודה, שהקב"ה עבר על דרכיו, דהיינו על סדרי השתלשלות של הספירות, או כדי לעשות דין או לרחמים. וכאן, ועבר, ועברתי, ועבור, ה' על פניו וגו', הוא כדי לרחם.

ויהי

מאמר

ומאירה הן בחכמה והן בחסדים. ונבחנו שע"י המילה נפתח פתח במלכות שתוכל להאיר. וז"ס והוא יושב פתח האהל.

צ אמר רבי אלעזר וכו': אר"א, כשנתגלה י' הוה, נתבשר אברהם, ונתברך בפתח האהל, שהיא צדק, דהיינו מלכות, שנמתקה בחסד, כלומר, שהחכמה שבמלכות התלבשה בחסדים. כו"ל. ז"ש, כחום היום, שהיום, הוא השעה ששולט החסד, שהוא חלקו של אברהם, כי אברהם הוא מרכבה לחסד דז"א. ומאין לנו, שפתח האהל הזה, שהוא המלכות, נמתקה בחסד מכה אברהם. הוא משום שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל, בכל הוא המלכות, שנמתקה בחסד ע"י אברהם אחר שנגלה בו ה' ע"י המילה.

צא אמר ר' אבא וכו': אר"א, והוא יושב פתח האהל, הוא כמו שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל. שפתח האהל, הוא המלכות המכונה בכל. שזה הוא כתר העשירי, שהוא המלכות. כתר פירושו ספירה. כחום היום, פירושו, כמו שניתנה לו ספירת החסד, שנקרא יום, כך זכה בפתח האהל, כי החסד פותח את המלכות שנקראת אהל שתוכל להאיר, כנ"ל (דפו"י דף ל"ז ע"א *) דף ל"ז ע"ב

כה

בא

צג) ויהי בחצי הלילה וי' הָפָה כָּל בְּכוֹר יִגְוִי. ר' חַיִּיא ור' יוֹסִי הוּוּ אֲזָלִי
מאושא ללוד, וְהוּוּ רַבִּי חַיִּיא רְכִיב בְּחַמְרָא. אָמַר ר' יוֹסִי, גִּיתִיב הָכָא וְנִצְלִי, דְּהָא
מְטָא זְמַנָּא דְּצִלוֹתָא דְּמִנְחָתָה, וְתַנְיִנָן, לְעוֹלָם יְהָ אָדָם זְהִיר בְּצִלוֹתָא דְּמִנְחָתָה.
אָמַאי זְהִיר. מְשוּם דְּהִיא שְׁעָתָא דְּתַלְמֵי דִּינָא וּבְעֵי ב"ג לְכוּנָא דְּעִתֵּיהּ. נַחַת
ר' חַיִּיא וְנִצְלִי.

צד) עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי, נָטָה שְׁמַשָּׁא לְמִיעֵל. א"ר חַיִּיא לר' יוֹסִי אָמַאי אַתְּ שְׁתִּיק.
א"ר יוֹסִי, מִסְתַּכֵּל תּוּינָא בְּדַעְתָּאִי, דְּלִית עֲלֵמָא מְתַקִּימָא, אֶלָּא עַל רִישֵׁיהוּן דְּעַמָּא.
אִי רִישֵׁי עַמָּא זְכָאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעַמָּא. וְאִי לָא זְכָאִין, וְוִי לְעֲלָמָא, וְוִי לְעַמָּא.
צה) א"ר חַיִּיא, וַדַּאי פָּךְ הוּוּ, מְנַלְן. דְּכַתִּיב, וְרִאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפֹצִים
עַל הַהָרִים כְּצִאן אֲשֶׁר אֵין לְהֵן רוּעָה וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדָנִים לְאַלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ מִבְּעֵי לִיהּ. לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ מִבְּעֵי לִיהּ. דְּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קְיָיְמִי.

צו) אֶלָּא הָכִי תַנְיִנָן, אִי רִישָׁא דְּעַמָּא לָא זְכָי, עַמָּא מְתַפְסֵן בְּחוּבֵיהּ. מְנַלְן.
דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר דּוֹד וְגו' הִנֵּה אָנֹכִי חֲטָאִי וְאָנֹכִי הַעֲוִיתִי וְאַלֶּה הַצֹּאן מָה עָשׂוּ,
דּוֹד חַב, וְיִשְׂרָאֵל סְבָלוֹ. וְאִי רִישָׁא יי דְּעַמָּא מְתַפְסֵן בְּחוּבֵיהּ, עַמָּא מְשַׁתְּזָבְן. דְּהָא דִּינָא
לָא שְׁרָיָא עַלְיֵיהּ. דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדָנִים לְאַלֶּה, כְּלוּמַר, אֶלּוּ לָא הוּוּ יִשְׁיִין
לְעַמָּא, מְהֵאִי אֲוֹרְחָא יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ מְשַׁתְּזָבְן, אִי רִישֵׁיהוּן מְתַפְסֵן.
וְאַפִּילוּ יְהוֹשְׁפֵט אֲתַגְזֹר עֲלֵיהּ לְאַתְעַנְשָׁא, מְשוּם דְּאַתְחַבֵּר בְּאַחְאָב. אִי לָאוּ הָהוּוּ
צוּחָא, דְּכַתִּיב, וַיִּזְעַק יְהוֹשְׁפֵט.

מסורת הזהר

(ז) (ד"ה ב' י"ח.) (9) (ש"ב כ"ד.) (3) (מ"א כ"ב).
צ מוסיף וגו' כתיב ואני תפילי לך ה' עת רצון וגו'.
ק ל"ג אמאי. ר וצלו. ו מוסיף עשו וכתוב (ד"ה א'
כ"א) ואני הוא אשר חטאתי וגו'. ת ל"ג דעמא. א א; מוסיף אם אלו. ב רישיה; רישי. ג לשלום.

חלופי גרסאות

מאמר

מאמר ויהי בחצי הלילה

הסולם

ויהי בחצי הלילה

בשלום. שואל, כתוב **ישוּבוּ**, הלא ישבו היה צריך לומר. וכן, **לְבֵיתוֹ**, בביתו היה צריך לומר, שהרי העם היו נמצאים במקומם, ואנה היה להם לשוב.

צו) אֶלָּא הָכִי תַנְיִנָן וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, אם ראש העם לא זכה במעשיו, נתפש העם בעונו. מאין לנו. כי כתוב, ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו. הרי שדוד חטא וישראל סבלו. ואם ראש העם נתפש בעונו, נצולים העם. כי הדין אינו שורה עוד עליהם. שכתוב, ויאמר ה' לא אדונים לאלה. כלומר, אם אינם ראשים לעם, כי נהרג אחאב, ע"כ ישוּבוּ מדרך הזה איש לביתו בשלום. ואע"פ, שהדין כבר רכב עליהם בדרך הזה, מ"מ כיון שנהרג ראשם ונתפש בעונו ישוּבוּ בשלום. כולם נצולים אם ראשיהם נתפש. ואפילו יהושפט נגזר עליו להענש, משום שהתחבר עם אחאב, אם לא אותה הצעקה שזעק, שכתוב ויזעק יהושפט.

עד

(דפו"י דף ל"ז ע"ב)

כט

כא

צו עד דהוו אזלי רמש ליליא, אָמרו, מה נַעבִיד, אי גיזיל חַשֶׁף ליליא, אי גייתב דחלא הוא. סטו מאורחא, יתבו תחות אילנא חד. יתבו וְהוּ אָמרי מלי דאורייתא, וְלֹא דמיכו.

צח בפלגות ליליא, קמו חד אילתא ידעברא קמיהו, וְהוּ צוּחַת וְרמיאת קלין. יִשְׁמְעוּ, קמו ר' חייא ור' יוסי ואנדעו. שְׁמְעוּ חַד קלא דמכרזא ואָמר, מתערין קומו. גימין אתערו. עֲלִמין, אַדְמְנוּ לְקַדְמַת מריכוּן. דְּהָא מריכוּן מפיך לג"ע, ידאיהו היכליה, לאשתעשעא עם צדיקיא. דְּכְתִיב, וְבַהֲיִכְלוּ כְלוּ אומר כבוד.

צט א"ר חייא, השתא פלגו דליליא ממש. וְקָלָא דָא, הוא קלא דנפק, וכאיב אילתא דלעילא ותתא, דְּכְתִיב קול יי' יחולל אילות. וְכָפָה חולקנא, דְּזִכִּינָא לְמִשְׁמַע דָא.

ק ותא חזי ירזא דמלה, בְּשַׁעְתָּא דְקַב"ה אַתְחַזִּי עַל גַּנְתָּא, פֶּל גַּנְתָּא אַתְכְּנֵשׁ, וְלֹא מִתְפַּרֵּשׁ מַעְדָן. וּמַהֲאֵי עַדָן מְבוּעֵי נַפְקִין, לְכַמְה אורחין ושְׂבִילִין, וְהָאֵי גַנְתָּא, אַתְקְרִי צְרוּרָא דְחַיִּי, דְּתַמָּן מִתְעַדְנִין צְדִיקֵינָא, מְנַהֲרִין דְעַלְמָא דְאַתִּי. וּבְהָאֵי שַׁעְתָּא, קוּדְשָׁא ב"ה אַתְגְּלִי עַלְיֵיהוּ.

קא יתבו ר"ח ורבי יוסי. אָמר רבי יוסי, בְּכַמְה זְמַנִּין שְׂאִילְנָא, הָאֵי דְכְתִיב,

חלופי גרמאות

ד ל"ג ויתבו, ה אדמיכו, ו דעבר קמיהו והוה צוח ורמי, ז ל"ג שמעו, ח מוסיף מריכוּן דהא קלא נפיק (וממעון קדשו יתן קולו) וְכַאֲבֵיב אֵילְתָא דְלַעֲלָא וְתַתָּא דְכְתִיב [ח] (ההלים כ"ט) קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות. ט נפיק, י ל"ג דאיהו היכליה, כ מוסיף ויבא מלך הכבוד ובהיכלו, ל מוסיף יתבו ר' חייא ור' יוסי א"ר, מ ל"ג מן וקלא עד זכאה, נ מוסיף דא רזא, ס מוסיף על כל, ע וכל, פ לעלמא ול"ג מנהירו, צ מוסיף עליהו בשעתא דקב"ה אַתְעַר בַּגְּנָתָא דְעַדָן לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקֵינָא כְרוּזָא נְפִיק וְקָרִי עוּרִי צַפְנָן וְבֵאֵי תִמְנָן הַפִּתְיָן גַּנִּי יִזְלוּ בְשִׁמְיוּ יבֵא דוּרֵי לַגְּנוּ וְיִאֲכַל פְּרֵי מַגְדִּינּוּ מֵאֵי וְיִאֲכַל פְּרֵי מַגְדִּינּוּ אֶלֶק קִרְבָּנִין דְאַתְקִרְבוּ קַמְהָ מְנַשְׁמַתְיָהוּן דְצְדִיקֵינָא הָאֵי בַּפְּלִגּוֹת לֵילִיא בְשַׁעְתָּא אַחְרָא דְרַךְ אֲמַת [ח] פַּחַס רַעִיט ע"ב, ט תרומה קע"ג ע"ב ואחרי מות ס"ז ע"ב.

הסולם

מאמר

ויהי בחצי הלילה

צו עד דהוו אזלי רמש וכו': בעור שהיו הולכים החשיך הלילה, אמרו מה נעשה, אם נלך כבר החשיך הלילה, אם נשב במקומנו. הרי פחד הוא. סרו מן הדרך, וישבו תחת אילן אחד. וישבו והיו אומרים דברי תורה, ולא ישנו.

צח ותא חזי רזא וכו': ובוא וראה, סוד הדבר הוא, בשעה שהקב"ה נגלה על הגן, מתאסף כל הגן, דחיינו כל הצדיקים שבגן, ואינו נפרד מעדן, שהוא החכמה, ומעדן הזה יוצאים עינות, דחיינו הארת החכמה, לכמה אורחות ושבילים (ע"י ביאורם בב"א דף רנ"א ד"ה נחית) להשגת הצדיקים. וגן הזה נקרא צרוּר הַחַיִּים, ששם מתעדנים הצדיקים מהארת עולם הבא. ובשעה ההוא הקב"ה מתגלה עליהם.

קא יתבו ר"ח ור' יוסי וכו': ישבו ר' חייא ור"י. אמר ר' יוסי, כמה פעמים שאלתי זה, שכתוב, ויהי בחצי הלילה וגו' ולמה לא היה זה ביום שיתגלה לכל פרסום הנס. ולמה מתו כל

צח בפלגות ליליא חמו וכו': בחצות לילה, ראו אילה אחת, שעברה לפניהם והיתה צועקת, והרימה קולות. שמעו. קמו ר' חייא ור' יוסי והודעו. שמעו קול אחד המכריו ואומר, נעורים קומו, ישנים העירו. עולמות, הכונו לפני אדוניכם. כי אדוניכם יוצא לגן עדן, שהוא היכלו, דחיינו המלכות, להשתעשע עם הצדיקים. שכתוב, ובהיכלו כולו אומר כבוד.

צט א"ר חייא וכו': אר"ח, עתה חצות לילה ממש. וקול זה, ששמענו, הוא קול היוצא ומחלחל האילה של מעלה, שהוא המלכות, ושל

(דפו"י דף ל"ז ע"ב)

¶

בא

ויהי בחצי הלילה וי' הכה כל בכור בארץ מצרים אמאי לא תהו ביממא, ודיתגלי
לכל פרוסומי ניסא, ואמאי מיתו כל אינון חלשי דבכתר רחייא, ואינון טלייא
דבני עאנא, ולא מיתו מלכי ופרדשכי, וגוברין מגיחי קנבא, פמה דתהו בסנחריב,
דכתיב ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו', ותנינן, פלהו מלכין בני מלכין
רופינוס ופרדשכי, הקם אתחזי גבורתא דחד שליחא דיליה, נתיר מהאי
דתהו יאות למתוי דיליה נתיר.

קב) אמר ליה יאות שאלת, ואנא לא שמענא מידי בהאי, ולא אימא, אבל
הא זכינא לכל האי, וארתא אתתקן קמן. אנא שמענא דרשב"י מדכי שוקין
דטבריה, גיזיל גביה. נתבו, עד דתהו נהיר יממא. פד סליק נהורא, קמו ואזלי. פד
מטו גביה. אשכחוהו, דתהו יתיב, וספרא דאגדתא בידיה.

קג) פתח ואמר, כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו. פיון דאמר,
פל הגוים כאין נגדו, למה כתיב מאפס ותהו נחשבו לו. אלא אוליפנא, דדעתיהו
ודכל עמין דעלמא, דמהימנותא דלהון הוא כאין, דלא אדבקו עלאין ונתתאין,
ושויין לקבליהו מהימנותא דשטותא, אבל מאפס ותהו נחשבו לו, פהאי עלעולא,
דסתרא ברוחא, ומתגלגלא בקיטא בריקניא, הה"ד וכל דיירי ארעא פלא
חשיבין.

קד) עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, את דא
ימינא דקב"ה, ואת דא שמאלא. אוליפנא, דסטא קב"ה ימיניה, וברא ית שמיא,

חלופי גרסאות

ר דאתגלי. ו ליג לכל. ת דרתייא וליג דבתר. א ליג
יתיר. ב דיליה למהוי. ג אמר ד למרנו ה מודעתייהו;
דרעותיהו ו דעמין עעזי וליג דכל; עמין עעזי. ז בתתאין.
ח דפרחא.

מסורת הזהר

ק) (מ"ב י"ט) מקץ ליו צ"ב. ה) (ישעיה מ') הקסה"ז
קל"ג צ"ד. ח"ג רעו. ת"ח קכ"א ט"א שכ"ג. ו) (דניאל
ד') מקץ י"ב צ"ה.

דרך אמת ין דוכסים ושרים.

הסולם

ויהי בחצי הלילה

הגוים כאין נגדו, מאפס ותהו נחשבו לו. שואל,
כיון שאמר כל הגוים כאין כנגדו למה כתוב
עוד מאפס ותהו נחשבו לו. ונשיב, אלא למדתי
דעתם של כל העמים שבעולם, אשר אמנתם
היא כאין, שאינם משיגים לא מדרגות
העליונות ולא התחתונות. ומשימים לעצמם
אמונה של סכלות, אבל מאפס ותהו נחשבו
ל' כמוץ הזה המסתובב ברוח ומתגלגל בקיץ
בשדות בריקנות, שאין בו תוכן מאומה. ז"ש
וכל דיירי ארעא כלא חשיבין.

קד) עוד פתח ואמר וכו': עוד פו"א.
בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ.
את זהו ימינו של הקב"ה, ואת זה שמאלו.
למדתי שנטה הקב"ה ימינו, שהוא חסד, וברא
את השמים, ונטה שמאלו, שהוא דין, וברא את
הארץ. ז"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה
שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדיו.

מהו

כאמר

כל אלו החלשים שלאחר הריחים והטלאים
שבצאן, ולמה לא מתו מלכים ושרים ואנשים
עורכי מלחמה, כמו שהיה בסנחריב, שכתוב,
ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ולמדנו,
שכולם מלכים בני מלכים שרים וקצינים, ושם
נראה גבורתו של שליח אחד של הקב"ה, גדול
יותר מן הנס הזה, שנעשה כאן על ידו עצמו,
והלא הנס שלו היה ראוי להיות גדול יותר.

קב) אמר ליה יאות וכו': א"ל יפה
שאלת, ואני לא שמעתי משהו בזה, ואיני אומר.
אבל כיון שזכינו לכל זה, והדרך התתקן לפנינו,
ואני שמעתי שר' שמעון בן יוחאי מטהר שווקים
של עיר טבריה, נלך אצלו. ישבו עד שהאיר
היום. כשעלה האור קמו והלכו. כשהגיעו אליו,
מצאוהו, שהיה יושב וספר הגדה בידו.

קג) פתח ואמר וכו': פתח ואמר, כל
(דפו"י דף ל"ז ע"ב * דף ל"ז ע"א)

לא

בא

וְסָטָא שְׂמָאֵלָא, וּבְרָא ית אַרְעָא. הַה"ד, ^ט אַף גְּדִי יִסְדָּה אַרְץ וַיְמַיְנִי טַפְחָה שְׁמַיִם
קוֹרָא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו.

קה) מַהוּ יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. ס"ד שְׂמַיָא וְאַרְעָא לֹאוּ הָכִי, ^ט אֲלֵא יְמַיְנָא וְשְׂמָאֵלָא
דְּאֵינּוּן א"ת וְא"ת, וְהֵיאֵף יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. בְּזֹאת הָהִיא, דְּשִׁלְטָא בְּפִלְגוּת לִילְיָא, דְּכִלְיָלָא
א"ת בְּזֹאת.

קו) וְתַנְיִנָן, כְּתִיב ^א אֵת הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעַתּוֹ. א"ת, הָא דְאַמְרָן. הַפֵּל, כַּד"א,
^א וַיִּי בְרַךְ אֵת אַבְרָהָם בְּפֵל. וְתַנְיָא, כִּי דְהִיא כְּתָרָא דְאַתְקַרֵי זֹא"ת, י דְּכִלְיָלָא מֵא"ת
וְא"ת. וְשִׁלְטָא בְּפִלְגוּת לִילְיָא, בְּתַרְיִן סְטְרוֹי, בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל, וְדִינָא
לְעַמִּין עַכוּ"ם.

קז) פֶּתַח ר' תְּיָא וְאָמַר, אִי נִיחָא קָמִיָּה דְמַר, דְּנִימָא תַד מְלָה, עַל מַה דְאַתְיָנָא.
כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּי הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם. וַמֶּהֱאִי דְאָמַר מַר, אֲשַׁתְּמַע
דְּהֵאִי פְסוּקָא בְּהִוּוּא מְלָה אֲתָא, וְאַנָּן אֹרְחָא אֲתַתְּקִנָא קָמָן, לְמִיתִי לְמִשְׁאֵל קָמָן.
קח) פֶּתַח ר"ש וְאָמַר, ^א מִי בְיָי אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיחֵי לְשִׁבְתָּ גוֹי. מִי בְיָי אֱלֹהֵינוּ,
דְּסָלִיק וְאֲתַעְטֵר לְאַתְיָשְׁבָא בְּכַתְרָא עַלְאָה קְדִישָׁא, ^ב נְהִירוּ עַל כָּל בּוֹצֵינֵי דְנְהִירוּ

ח'לופי גרסאות

ט מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי י וא"ת.
כ ההיא ל כלילא. מ נהירו עלאה דבוציני ונהירו.

מסורת הזהר

ת) ישעיה מ"ח ב"א ונ"ו צ"ג. א) (קהלת ג') מקן
ט"ו צ"א. ב) (בראשית כ"ד) לעיל אות צ' צ"ס. ג) (תהלים
ק"ג) מקן י"ג צ"ה.

ויהי בחצי הלילה

מקרא הזה יבואר בדבר ההוא. ואנו, הדרך
התתקן לפנינו, לבא ולשאל לפניך.
קה) פתח ר"ש וכו': פתח ר' שמעון
ואמר. מי כה' אלקיניו המגביהי לשבת וגו'
פירושו, מי כה' אלקיניו, שהוא ז"א, העולה
ומתעטר להתישב בכתר עליון הק', שהוא בינה,
שהארתו מעל כל האורות המאירים והכתרים
והעטרות. כי כל המוחין שבעולמות, מן הבינה
הם נמשכים. המשיפילי לראות, היורד
בספירותיו מכתר לכתר, דהיינו מקו ימין דבינה
לימין של עצמו. מנזר לנזר, מקו שמאל דבינה
לשמאל של עצמו. מהארה להארה, מקו אמצעי
דבינה לקו אמצעי של עצמו. ממאור למאור
ממלכות דבינה למלכות של עצמו. להשגיח
בעליונים בשמים ובתחתונים בארץ. ז"ש, ה'
משמים השקיף על בני אדם וגו'.

פירושו. הכתוב מדבר בהשגות המוחין של
ז"א. ונודע שמתחילה עולה ז"א למ"ן אל הבינה,
ומכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל דבינה שהיו
במחלוקת, ועושה שלום ביניהם, ואז יוצאים ג'
קוין כבינה, והמלכות המקבלת מהם. שז"ס
תלת נפקי מחד, שג' קוין דבינה יוצאים
מאחד שהוא ז"א. ועל זה אה"כ, מי כה'
אלקיניו

הסולם

מאמר

קה) מהו יַעֲמְדוּ יַחְדָּו: שואל, מהו
שאוה"כ יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. ומשיב, פן יעלה על דעתך
ששמים וארץ, שהם ז"א ונוקביה, אינו כן.
שאינם עומדים יחדיו, אלא שהם ימין ושמאל
נפרדים, שהם א"ת, ואת כנ"ל. ע"כ אה"כ
יעמדו יחדיו. ואיך יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. בְּזֹאת הָהִיא,
שהיא המלכות, השולטת בחצות לילה, שאז
כלול א"ת שהוא חסד בְּזֹאת שהיא מלכות.
ונמצאים אז עומדים ביחד.

קו) וְתַנְיִנָן כְּתִיב וכו': ולמדנו, כתוב,
את הכל עשה יפה בעתו. את פירושו כמו
שאמרנו, שהוא חסד דז"א, הכל, הוא כמש"א,
וה' ברך את אברהם בכל. ולמדנו שבכל, היא
הספירה שנקראת זאת, דהיינו המלכות, הכלולה
מן את ואת, כנ"ל, ושולטת בחצות לילה בשני
צדדים, ברחמים ובדין, רחמים לישראל ודין
לעמים עכו"ם. ואומר הכתוב, א"ת הכ"ל
עשה שיהיו מחוברים יחד, יפה בעתו,
דהיינו בחצות לילה.

קז) פתח ר"ה וכו': פתח ר"ח ואמר,
אם טוב לפני אדוני, אומר דבר אחד, על מה
שבאתי. כתוב, ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל
בכור וגו'. ומדבר זה שאמר אדוני, נשמע, שגם
(דפויי דף ל"ז ע"א)

בא

לב

בתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית בכתרוי, מכתרא לכתרא, מננרא לננרא, מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא בעלאין ותתאין, הה"ד יי' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

קט) תא חזי, כתיב, ויהי בחצי הלילה. יפחצי מפעי ליה, או פחצות, פגוונא דאמר משה. ואי כמה דאמרי חכרנא, דלא יימרון אצטגניני פרעה, משה בדאי הוא. הא קושיא באתריה קיימא, בג' גונוי, דאפילו ישראל יימרון ה"כ. חד, דאי הכי תוה ליה למימר ויאמר משה פחצות הלילה. אמאי קאמר, כה אמר יי' וגו'. כמה דלא "אתפונן שעטא, "דהא לא יתפסון במשה, אלא ב"פטרונא, בגין דאמר כה אמר יי' וגו'. תרי, דהא משה אמר, עד בכור השפחה אשר אחר הריחים, ולא תוה הכי, אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור. עכ"פ אפילו ישראל נמי יימרון הכי, דהא לא אתפונן מלי. תלת, דאיהו אמר משמא דפטרונא פחצות, וכתיב ויהי בחצי הלילה.

קי) ועוד, שאלתא דילכון, יתיר על מטול דלא יכיל בעירא למסבל. "אמאי תוה בפלגות ליליא, "ולא ביממא. ואמאי מיתו כל אינון תלשין דכתר רתיא. אלא יכלא רזא עלאה הוא, בין מ"חצדי חקלא, וכלא "אתפשר בנביאה מהימנא.

חלופי גרסאות

1 בחצות. 2 ל"ג הכי. 3 יתכונן שעתייה. 4 דלא ולי"ג דהא. 5 ל"ג מן אמאי עד אלא. 6 ל"ג מן ולא עד אלא. 7 מוסיף עד כלא. 8 אתבשר; אתקשר.

מסורת הוהר

(T) (תהלים י"ד) ח"ג קיט. זית ע"ז ט"ב שניא.

דרך אמת כן באב ואודין שהוא הקב"ה. לן בארתי לעיל בכמה מקומות.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

חצות לילה. הרי הקושיא במקומה עומדת בג' אפנים, שאפילו ישראל יאמרו כן. א) שאם כן היה לו לומר, ויאמר משה כחצות הלילה, למה אומר כה אמר ה'. והרי ה' אמר בחצות. וכמה שלא יכונן את השעה, לא יתפשו במשה, אלא בארון, שהרי אמר, כה אמר ה'. ב) כי משה אמר, עד בכור השפחה אשר אחר הריחים, ולא היה כן, אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור. על כל פנים אפילו ישראל יאמרו כן, שהוא שקר, כי לא התאמתו הדברים כמו שאמר. ג) שהוא אמר בשם הארון פחצות, וכתוב ויהי בחצי הלילה, ולא כחצי, כמו שאמר משה.

קי) ועוד שאלתא דילכון וכו': ועוד, השאלה שלכם, הכבודה יותר ממשה שבהמה יכולה לסבול. ששאלתם, למה היה מכת בכורות בלילה ולא ביום. ולמה מתו החלשים שאחר הריחים. אלא הכל סוד עליון בין קוצרי השדה. דהיינו אותם שזכו להשיג הצמחים של אור הגנוז שנזרעו במלכות (כנ"ל אות י"ז) הנקראת שדה. והכל הוא ישר בדברי הנביא הנאמן.

זכא

(דפו"י דף ל"ז ע"א)

כג

כא

קיא וּבָאָה חוֹלְקִיהָ דְמִשָּׁה, דְעֲלִיָּה פְתִיב ^א יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חַן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ עַל כֵּן בִּרְכָךְ אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתָ צָדֵק וּתְשַׁנָּא רָשָׁע עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שְׁמֵן ^ב שְׁשׁוֹן מִחֲבָרֶיךָ. יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם: מִשֵּׁת וְחַנוּךְ. הוּצַק חַן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ: מִנַּח וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ: מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֵן שְׁשׁוֹן: מִיַּעֲקֹב. מִחֲבָרֶיךָ: מִשְׁעָר נְבִיאִים. ^ג וְכִי גָבַר דְסָלִיק בְּדַרְגִּין עֲלָאִין דְלֹא סָלִיק ^ד «בִּינְךָ אַחֲרָא, לֹא יָדַע מַה דְאָמַר.

קיב אָלֹא הָכִי תִנְיִנְךָ, הָאִי פִתְרָא דְאֶקְרִי זַאֲת, אַתְקְרִי אֲשָׁה, כְּדִא, ^א לְזַאֲת יִקְרָא אֲשָׁה. אָמַאי. מִשּׁוּם כִּי מֵאִישׁ לִקְחָה זַאֲת. מֵאֵין הוּא אִישׁ. תְּהוּא דְאֶקְרִי זַה. וְדֹא הוּא אִישׁ דְכָר, כְּדִא ^ב כִּי זַה מִשָּׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאֶקְרִי אִישׁ זַה, וְזַה אִישׁ. וְזַאֲת, אַתְנַסִּיבַת מְזַה דְאֶקְרִי זְכָר.

קיד וּבְגִין דָּא, אִיהִי תְמַר דְכָר וְנוֹקְבָא, דְלֹא סָלִיק דָּא בְלֹא דָא. תְמַר: כְּדִא, ^א פִתְמָרוֹת עֶשְׂן. מַה עֶשְׂן, סָלִיק חַנוּךְ וְאוֹכְס, אוֹף הֶכָא, כְּלָא פְלִיל ^ב בְּהַ פְּפִלְגוֹת לִילִיא, לְמַעְבַּד גִּימוּסוּי בְּחַד שְׁעֵתָא, חַנוּךְ לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹכְס לְעַכּוּם.

קיד וְנוֹכְעוּד דְהָאִי לִילִיא לֹא אַתְפְּלַג, לֹא עֵבִיד גִּימוּסוּי. מִל. מֵאֲבָרְהָם. דְכְתִיב ^א וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה, דְאַתְפְּלַג לְמַעְבַּד גִּימוּסוּי. אוֹף הֶכָא, מִשָּׁה אָמַר דְּפַחְצוֹת, כְּמַפְלַג. ^ב דְמִשָּׁה יָדַע דְלֹא יַעֲבִיד גִּימוּסוּי, עַד דְאַתְפְּלַג.

קטו וְהָכִי תְוּה, דְלֹא עֵבִיד לִילִיא גִימוּסוּי, עַד דְאַתְפְּלַג. בְּפִלְגוֹת בְּתִרְאָה,

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

מִסְוֵרַת הַזְהָר

ת ל"ג וכי א בינ דלא ידע מה דאמר. ב ל"ג בה. ג ועוד דהאי ליליא אי לא. ד מוסף כחצות מהו כחצות כד"א (מ"א י"ח) כעלות המנחה (איוב ה') כעלות גדיש אוף הכי משה אמר כחצות ה ומשה. ו והוה ידע דלא עבר.

(תהלים מ"ה) ז"ח נ"ב ט"א ש"ד. ו (בראשית ב') ביא ר"ח צ"ב. ז (שמות ל"ב) ויהי ל"ה צ"א. ח (תמרות ש"ש ג'). ט (בראשית י"ד) לך קכ"ה צ"א.

וְיַהֲיִי בַחֲצֵי הַלֵּילָה

הַסּוּלָם

מֵאֲמַר

קיא) וּבְגִין דָּא אִיהִי זַוּוֹ: וּמִשּׁוּם זַה, הָאִי, דְהִיִּינוּ הַמַּלְכוּת, נְקוּדַת תְּמַר, שִׁיּוּרָה זָכַר וְנִקְבָּה, כִּי הַתְּמַר אֵינּוּ עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה, זָכַר בְּלִי נִקְבָּה. וְעוּד. ע"כ נְקוּדַת תְּמַר. כְּמִשְׁ"א כְּתוּרֹת עֶשְׂן. מַה עֶשְׂן עוֹלָה בְּלִבְנֵי וְשַׁחֲוֹר, אָף כַּאֲן בַּמַּלְכוּת הַנְּקוּדַת, זַאֲת, הַכֵּל כְּלוּל בַּה בַּחְצוֹת לִילָה, לְעֶשְׂוֹת פְּעוּלוֹתֶיהָ בְּשַׁעָה אַחַת, בְּבַת אַחַת, לְבֵן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא רַחֲמִים, וְשַׁחֲוֹר לְעַכּוּם שֶׁהוּא דִּין.

קיד) וּבְעוּד דְהָאִי לִילִיא זַוּוֹ: וּבְעוּד שְׁלִילָה הוּא לֹא הַתְּחַלֵּק אֵינּוּ עוֹשֶׂה פְּעוּלוֹתֶיהָ. מֵאִין לֵנוּ, מֵאֲבָרְהָם. שְׁכַתוֹב, וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה. שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁנַחֵלֵק כְּדִי לְעֶשְׂוֹת פְּעוּלוֹתֶיהָ. אָף כַּאֲן, מִשָּׁה אָמַר בְּחַצוֹת, פִּירוּשׁוֹ, כְּשִׁיתְחַלֵּק, הַלִּילָה, שְׁמִשָּׁה יָדַע, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה פְּעוּלוֹתֶיהָ עַד שִׁיתְחַלֵּק. קטו) וְהָכִי הוּא דְלֹא זַוּוֹ: וְכֵן הָיָה, שְׁלֹא עֲשֶׂה הַלִּילָה פְּעוּלוֹתֶיהָ עַד שְׁנַחֵלֵק. כִּי בְּמַחְצָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַלִּילָה עֲשֶׂה פְּעוּלוֹתֶיהָ. וְ"ש וְיַהֲיִי

קיא) זְכָאָה חוֹלְקִיהָ דְמִשָּׁה זַוּוֹ: אֲשֵׁרִי חֲלֻקָּה שֶׁל מִשָּׁה, שְׁעֲלִינוּ כְּתוּב, יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חַן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ וְגו' שְׁמֵן שְׁשׁוֹן מִחֲבָרֶיךָ. יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם, הִיִּינוּ מִשֵּׁת וְחַנוּךְ. הוּצַק חַן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ, מִנַּח וּבְנִיּוֹ, שְׁנֵאמַר עֲלִינוּ וְנַח מִצָּא חֵן. ע"כ בְּן מִשְׁחָךְ אֲלֵקָם אֲלֵקָךְ, מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֵן שְׁשׁוֹן. מִיַּעֲקֹב, מִחֲבָרֶיךָ, הִיִּינוּ מִשְׁעָר הַנְּבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעֲלָה בְּמַדְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֹא עֲלָה אָדָם אַחַר, לֹא יָדַע מַה שְׁאָמַר.

קיב) אֲלֹא הָכִי תִנְיִנְךָ זַוּוֹ: אֲלֹא כֵּן לְמַדְנֵנוּ. סְפִירָה זֶה שְׁנִקְרַאת זַאֲת, דְהִיִּינוּ הַמַּלְכוּת, נְקוּדַת אֲשָׁה כְּמִשְׁ"א, לְזַאֲת יִקְרָא אֲשָׁה. וְלִמָּה נְקוּדַת כֵּן. מִשּׁוּם, כִּי מֵאִישׁ לִקְחָה זַאֲת. מִי הוּא הָאִישׁ. הוּא אוֹתוֹ שְׁנִקְרַאת זַה, וְזַהוּ אִישׁ זָכַר. דְהִיִּינוּ ז"א. כְּמִשְׁ"א, כִּי זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. הִרִי שְׁאִישׁ נְקוּדַת זַה, וְזַה נְקוּדַת אִישׁ. וְזַאֲת לִקְחָה מִזֶּה שְׁנִקְרַאת זָכַר.

(דפויי דף ל"ז ע"א +) דף ל"ז ע"ב)

כ"ד

בא

יַעֲבֹד נִימוּסוֹי, הַה"ד וַיְהִי בַתְּצִי הַלִּילָה. מַאי בַתְּצִי. בַּפְּלָגוֹת בַּתְּרָאָה, בְּזִמְנָא דְאַיְהִי שְׁלֵטָא, וְאַשְׁתַּכַּח הָאִי "זֹאת, לְמַעַבְד נִמוּסִין תְּדִירָא, וְכָל נִימוּסָא דְאַתְעֵבִיד בְּלִילָא, בַּפְּלָגוֹתָא בַּתְּרָאָה אַתְעֵבִיד.

קטז וַיְיָ הִפָּה כָּל "בְּכוֹר, "וַיְיָ: הוּא וּבֵית דִּינּוּ, וַיְיָ: הוּא וְנִימוּסוֹי. הִפָּה כָּל בְּכוֹר "הִפָּה, מִשָּׁה לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת "וּגוֹ, מַהוּ הִפָּה. "אֶלָּא, דְאַתְעֵר כַּה, בְּמָה דְאַגְזִים מִשָּׁה, דְכַתִּיב וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כַּה.

קיז וְתֵאנָא, פְּרַעָה חֲפִים הָוָה מִכָּל תְּרִשׁוֹי, וְאַסְתַּפַּל בְּהָאִי "זֹאת, וְדִיעֵבִיד "בֵּיה דִּינָא, וְזִמִּין לְחַרְבָּא אַרְעִיה, בְּמָה דְאַמַר מִשָּׁה, בְּזֹאת תְּדַע כִּי אֲנִי יְיָ. "וּבְאִיהוּ מַה כְּתִיב, וַיִּפֶן פְּרַעָה. מַהוּ וַיִּפֶן, דְאַפְגִי לְבֵיה מְהֵרָהוּרָא דָא. כַּד"א, "וַיִּפֶן "אַהֲרֹן. וַיִּבְאֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת. גַּם לְרַבּוֹת הָאִי דְזִמְיָנָא לְחַרְבָּא אַרְעִיה, וְלֹא שְׁוִי לְבֵיה לְקַבְּלִיה דְזֹא"ת.

קיח כָּל בְּכוֹר, "אֶפִּילוּ דְרַגִּין עֲלָאִין וְתַתָּאִין, אַתְבְּרוּ "מְשׁוּלְטָנְהוֹן, כָּל אֵינּוֹן דְשְׁלִטִין בְּתַכְמָתָא דְלַהוֹן, דְכַתִּיב, בְּאַרְצָא מִצְרַיִם. וְכַלְהוּ דְרַגִּין, עֲלָאִין וְתַתָּאִין, דְאַתְבְּרוּ "מְשׁוּלְטָנְהוֹן, כְּלַהוּ בַּפְּסוּקָא "אַתְחַזּוֹן, דְכַתִּיב מִבְּכוֹר פְּרַעָה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף עַד בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה אֲשֶׁר אַתָּה הַרְחִים וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה, הָא כְּלַהוּ אַתְחַזּוֹן בַּפְּסוּקָא.

מסורת הזהר

(י) (במדבר י"ב) ח"ב ורד: ח"ג מו. הו: ז' ל"ג עבד נימוסוי. ח ל"ג זאת. ט מוסף בכור (ח) בשעתא דקבי"ה אתער בגנתא דערן לאשתעשעא עם צדיקיא וכוונא נפיק וקרי (שה"ש ד') עורי צפן ובאי תימן הפיחו גני יזלו בשמינו יבא דורי לגנו ויאכל פרי מגדו מאי ויאכל פרי מגדו אלן קרבנין דאתקריבו קמיה מנשמתהון דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש. י' ל"ג הכה. כ ל"ג וגו'. ל ל"ג אלא. מ ל"ג זאת. נ דעביד. ס ליה. ע ואיהו. פ פרעה. צ דאפילו. ק משלשליהון. ר משלשליהון. ש אתרמיזו. ז דרך אמת (מ) זה שייך לעיל דף לו ע"ב שורה ל"ב וסמנו אותו שם.

מאמר

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלִּילָה. מַהוּ בַחֲצֵי. הֵייוֹנוּ בַמַּחֲצָה הַשְּׁנִיָּה בְּזִמְנָא שְׁהִיא, הַמַּלְכוּת, שׁוֹלְטָת, וְנִמְצָאָת תַּמִּיד זֹאת הַזֶּה, שְׁהִיא הַמַּלְכוּת, לַעֲשׂוֹת פְּעוּלוֹת. וְכָל פְּעוּלָה שְׁנַעֲשֵׂתָה בְּלִילָה, בַּמַּחֲצִית הַשְּׁנִיָּה נַעֲשֵׂתָה.

הסולם

בו דין, ועתידה להחריב ארצו. כמו שאמר משה, **בזאת תדע כי אני ה'.** ובו מה כתוב, ויפן פרעה, מהו ויפן. הוא, שהפנה את לבו מהרהור הזה. כמ"ש ויפן אהרן. ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. המלה גם, שהיא מיותרת, באה לרבות, אותה העתידה להחריב ארצו, ולא שם לבו אל זאת. כלומר, שהמלה גם, רומזת, שאע"פ שידע שהשם זא"ת, שהיא המלכות תחריב ארצו, עם זה לא שת לבו אליה. **קיח** כ"ל בכור, אפילו וכו': כתוב כל בכור, בכור, הוא בחינת חכמה, וכל בכור, יורה שאפילו מדרגות עליונות ותחתונות נשברו משליטתם, דהיינו כל אלו המדרגות השולטות מכת החכמה שלהם, שהיא חכמת מצרים, שכתוב, כל בכור בארץ מצרים. וכל המדרגות העליונות ותחתונות שנשברו משליטתם כולן נראות בכתוב, שכתוב מבכור פרעה היושב על כסאו וגו'. הרי כולן נראות בכתוב.

סתמא

קיז וְתֵאנָא פְּרַעָה חֲפִים הָוָה מִכָּל תְּרִשׁוֹי וכו': וּלְמַדְנָא פְּרַעָה חֲפִים הָוָה יוֹתֵר מִכָּל מַכְשָׁפִין, וְהַסְתַּכַּל בְּזֹאת הַזֶּה, דְהֵייוֹנוּ הַמַּלְכוּת, שְׁתַּעֲשֵׂה (ד'פוי' דף ל"ז ע"ב)

לה

בה

קיט) סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על כסאו, כתר תתא דקונמיטא דמלכותא דלעילא. עד בכור השפחה, כתר שמאלא, תתא מינה, דקונמיטא מבתר ארבע רחיים, ארבע משיריין. משמע, משום דכתיב אחר הרחים, ולא מן הרחים. וכל בכור בהמה, תתאין מתתאין, נוקבא מנוקבתא, דאשתכחו באתני בכעירי וחמרי, ברכבי בזוטרי, ומקבלין מנהון גוכרין ונוקבין. עד בכור השבי אשר בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון עבדין לאסירי, דישתעבדון בהון לעלמין, ולא יפקון לחירו.

קכ) וברוחצנותא דאלין דרגין, סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל, דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתתוי גבורתא ושלטנותא דקודשא בריה הוא, ודכונא דא לא ישתצי מישראל לדרין, דאי לא הוה חילא וגבורתא דקודשא ב"ה, כל מלכי עמין, וכל תרשי עלמין, ותפימי עלמין, לא יפקון לישראל מן עבדותא, דקשרין דלהון, ותבר כל אינון בתרין, בגין לאפקא לון. על דא כתיב, מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוך.

קכא) בכה ר"ש, ארים קליה ואתנת, אמר ז' קנטורא דקיטפא אשתכת, חשבתון דשבת קב"ה פמה זמנין, אשר הוצאתיך מארץ מצרים, הוציאך יי

חלופי גרמאות

ת ממלכותא. א מכתרי אחר. ב ליג משמע. ג ליג משום. ד ליג ולא מן הרחים. ה לדין בתראין. ו ואי א קשרין. ח ואתנת. ט דקנטורא.

דרך אמת נ מדרגה תחתונה של מדרגות השרים במלכות של מעלה. טן מדרגה תחתונה שבשמאל במדרגת השרים ששם והוא אחר ארבע מחנות חיצוניות שנקראים ארבע ריחים ומשם תוקף הכישופים וכולם הוריד הקביה ממשלתם בעת יציאת ישראל מצרים להיות נכונים אל גבול הקדושה כאמור. ע ועל ידי בטחונם במדרגות חיצוניים מרדו המצריים. פ] שהתיר קשר שלהם של כישופים. צ] קינטור ומחלוקת הדיבוק נמצא בכאן וכמבואר.

ויהי בחצי הלילה

את ישראל, כי בהן עשו קשר של כשפים לישראל, שלא יוכלו לצאת מעבדותם לעולם. ובוה נראה הגבורה והשליטה של הקב"ה. וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורי דורות. כי אם לא היה הכח והגבורה של הקב"ה, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולם לא היו יכולים להוציא את ישראל מן העבדות, כי פתח הקשרים שלהם ושבר כל אלו הכתרים הנ"ל של בכור השבי, כדי להוציאם לחירות. על זה כתוב, מי לא יראך מלך הגוים וגו'.

קכא) בכה ר"ש ארים וכו': בכה ר' שמעון והרים קולו ונאנת. אמר, כבר דבק נמצא. אתם חושבים במה שהתדבק הקב"ה ושבת את עצמו כל כך הרבה פעמים ביציאת מצרים, שכתוב, אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הוציאך ה' אלקיך ממצרים. ויציאך ה' אלקיך משם. וזכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים. ויציאך

ממורת הזהר

כ (ירמיה י') הקשה"ו קפ"א צ"ט. ל (דברים ה') ח"ג רסו. מ (שם ט"ז) ח"א רס.

מאמר

הסולם

קיט) סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על כסאו, הוא שליטה של ספירה תחתונה דקליפות המקבלת ממלכות העליונה. עד בכור השפחה, היא ספירה שמאלית הנמצאת מתחת השליטה הנ"ל, מאחר ארבע ריחים, שהם ארבע מחנות של הקליפות. זה משמע משכתוב אחר הריחים ולא מן הריחים. **וכ' בכור בהמה,** הוא מתחת התחתונים הנ"ל, והיא נקבה מנקבות הנמצאות באתונות בכהמות וחמורים, בגסות ובדקות. שהם מדרגות השומאה. ומקבלים מהם, גברים ונקבות. **עד בכור השבי אשר בבית הבור,** היינו אלו היוצאים משפחה. שבהם עושים כשפים לאסירים לעבוד עמהם לעולם ולא יצאו לחירות.

קכ) וברוחצנותא דאלין דרגין וכו': ובבטחון על אלו המדרגות, מאנו המצרים לשלוח (דפו"י דף ל"ז ע"ב *) דף ל"ח ע"א)

בא

15

אלהיך ממצרים, ויוציאך יי' אלהיך משם, הוצאתי את צבאותיכם, וזכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, הוציא יי' אתכם מזה.

קכב) אלא תאנא, י פתרון, אינון לתתא, פגוונא דלעילא, וכלהו סתימין, בתלתא אלין דאמרן. ותלת קשרין קשירו בהו, על ג' דרגין אלין דבהו עבדו, דישראל לא פקון משעבודהון לעלמין.

קכג) זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב, דבוכותכון שריאו יקטרין, וקודשא ב"ה דכר תלת קטרי מהימנותא דלכון הה"ד ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם, הא קשרא תדא, דאברהם. את יצחק, הא קשרא תנינא, דיצחק. ואת יעקב, הא קשרא תליתאה, שליתמתא דיעקב.

קכד) תנא, כל זמנין וחגיגין ושבתין, פלהו דוכרנא להאי, ועל האי אתקיימו פלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגיגין ושבתין. ובגיגי פה, לא אשתצי דכרנא דמצרים מפל זמנין וחגיגין ושבתין. ת"ח דינא דא, הוא יסודא ושקשא דאורייתא, וכל פקודוי, וכל מהימנותא שליתמתא דישראל.

קכה) ועוד אמאי לא תהו ביממא דשאלתו. תנינן, כתיב היום אתם יוצאים, וכתיב הוציאך יי' אלהיך ממצרים לילה. אלא תאנא, עקרא דפורקנא דישראל, לא תהו אלא בלילה, דליליא שרא קטרין, ועבד נוקמין, ויזמא אפיק לון בריש גלי,

חלופי גרסאות

י ל"ג אלין. כ די בהו. ל עביר. מ ישראל. ו קשרין; מוסיף קטרין ועבד נוקמין. ס קשרי. ט דלהון. פ אשתציאו; אשתני. צ דנא; דא ול"ג דינא; דינא ול"ג דא. ק דלילה.

מסורת הזהר

(1) שם ה' ח"ב רב: רעו: ז"ה מ"ד ט"ב ש"ח. (2) שמות י"ב) (3) שם י"ג) ח"ג רנא: (4) דברים ד') ח"ב נג. פה. ח"ג כה. (5) שמות י"ג) ח"ג רנא: (6) שמות ב') וירא קל"ג צ"ג. דרך אמת ק' הותרו הקשרים

הסולם

ויהי בחצי הלילה

קכד) תנא כל זמנין וכו': למדנו. כל הזמנים והחגים והשבתות כולם הם זכרון לזה, ליציאת מצרים, ועל זה עומדים כולם, ואם זה לא היה, לא היה השמירה של הזמנים החגים והשבתות. ומשום זה, לא כלה זכרון מצרים מכל הזמנים והחגים והשבתות. בוא וראה, דין הזה של יציאת מצרים, הוא יסוד ושורש התורה וכל המצוות וכל אמונה השלמה של ישראל. ולפיכך נזכר יציאת מצרים הרבה פעמים בתורה. (ועי' בפרשת לך דף מ"ח ד"ה ויש כאן, ותבין למה הדין דיציאת מצרים הוא שורש הכל).

קכה) ועוד אמאי לא וכו': ועוד, מה ששאלתם למה לא היה הדין של מצרים ביום, למדנו, כתוב, היום אתם יוצאים, וכתוב הוציאך יי' אלקיך ממצרים לילה. אלא למדנו, עיקר הגאולה של ישראל לא היה אלא בלילה, שה"ס המלכות הנקדאת לילה, שהלילה פתח קשרים

מאמר

ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. הוציא ה' אתכם מזה וחמשים פעם נזכרה יציאת מצרים בתורה.

קכב) אלא תאנא וכו': ומשיב, אלא למדנו. עשרה כתרים, דהיינו ספירות, יש למטה בקליפות, כעין של מעלה בקדושה. וכולם סתומים בשלשה קליפות אלו שאמרנו, שהם בכר פרעה בכור השפחה בכור בהמה, ושלשה קשרים קשרו על ג' מדרגות אלו, שבהם עשו שישאל לא יצאו מן שעבודם לעולם.

קכג) זכאין אתון אברהם וכו': אשריכם אברהם יצחק ויעקב, שבזכותכם נפתחו הקשרים, והקב"ה זכר את שלשה קשרי האמונה שלכם. ז"ש ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם הוא קשר אחד של אברהם. את יצחק, הוא קשר השני של יצחק. ואת יעקב, הוא קשר הג' השלם של יעקב.

(דפו"י דף ל"ח ע"א)

לז

בא

הָדָא הוּא דְכְתִיב ^ו יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל יַמְצָרִים. וְכְתִיב וּמְצָרִים מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יְיָ בָּהֶם כָּל בְּכוֹר, דָּא הוּא פְּרָסוּמֵי נִסָּא.

קבו אָתוּ ר' חֲזִיָּא ור' יוֹסִי, אֲשֶׁתְּטַחוּ קְמִיָּה, וְנִשְׁקוּ יְדוּי. ^ט וּבְכוֹר וְאָמְרוּ, גְּלִיפִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין, וְקָפְן רִישָׁא בְּגִינָךְ, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְלְעֵילָא. ^י עֲבַד ^י שׁוּרֵי קַרְתָּא « קְדִישָׁא וְתַרְעוּי. מֵאן דְּעֵיל, לֹא עֵיל, עַד דְּיַפְתַּחוּן תַּרְעִין. מֵאן דְּסָלִיק, לֹא סָלִיק, עַד דְּיַתְקַנּוּן דְּרָגִין דְּשׁוּרֵי ^י מֵאן יְכִיל לְמַפְתַּח תַּרְעִין דְּקַרְתָּא קְדִישָׁא, וּמֵאן יְכִיל לְאַתְקַנָּא דְּרָגִין דְּשׁוּרֵי, דָּא רִשְׁבִּי, דָּאִיהוּ פִּתַּח תַּרְעִין דְּרָזֵי דְחֻמְתָּא, וְאִיהוּ אֲתַקִּין דְּרָגִין עֲלָאִין, ^י וְכְתִיב ^י יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ. מֵאן פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ, דָּא רִשְׁבִּי, דְּמֵאן דָּאִיהוּ דְּכֹרָא מִן ^י דְּכַרְנָא, בְּעֵי לְאַתְחַזְּאָה קְמִיָּה.

קבו אָמַר לוֹן, עַד יִהְיֶה הַשְּׁתָּא, לֹא סֵיִמְנָא מְלָה דְשִׁאֲלָתָא דִּילְכוּן, דְּהָא תְּגִינּוּ, וְיֵי הִכָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֵתָם, כְּדַקְאֲמַרְן. וְכֹלָא הֵוָה כְּמָה יְדָאִינוּן דְּמִיתוּ, אִינוּן קְטוּרֵי קְטָרִין, דְּהוּוּ מְשִׁתְּמָשִׁי בְּתַרְשִׁיָּהוּ בְּאִינוּן כְּתָרִין. מְנַהוּן מְשִׁתְּמָשִׁי בְּעֲלָאִי, וּמְנַהוּן בְּתַתָּאִי, וְאִף עַל גַּב דְּכֻלְהוּ תַתָּאִין אִינוּן. וְכָל אַרְעָא דְּמְצָרִים מְלָא תַרְשִׁין תְּהוּ. וְכְתִיב כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת.

קבח וְאֲתַעְבִּיד דִּינָא בְּכֻלָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּאֲתַכְנָשׁוּ פְּלָהוּ בְּכַתִּיהוּן, וְלֹא הוּוּ

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ד) (במדבר ל"ג) (ו) (שמות ל"ד) הקשה"ז כ" צ"א. ר' מוסיף מצרים (הוא) ועוד לילה שארי [שרין] קטרין [קטרין] ועבד [ועבד] נוקמין ודינין ויומא גלי ביד רמה וגוי, טו בכו אמרו. טו מוסיף עבד רשב"י. ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הה"ד יצאו בני ישראל. א ל"ג קדישא. ב ל"ג מן מאן עד וכתוב. ג וכתוב. ד בוכרא. ה מבוכרניה ול"ג מן; מדוכריותא. ו ל"ג השתא. ז ואינון ול"ג כמה. דרך אמת ר' תומות העיר.

מאמר

הסולם

ויהי בחצי הלילה

בחינת זכר ממוחין העליונים הנקראים זכרונות, שהם מוחין דאור"א, צריך להראות לפנינו.

קבו אָמַר לוֹן עַד זְכוּי: אָמַר לֵהֶם, עַד עַתָּה, עוֹד לֹא כְלִיתִי לְהַשִּׁיב עַל דְּבַרֵי הַשְּׁאֵלוֹת שְׁלַכְם. כִּי לְמַדְנָה, וְהִי הִכָּה כָּל בְּכוֹר. כָּל בְּכוֹר סֵתָם, שְׁאִינוּ אֹמְרֵי בְּכוּרֵי מְצָרִים, הוּא, מְשׁוּם שְׁטוּבָב גַּם עַל הַמְדוּרָגוֹת שֶׁהַמְצָרִים נֶאֱחָזִים בָּהֶם, שֶׁהֵם ד' מְדוּרָגוֹת הַקְּלִיפּוֹת כְּמוֹ שְׁאִמְרָנָה. וְהַכֹּל הִיָּה כְּמוֹ אֱלֹהֵי שְׁמַתוֹ, כְּלוּמַר שֶׁנִּעֲשֶׂה בַּמְדוּרָגוֹת הַקְּלִיפּוֹת כְּמוֹ בְּכוּרֵי מְצָרִים שְׁמַתוֹ. אֲלוֹ קוּשְׁרֵי הַקְּשָׁרִים שֶׁהֵיוּ מְשִׁתְּמָשִׁים בְּכַשְׁפֵּיהֶם בְּאֵלֵי הַכְּתָרִים, מֵהֶם הָיוּ מְשִׁתְּמָשִׁים בְּעֵלְיוֹנֵים וּמֵהֶם בְּתַתָּוֵנִים, וְאֵעִ"פּ שְׁכוֹלֵם הֵם תַּחְתּוֹנִים, עַם זֶה הָיוּ מְשִׁתְּמָשִׁים גַּם בְּעֵלְיוֹנֵים. וְכֹל אַרְץ מְצָרִים הִיָּתָה מְלֵאָה כְּשָׁפִים, שְׁכַתוּב, כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת.

קבח וְאֲתַעְבִּיד דִּינָא זְכוּי: וְנִעֲשֶׂה הַדִּין בְּכוֹלֵם, בְּשַׁעֲה שְׁנַתְקַבְּצוּ כּוֹלֵם בְּבִתְהֵם, וְלֹא הָיוּ מְפוֹרִים בְּמַדְבְּרָא וּבְשַׁדְּהָ אֲלֵא כּוֹלֵם נִמְצָאוּ

(דפו"י דף ל"ח ע"א)

בא

בא

מתפוגגי במדברא ובחלקא, אלא בלהו אשתכחו בבתיהון, ועבד לילא דינוי בכלא ביהיא שעטא. ותנא תנה נהיר לילא פיומא דתקופה דתמוז, ותמא פל עמא דינוי דקב"ה, הה"ד וילילה פיוס יאיר פחשכה פאורה.

קכט ובשעטא דנפקו אשתכחו בלהון מתין בשוקין לעיניהון דכלא, בפעין בלאקרבא להו ולא אשכחו, ודא אקשי להו מפלא. תמו לישראל נפקין לעיניהון בחד גיסא, ונתמו למיתיהון באידך גיסא. ובכלא תנה פרסומי גיסא, דלא תנה פהאי מיומא דאתברי עלמא.

קל ות"ח, פתיב ליל שמורים הוא ליי' להוציאם וגו', הוא הלילה הזה ליי' שמורים לכל בני ישראל וגו', האי פסוקא קשיא פיון דאמר ליל, מהו שמורים, ולא שמור, מפעי ליה. ובתיב הוא הלילה הזה, ליל קאמר בקדמיתא, ובתר לילה.

קלא אלא הכי תנינן, פתיב, כי יהיה נערה בתולה. נער פתיב, מ"ט. משום דכל זמן דלא קבילת דבר, אתקרי נער, מדקבילת דבר, אתקרי נערה*. אוף הכא, ליל עד לא קבילת דבר. ואע"ג דכתיב ביה שמורים דכר ויהוה זמין לאתחברא עמה ובשעטא דאתחבר עמה דכר, פתיב, הוא הלילה הזה ליי' שמורים. שמורים: דכר ונוקבא. ובגיני פך פתיב הלילה הזה.

קלב ובאתר דאשתכחו דכר ונוקבא, לית שבחא אלא לדכורא. והכי שבחו

<p>מסורת הוזהר (תהלים קל"ט) ב"א דע"א צ"א. ח"ג דעה. א) (דברים כ"ב) ב"ב קנ"ה צ"א.</p>	<p>חלופי גרסאות ח מוסף בביתיהון ואור הנר יפה לבדיקה מבהון. ט ל"ג הוה. י דבעיין. כ לאתקברא. ל ל"ג ולא אשכחו. מ אשתכח. נ ושמו. ס שימור שימור. ע אשתמע מלה; דילה. פ והשתא. צ דעה. ק מוסף אלא דכר. ר הוא.</p>
--	--

דרך אמת שן בראשית נ"א ע"א ובפרסם בשער האצילות פ"ב.

<p>מאמר נמצאו בבתיהם, ועשה הלילה, שהוא המלכות, את דינוי בכולם באותה שעה. ולמדנו שהיה מאיר הלילה כיום בתקופת תמוז וראו כל העם את דינוי של הקב"ה. ז"ש, ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.</p> <p>קכט ובשעטא דנפקו וכו': ובשעה שיצאו ישראל, נמצאו כולם מתים בשוקים לעיני הכל. ורצו לקבור אותם ולא מצאו אותם, כי הכלבים אכלו אותם. אמנם לא כולם נאכלו, אלא גם נשארו מהם, שעליהם נאמר ומצרים מקברים. וזה היה קשה להם מהכל, מצד אחד ראו את ישראל יוצאים, מצד האחר ראו את מתיהם. והכל היה כדי לפרסם את הנס, שלא היה כזה מיום שנברא העולם.</p> <p>קל ות"ח, פתיב ליי' וכו': ובוא וראה, כתוב, ליל שמורים הוא לה' להוציאם וגו'. וכתוב, הוא הלילה הזה לה' שמורים וגו'. מקרא זה קשה כיון שאמר ליי' מהו שמורים</p>	<p>ויהי בחצי הלילה ולא שמור, ליל שמור היה צריך לומר, ועוד, וכתוב, הוא הלילה הזה, למה אמר בתחילה ליל, ואח"כ לילה.</p> <p>קלא אלא הכי תנינן וכו': ומשיב אלא כך למדנו, כתוב, כי יהיה נערה בתולה, נער כתוב, מהו הטעם, משום, שכל זמן שלא קבלה זכר, נקראת נער, משקבלה זכר נקראת נערה. אף כאן, המלכות נקראת ליל, מטום שקבלה זכר, שהוא ז"א, ואע"פ שכתוב בו, ליל שמורים, לשון רבים, שמשמע, שכלול בו גם ז"א, היינו, משום שהזכר שהוא ז"א, היה עתיד להתחבר עמה, אבל עוד לא התחבר. ובשעה שהתחבר עמה זכר, כתוב הוא הלילה הזה לה' שמורים, שמורים, יורה על זכר ונקבה, דהיינו ז"א ומלכות. ומשום זה כתוב הלילה הזה.</p> <p>קלב ובאתר דאשתכחו וכו': ובמקום שנמצאים זכר ונקבה, אין השבח אלא לזכר, וכך שבחו ישראל בתשבחות שלהם, לזכר ולא</p>
---	--

(דפו"י דף ל"ח ע"א *) דף ל"ח ע"ב) *תוספת ביאור בתע"ס חלק י עמי תעטט אות כח לנקבה

כ"ט

כ"א

ישראל בתושפתתייהו. לדכורא ולא לנוקבא, הה"ד, א זה אלי ואנוהו. דלית שבחא
באתר דדכורא ונוקבא אשתכחו, אלא לדכורא. ועל דא מחכאן ישראל, דכתיב
א זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. משום דהכי זמין למעבד להו, דכתיב
א כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קל"ה) ורזא דא הכי הווא, כגוונא דתקא ליל ולילה, כן זמין קב"ה למעבד
להו, דכתיב ב שומר מה מלילה שומר מה מליל. מה להלן שמירה וליל, אוף
כאן שמירה וליל. מה להלן שמירה ולילה, אוף כאן שמירה ולילה.

קל"ד) ולילה אתקרי אגב דכורא, הה"ד, א אתא בקר וגם לילה. בקר:
כד"א א וישכם אברהם בבקר. דהוא מדתו ממש. וכתב ב יי בקר תשמע קולי,
בקר ממש.

קל"ה) יתבו ר' חייא ור' יוסי, ואוליף להו רזא דתורת כהנים, והוו מהדרי בכל
יומא ונתבי קמיה. חד יומא נפק ר"ש לבר, אלו בהדיה, מטו לחד תקלא יתבו.
קל"ו) פתח ר"ש ואמר, תא חזי, פתיב, א את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק
אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו, שלמה דהות דתקמתא יתירא על פלא, מאי
קאמר בהאי קרא. אלא, שלמה רמו דתקמתא קא רמו. ידקא חזינן אורחוי דקב"ה
דלאו הכי, דקא פתיב, א ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא תרי ענייני ניהו,
דקא רמו הקא.

קל"ז) דתנינן, כד עינוי דקב"ה בעאן לעשניא ביה, כמה

חלופי גרסאות

א ולדא. ת הוה. א ליג להו. ב ליג אנב; על גבי.
ג לבר ר"ש. ד חכמתיה ה יקרא. ו רחוקן. ז הא.
ח דיני.

מסורת הזהר

ב) (שמות ט"ו) ב"ב קע"ד צ"ב, ג) (ישעיה י"ב) נו ו
צ"ד. ד) (מכה ו'). ה) (ישעיה כ"א) תולדות ע"ג צ"א,
ו) (ישעיה כ"א) ח"ב קל: ז"ח ח' ט"א שמי"ב.
ז) (בראשית י"ט) ויצא קמיה צ"א. ח) (תהלים ה') ח"ג
רד. רלג. שג: ט) (קהלת ז'). י) (ירמיה י"ז).

הסולם

ויהי בחצי הלילה

וכתוב, ה' בקר תשמע קולי. היינו ג"כ, בקר
ממש, שהוא ז"א במדת החסד.
קל"ה) יתבו ר' חייא וכו': ישבו ר"ח
ור' יוסי. ר"ש למד להם הסוד של תורת כהנים.
והיו מחזירים בכל יום, וישבו לפניו. יום אחד
יצא ר"ש לחוץ. הלכו עמו. הגיעו לשדה אחד,
ישבו.

מאמר את הכל ראיתי בימי הבלי

קל"ו) פתח ר"ש ואמר וכו': פתח ר"ש
ואמר, בוא וראה, כתוב, את הכל ראיתי בימי
הבלי יש צדיק אובד וגו'. שלמה שהיה בו חכמה
יותר מכל אדם, מה אמר במקרא זה. ומשיב,
אלא שלמה, רמו חכמה רמו. כי אנו רואים
שדרכיו של הקב"ה אינם כן, שהרי כתוב, ולתת
לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא, שני עניינים
הם שמרמו כאן.

קל"ז) דתנינן כד עינוי וכו': שלמדנו,
כשעיניו של הקב"ה רוצות להשגיח בעולם
ולעיין

מאמר

לנקה, ז"ש זה אלי ואנוהו. שאין השבח,
במקום שנמצאים זכר ונקבה, אלא לזכר. ועל
זה מחכים ישראל, שכתוב, זה ה' קוינו לו נגילה
ונשמחה בישועתו, משום שעתיך לעשות להם
כן, שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו
נפלאות.

קל"ג) ורזא דא הכי וכו': וסוד הזה כן
הוא. כמו שנאמר כאן ליל ולילה, כן עתיד
הקב"ה לעשות להם, שכתוב שומר מה מלילה
שומר מה מלילה. מה שם שמירה ולילה אף כאן
שמירה ולילה. מה שם שמירה ולילה אף כאן
שמירה ולילה.

קל"ד) ולילה אתקרי אגב וכו': ולילה
נקראת משום הזכר הכלול בה, כנ"ל. ז"ש אתא
בקר וגם לילה. שהם ז"א ומלכות, כי בקר,
פירושו, כמש"א, וישכם אברהם בבקר, שהוא
מדתו ממש, דהיינו חסד דז"א שנקרא בקר.

(דפו"י דף ל"ח ע"ב)

בא **ב**

דכתיב ^ו כי יי' עיניו משוטטות בכל הארץ, ואשפתן תיבין בעלמא, שהוא צדיקא דאשתכח בדרא, אתפס בחובביהו. ותיבין מאריך קב"ה רוגזיה עמהון עד דיתובן. ואי לאו, לא ישתפח מאן דיתבע רחמי עליהון, הה"ד, יש צדיק אוכד בצדקו, משום דההוא זכאה, אסתלק מעלמא.

קלח בגיני כך תנינן, לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי טעמא. משום דווי' להאי דמדוריה בין תיבין, שהוא אתפס בחובביהו, ואי דיריה בין זכאין, אוטיבין ליה בגיניהון.

קלט דהא רב חסדא, הוה דיריה בקדמיתא ביני קפוטקאי, והוה דחיקא ליה שעטא, ומרעין רדפין אבתרוי. נטל ושווי מדוריה בין מארי תריסין דצפורי, וסליק, וזכה לכמה טבין, לכמה עותרא, לכמה אורייתא, ואמר, כל האי זכאין, על דעאלית בין אינון דקב"ה אשגח לאוטבא להו.

קמ ד"א, את הפל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה, דדרגין עלאין דחכמתא הוה ביה, על כל בני דרא ודכתיב ^ו ויחכם מכל האדם, דכתיב ^ו וישב שלמה על כסא יי' למלך, אמר בימי הבלי. וכתיב, ^ו תכל תכלים אמר קהלת.

קמא ותנא, ז' שמות נקרא: שלמה. ידיד'ה, אגור. בן יק"א, איתיא"ל, למואל. קהלת. קהלת פנגד כלם. וכלם נקרא ^ו כעין של מעלה, קהלת פנופיא

חלופי גרסאות

^ו (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ; מוסף עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ וכתוב כי, י' ליג רחמי, כ' רחמי, ל' להווא. מ' ליג בני. נ' ליג מן דכתיב עד דכתיב; ואשתולותיה באורייתא למעבר טיבו וקשוט דכתיב.

מסורת הזהר

^ו (ד"ה ב' ט"ז) ב"ב ט"ז צ"א. ל' (מלכים א' ה') ח"ב קמז: קעט. מ' (ד"ה א' כ"ט) ויחי רכ"ב צ"ג. נ' (קהלת א') ויצא י' צ"י.

דרך אמת ת' מן דהא רב חסדא עד לאוטבא להו אד"ג.

את הכל ראיתי בימי הבלי

שבצפורי, דהיינו בין תלמידי חכמים, שנקראים בעלי המגן. ועלה זוכה להרבה טוב, להרבה עושר, ולהרבה תורה. ואמר, כל זה זכיתי, משום שבאתי בין אלו, שהקב"ה משגיח להטיב להם. **קמ** ד"א את הכל וגו': פירוש אחר על הכתוב, את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה שהיו בו מדרגות העליונות של חכמה יותר מכל בני הדור, שכתוב, ויחכם מכל האדם, וכתוב, וישב שלמה על כסא ה' למלך, אמר, על חייו, בימי הבלי. וכתוב, תכל תכלים אמר קהלת.

קמא ותנא ז' שמות זכוי' ולמדנו, ז' שמות נקרא, שלמה, ידיד'ה, אגור, בן יקא, איתיא"ל, למואל, קהלת. והשם קהלת הוא כנגד כולם. וכלם נקראים כעין של מעלה. קהלת, נקראת גם עדה קדושה של עשרה אנשים. ועל כך אמרו, אין קהל פחות מעשרה. וקהל הוא אפילו מאה ויותר. אלא לא פחות מעשרה, אבל קהלת

הסולם

מאמר

ולעין בו, כמ"ש. כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ, ונמצאו רשעים בעולם, צדיק ההוא הנמצא בדור נתפש בעונם, והרשעים, מאריך הקב"ה אפו עמהם עד שישוכו, ואם אינם שבים, לא ימצא מי שיבקש רחמים עליהם, כי כבר מות הצדיק. ז"ש, יש צדיק אוכד בצדקו, משום שהוא צדיק, הסתלק מן העולם. כדי שלא יבקש רחמים על הדור.

קלח בגין כך תנינן זכוי' משום זה למדנו, לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מהו הטעם. משום שאוי לו לזה שמעונו בין הרשעים, כי הוא נתפש בעונם. ואם מעונו בין צדיקים, מטיבים לו בזכותם.

קלט דהא רב חסדא זכוי' כי רב חסדא היה דר מתחילה בין אנשי קפוטקיא, והיתה השעה דחקת לו, ומחלות היו רודפות אחריו. לקח ושם דירתו בין בעלי המגן (דפו"י דף ל"ח ע"ב * דף ל"ט ע"א)

מא

קדישא דכי עשרה, בגין פך קהל אין פחות מעשרה. וקהל אפילו מאה, וקהלת
"פללא דכלא, כמד"א ו קהלת יעקב.

קמב ותאנא, שמותיו על שם החכמה אתקרון, ובגין פך ג' ספרין עבד, שיר
השירים. קהלת. משלי. וכלהו לאשלמא חכמתא. שיר השירים לקבל דחסד. קהלת
לקבל דדינא. משלי לקבל דרחמי. בגין לאשלמא חכמתא, והוא עבד פל מה דעבד
בגין לאחזאה חכמתא, ולקבל דנא עלאה, והוא אמר בימי הבלי הכל הבליים.

קמג אלא, נא דהכל יקרא הוא. והוא הכל דנפיק מפומא, ונא דהכל
דנפיק מפומא, קלא אתעביד מניה. ותאנא, אין העולם מתקיים אלא בהכל פיהם
של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. שלא חטאו ממש. והכל אתעביד ברוחא
ומיא, וכל מה דאתעביד בעלמא בהכל אתעביד. ונא דהאי הכל של תינוקות
אתעביד קלא, ואתפשט בעלמא, ואינון נטורי עלמא, ונטורי קרתא, הה"ד ו אם
יי לא ישמר עיר וגו'.

קמד ות"ח, הוא הכל, הוא קלא. מה בין האי להאי. הכל קאים בחילא,
למיפק קלא. קלא ממש קאים בקיומה לאפקא מלה. והוא הכל דתהו
אתסנתיה דאבוי קרייה הכל, ומניה חזא פל מה דחזא. ואע"ג דסיועין סגיין
מעילא אתרנין הו לייה, ולאשתמודעא מלה, אמר בימי הבלי. דמלה דא מתמן אתא.

חלופי גרסאות

ס קהלת עשרה ואין; קהל עשרה. ע כלל; כלא. פ ולקבלי
דרוא. צ מוסיף ממש אפילו שנגג שהוא חטא כ"ש; עון
מויד. ק מוסיף וקלא והכל וקלא בהכל. ד דאתעביד בהכל
א מוסיף הוא קלא וקאים. ב בקיומה. ג מוסיף דלא
לאפקא. ד אחרא. ה קריאה.

מסורת הזהר

(דברים ל"ג) ח"ב פג: ז"ח ח' ט"ד שכ"א, ת"ח ק"ב
ט"ד שכ"ז. (ו) (תהלים קכ"ז) ויצא מ"ד צ"א.
ול"ג בעלמא ול"ג אתעביד. ו מוסיף וזא דמלה. ת ת"ח.
א מוסיף הוא קלא וקאים. ב בקיומה. ג מוסיף דלא
לאפקא. ד אחרא. ה קריאה.

הסולם

את הכל ראיתי בימי הבלי

בעולם. והם שומרי העולם ושומרי העיר. ז"ש
אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

קמד ות"ח הוא הבלי וכו': ובוא וראה,
הוא הכל הוא קול, מה ההפרש בין זה לזה.
הכל, עומד בכח שיצא ממנו קול, אבל קול ממש,
עומד בקיומו שיצא ממנו מלה. והכל הוא
שהיה נחלתו מאביו, נקרא הכל, וממנו היה
כל מה שראה שלמה, ואע"פ שהיה לו תמיכה
רבה מלמעלה ממדרגות אחרות. ובכדי להודיע
הדבר, אמר, **בימי הבלי** להודיע שמלה זו באה
משם.

ביאור הדברים. ענין הכל, כבר נתבאר
היטב לעיל (ויצא דף ז' ד"ה בכדי) ומשם
תדרשנו. שה"ס הארת קו שמאל דבינה שנסתם
ונחרב מפאת המחלוקת עם הקו ימין דבינה,
ויצאה הארתו לתרוץ ונעשה **הבלי** עשה"ה. וז"ש,
והוא **הבלי דנפיק מפומא**, שיוצא מפנימיות
המדרגה לתרוץ, והאור נעשה הכל. וכשזו"ן הם
בג"ד דקטנות, שנקראו אז תנוקות של בית רבן
(כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף י"ב ד"ה ואלמלא
ע"ש

מאמר

קהלת, הוא כלל הכל, של כל ישראל, כמש"א
קהלת יעקב.

קמב ותאנא שמותיו וכו': ולמדנו,
שמותיו על שם החכמה נקראו, ומשום זה עשה
ג' ספרים, שיר השירים קהלת משלי. וכולם
הם להשלים החכמה. שיר השירים, הוא כנגד
חסד, קהלת, הוא כנגד דין, משלי כנגד רחמים,
דהיינו כנגד ג' קוין, חסד דין רחמים. כדי
להשלים החכמה. והוא עשה כל מה שעשה כדי
להראות חכמה, וכנגד מדרגה עליונה. והוא
אמר על עצמו, **בימי הבלי הבלי הבליים**.

קמג אלא רזא דהבלי וכו': וחשיב,
אלא הכל הוא סוד יקר. והוא הכל היוצא מן
הפה, וסוד הכל היוצא מן הפה נעשה ממנו קול,
ולמדנו אין העולם מתקיים אלא בהכל פיהם
של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. והיינו
שלא חטאו ממש. ולא שחטאו, אלא שאינו נחשב
להם לחטא מחמת קטנותם. והכל נעשה ברוח
ומים. וכל מה שנעשה בעולם נעשה בהכל. וסוד
ההכל הזה של התנוקות נעשה קול והתפשט
(דפו"י דף ל"ט ע"א)

מב

בא

קמזה וְרָזָא דְמַלְהָה הַכֵּל הַכֵּל יֵאֵת הַכֵּל רְאִיתִי בִימֵי הַכֵּלִי, יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ, יֵדָא הוּא רְזָא דְמַלְהָה, דְגַלִּי וּפְרָסֵם, "דְכֵלָא תְלֵיא בִימֵי הַכֵּלִי, כְּלוּמַר בְּזַמְנָא דְהָאִי הַכֵּל יִנְקָא מִן דִּינָא, בְּגִין לְמַעְבַּד דִּינָא, צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ, וּבְזַמְנָא דְהָאִי הַכֵּל יִנְקָא מִרְחֻמֵי. רְשַׁע מְאַרְיָךְ בְּרַעְתּוֹ. וְתַרְוּוּיָהּ תְלֵינן בְּהָאִי הַכֵּל, וּבְגֵ"כ פְּתִיב בִּימֵי, וְלֹא פְתִיב בְּיוֹם. וְכֵלָא תְלֵינן בִּימֵי הַכֵּל דָּא. "מֵאֵן דְאֶעְרַע בְּדִינָא, בְּדִינָא. מֵאֵן דְאֶעְרַא בְּרַחֲמֵי, בְּרַחֲמֵי.

קמוז וְאִי תִימָא יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד וְלֹא קָאֻמַר אֲבוּד. הֵכִי הוּא אֹבֵד מִמֶּשׁ. דְהַהוּא דִינָא אֹבֵד לְצְדִיק מְעַלְמָא וּמְדַרְא. וְיֵשׁ רְשַׁע מְאַרְיָךְ בְּרַעְתּוֹ, מְאַרְיָךְ מִמֶּשׁ, דְהַהוּא דִינָא פִד יִנְקָא מִרְחֻמֵי, עֲבִיד רַחֲמֵי לְהַהוּא רְשַׁע, וּמְאַרְיָךְ לִיהָ.

חלופי גרסאות

1 ל"ג את הכל ראיתי בימי הכלי, ז' ההוא, ח ל"ג דכלא תליא, ט מוסף ובג"כ דא מאן, י הכל.

מאמר

הסולם

את הכל ראיתי בימי הכלי

ו"ש וְהַהוּא הַכֵּל דְהוּא אַחַסְנִתִּיה דַּאֲבוּי, מְשׁוּם שְהַקּוּל, שְהוּא ז"א, נולד מבינה, כנ"ל, ע"כ נחשבת הבינה לאבא ואמא של הקול, מחמת שהקול זכה בהבל ההיא, כמו בן היורש את אביו ואמו, שהרי באמת אין לז"א שום חלק במוחין דבינה, אלא משום הכרעתו את הקוין שלה, זכה וירש המוחין ההם מהם. אמנם ההבל אינו אלא קו שמאל דבינה כמבואר, וז"א ירש כל הג' קוין ממנה שהם חב"ד. וז"ש, וְאֶעֱיֵג דְסוּזְעִין סְגִיאִין מְעִיָא אַחֲרֵינן הוּוּ לִיָּה, דְהֵינּוּ גַם מִב' הַקּוּיִן אַחֲרֵימִס. אֵלֵא וְלֹא שְתַמּוּדְעָא מִלָּה אַמַר, בִּימֵי הַכֵּלִי, דְהֵינּוּ הַחֲכָמָה הַנִּמְשַׁכֶּת עַל יַדִּי הַדַּעַת הַנִּבְחָנַת לֹא שְתַמּוּדַע, הִיא שְבֵאָה רַק מִן הַהַבֵּל בְּלַבַּד. וְעַל חֲכָמָה זֹו הַזְכִּיר, בִּימֵי הַכֵּלִי.

קמה וְרָזָא דְמַלְהָה הַכֵּל וּבִי: וְסוּד הַדְּבַר הַכֵּל הַכֵּל, אֵת וְגו' יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ. זֶה הוּא סוּד הַדְּבַר שְגִילָה וּפְרָסֵם, שְהַכֵּל תְלוּי בִימֵי הַכֵּלִי, כְּלוּמַר, בְּזַמֵּן שְהַבֵּל זֶה יוֹנֵק מִן הַדִּין, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין, דְהֵינּוּ מְסוּרַם הַכְרַעַת קוֹ הָאֲמֻצְעִי, צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ מִכַּח הַדִּין הַהוּא, וּבְזַמֵּן שְהַבֵּל הַהוּא יוֹנֵק מִן רַחֲמִים, דְהֵינּוּ אַחַד הַכְרַעַת קוֹ הָאֲמֻצְעִי, אֵז רְשַׁע מְאַרְיָךְ בְּרַעְתּוֹ, שְמִכַּח הַרְחֻמִּים הוּא אֹרְךְ אִפִּימִ, וּשְנִיחֵם, הַרְשַׁע וְהַצְדִיק, תְלוּיִים בְּהַבֵּל הַזֶּה, וְעֵ"כ כְּתוּב בִּימֵי, וְלֹא כְּתוּב בְּיוֹם. וְכֹלֵם תְלוּיִים בְּהַבֵּל הַזֶּה, מִי שִׁיקְרָה בְשַׁעַת הַדִּין הוּא בְדִין, וּמִי שִׁיקְרָה בְשַׁעַת הַרְחֻמִּים, הוּא בְרַחֲמִים.

קמוז וְאִי תִימָא יֵשׁ וּבִי: וְאֵם תִּאֻמַר הִרִי כְּתוּב, יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד, לְשׁוֹן הוּוּ וְתַמִּידִי, וְאִינוּ אֹמַר אֲבוּד. שְאֵם תְלוּי בִזְמַן הִיָּה לֹו לֹוּמַד לְשׁוֹן עֲבַד וְלֹא הוּוּ. וּמְשִיבִי, שְהַדִּין הַהוּא, כֵּל פַּעַם

ע"ש הם מקבלים הארת קו שמאל דבינה הוּו, וגם הארתם יוצא לתוך מפייהם ונעשה הכל. וז"ש אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תנוקות של בית רבן. כי אח"כ לעת גדלות כשזו"ן נקראים אפי ררבי, הנה כל מדת החכמה שבהם הוא מהכל הוזה שהוציאו מפייהם בעודם שהיו אפי זוטרי (כמ"ש בהקט"ז דף י"ב ד"ה ואלמלא) ע"ש. וכיון שאין קיום לעולם רק בהארת החכמה, נמצא שהעולם מתקיים על הכל שלהם. וז"ש וְאֵנוּן נְטוּרִי עֲלֵמָא וְנְטוּרָא קְרַתָּא, כי הארת החכמה שומרת העולם מן הקליפות והמזיקים. אמנם ההבל במקום יציאתו, שהוא בקו שמאל דבינה, הוא הבל שאין בו כלום אלא חורבן, רק אח"כ כשז"א עולה לבינה בסוד קו האמצעי ומכריע ועושה שלום בין הקוין ימין ושמאל ומיחדם זכ"ו, אז תזור ההבל להיות אור, ויוצאים ג' קוין חכמה בינה דעת, בבינה, ואז נולד ז"א במוחין גדלות מן הבינה, כי כל מה שגורם התחתון בעליון זוכה בו גם התחתון. וכיון שלולא ז"א, הנקרא קול, שהכריע בין הקוין דבינה, והוציא בה חב"ד, היתה נשארת הבינה בסוד המחלוקת, ואורה היה נשאר בבחינת הבל, לפיכך זכה גם ז"א בג' מוחין חב"ד. שז"ס תִּלְתֵּי נַפְקֵי מִיַּד הַדְּבַר בְּתִלְתֵּי קַיִמָא (ב"א אות שס"ג) נמצא שז"א נולד מתוך ההבל הוזה דבינה שהחזירו לאור. וז"ש, הַבֵּל, קַאִים בְּחֵיָא לְמִיפְקֵי קֵלָא, שְהַבֵּל דְבִינָה יֵשׁ בַּה בְּכַח לְהוּצִיא וְלְהוּלִיד הַקּוּל, שְהוּא ז"א, דְהֵינּוּ אַחֲרֵי שְעוּלָה בְסוּד מ"ן וּמְכַרִיעַ וּמְחַזֵּר הַהַבֵּל לְאוּר. קֵלָא מִמֶּשׁ, קַאִים בְּקַיִמָא, אֲבַל הוּו"א שְנִקְרָא קוּל, הוּא כְּבַר עוֹמֵד בְּמוּחֵינן דְחַב"ד הַנְקְרָא קִיּוּם, לְאִפְקָא מִלָּה, לְהוּצִיא הַדְּבַר, שְהוּא הַנּוּקְבָא, וְנַעֲשֵׂה הִיתוּד שֶׁל קוּל וְדְבַר, שְהוּא יִתוּד הַשֶּׁלֶם דְכַב"פ.

(דפויי דף ל"ט ע"א)

מג **בא**
קמוז עד דהוו יתבי^א חמו קטורא דתהו סליק לעילא ונחית לתתא. אמר
 אתעשרותא אתעטר^ב בטינתא דארעא, ^ג מגו לעילא. ^ד אדחכי, סליק תהוא תקלא
 ריחא, מפל בוסמין, אמר גיתבי חכא, ^ה דשכינתא גבן אתקיים. בגין פה, פריח
 שדה אשר ברכו יי'.

קמוח פתח ואמר, ^ו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו',
 וירח את ריח בגדיו, משמע דאינון לבושין הוו סלקין ריחא טבא, ודלא אתעדי
 מנהון^ז ה הוא ריחא. השתא אית לאסתפלא, פתיב, ריח בגדיו, וכתבי ריח בני, ולא
 אמר ריח הבגדים, אלא ריח בני. אלא תאנא, כיון שנכנס יעקב, נכנס עמו ג'ע.
 ותאנא, אותן הבגדים היו של אדם הראשון, דכתיב, ^ח ויעש יי' אלהים לאדם
 ולאשתו כתנות עור וילבישם, והוציאם מג'ע.

קמוט ואי תימא, דכתיב ויתפרו עלה תאנה דאינון הוו, אי חכי, אמאי פתיב
 ויעש ה' אלהים. וכתבי כתנות עור, הא לא הוו אלא ^ט עלה תאנה, ^י אלא פתרגומו,
 לבושין דיקר והוו סלקין ריחין מבוסקא דעדן.

קנ ותניא, בשם מלא אתעבידו, דכתיב ויעש ה' אלהים. מה דלא אתעבידו
 ביה שמיא וארעא. ולא. והא כתיב, ^{יא} ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים. לא קשיא
^{יב} האי פד אתעבידו, ^{יג} לא אתעבידו בשם מלא, ^{יד} פד אתקיימו, בשם מלא
 אתקיימו.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר
 (בראשית כ"ז) ב"א שליג צ"א, תולדות נ"ה צ"ג. (בראשית ג') ב"א רליט צ"ה, (ק) (בראשית ב') ב"א קצ"ב צ"א.
 (בראשית כ"ז) ב"א שליג צ"א, תולדות נ"ה צ"ג. (בראשית ג') ב"א רליט צ"ה, (ק) (בראשית ב') ב"א קצ"ב צ"א.
דרך אמת אן ראו עשן שעלה למעלה ויורד למטה. בן בטיט שיש בארץ. גן עיי' התלהבות אור שלמעלה בשדה זו
 גורם ששדה זו מריח מכל מיני בשמים.

חלופי גרסאות

מאמר
 פעם שמתעורר, אובר את הצדיק מן העולם ומן
 הדור, וזה נוהג תמיד. ויש רשע מאריך ברעתו,
 מאריך ממש בחטאו, כי דין ההוא בעת שיונק
 מן הרחמים עושה רחמים על רשע ההוא
 ומאריך לו.
קמוז עד דהוו יתבי וכו': בעוד שהיו
 יושבים, ראו עשן קטורת שהיה עולה למעלה
 ויורד למטה. אמר, התעטרות הוא, העשן, מתעטר
 ברפש הארץ מן למעלה. וע"כ הוא עולה
 למעלה ויורד למטה. וזה רומז על ההבל הנ"ל,
 שמתוך שהוא שפל ומלא דינים ע"כ נתעטר בו
 ז"א שתקן אותו והרויח המוחין מבינה. כנ"ל
 בסמוך. כינתים העלה השדה ריח שהריח יותר
 מכל הבשמים. אמר נשב כאן, שהשכינה
 מתקיימת אצלנו, ועל זה כתוב, כריח שדה אשר
 ברכו ה'.

הסולם

מאמר
 וירח את ריח בגדיו
 וגו'. וירח את ריח בגדיו, משמע שהלבושים היו
 מעלים ריח טוב שלא נעדר מהם לעולם ריח
 ההוא. עתה יש להסתכל, כתוב ריח בגדיו,
 וכתוב, ריח בני, ולא אמר ריח הבגדים אלא
 ריח בני. ומשיב, אלא למדנו, כיון שנכנס יעקב,
 נכנס עמו גן עדן, ולמדנו אותם הבגדים היו
 של אדם הראשון, שכתוב ויעש ה' אלקים לאדם
 ולאשתו כתנות עור וילבישם והוציאם מגן עדן.
קמט ואי תימא דכתיב וכו': ואם
 תאמר, שכתוב, ויתפרו עלה תאנה, ומהם היו
 הכתנות עור שעשה להם ה'. אם כן למה כתוב,
 ויעש ה' אלקים הלא תפרו מעצמם. וכתוב
 כתנות עור, הרי לא היו אלא עלה תאנה. אלא
 כתרומו של כתנות עור, לבושין דיקר. והיו
 מעלים ריח מן הבשמים שבעדן.

קנ ותניא, בשם מלא וכו': ולמדנו,
 בשם מלא נעשו. שכתוב, ויעש הויה אלקים,
 שהוא שם מלא, מה שלא נעשו בו שמים וארץ.
 שבהם כתוב אלקים בלבד. שואל, ולא. והרי
 כתוב

מאמר וירח את ריח בגדיו

קמח פתח ואמר וירח וכו': פ"א,
 וירח את ריח בגדיו וגו' ריח בני כריח שדה
 (דפו"י דף ל"ט ע"א)

מד

בא

קנא ומה דאמרו דאינון לבושין אתו להווא רשע דעשו, דנסיב לו מן נמרוד הכי אוקימנא, וקשיא מלה, דאי הכי הא פתיב לאדם ולאשתו, לבושין לאדם, ולבושין לחנה. לבושין דתנה מה אתעבידו. ותו, דאי הכי פמאי אתקברו, ס"ד דאינון שבקו וראמו מנהון זהרא עלאה, דיהיב לון קודשא בריך הוא.

קנב אלא אינון לבושין דאתלבשו בהו אדם ואתתיה, לא אתלבש בהו כ"נ אתרא, דבאינון לבושין דמו כגונא דלעילא ואי ס"ד, דאינון אתלבשו מגרמיהון בהו. תא תוי, פתיב וילבישם, דקב"ה אלביש לון, זפאה חולקהון.

קנז פתיב. ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת. וזכתיב הוד והדר לפניו. וזכתיב עוטה אור פשלמה וגו'. פין דאתלבש עבד מה דעבד. מלמד, שנתעטף קודשא בריך הוא באור, ובקרא ית שמיא. אלא פמאי אוקימנא התמודות אשר אתה בבית. התמודות: בגדי מלכות במשי וזהב, וארחא דעלמא דגנוי לון פבוסמין וריחין, ליקרא דלבושיהון.

קנד תא תוי וירח את ריח בגדיו, פתחלה. וכד ארגיש, אמר יראה ריח בני, דידע דביה הוה פלגא מלתא, דבגיניה סליק ריחא. פריח שדה אשר ברכו יי, וכי מניין הוה ידע יצחק ריח שדה אשר ברכו יי.

מסורת הזהר

(תהלים ק"ד) וירא ח' צ"ג. ז"ח נ"ב ט"א שכ"ח ש"ל. (שם צ"ו) ב"ב רט"ו צ"ב. (ת) (שם ק"ד) ב"א ר"פ צ"ג. מה דאתלבש. י ל"ג אלא. כ אוקמה. ל בלבושיהון. ו אינון. ת הא. א אי. ב ל"ג ותו. ג אי. ד דאינון. ה וס"ד ול"ג ואי. ו מוסיף דאינון יתו. ז ל"ג מן וכתוב עד עוטה. ח ל"ג וכתוב; והכתוב (ר"א) ו מוסיף דאתלבש ט כד. נ ל"ג ראה. ס מלה ול"ג תליא. ע ובג"כ.

חזופי גרסאות

חזופי גרסאות

מאמר

כתוב, ביום עשות הויה אלקים ארץ ושמים. ומשיב, לא קשה זה, כי כשנעשו לא נעשו בשם מלא, וכשהתקיימו, בשם מלא התקיימו, והכתוב, ביום עשות ה' אלקים נאמר לקיום.

קנא ומה דאמרו דאינון זכו: ומה שאמרו, שאלו הלבושים באו לאותו רשע עשו, שלקחם מן נמרוד. כן בארנו וקשה הדבר, אי"כ הרי כתוב, לאדם ולאשתו, שעשה לבושים לאדם ולבושים לחנה, ומה נעשה עם הלבושים של חנה. ועוד, אם כן, במה נקברו, היעלה על דעתך שהם עזבו והשליכו מעצמם זהר העליון שנתן להם הקב"ה.

קנב אלא אינון לבושין זכו: אלא, אלו הלבושים שהתלבשו בהם אדם וחנה לא התלבש בהם אדם אחר, כי באלו הלבושים היו דומים כעין של מעלה, ואם יעלה על דעתך, שהתלבשו בהם מעצמם, בוא וראה, כתוב, וילבישם, שהקב"ה הלביש אותם, אשרי חלקם.

(דפו"י דף ל"ט ע"א *) דף ל"ט ע"ב

הסולם

קנג כתוב, ה' אלקי וגו': כתוב, ה' אלקי גדלת מאד הוד והדר לבשת, וכתוב, הוד והדר לפניו וגו', וכתוב, עוטה אור כשלמה וגו', כיון שהתלבש עשה מה שעשה, דהיינו שבוא העולם, מלמד שהתעטף הקב"ה באור וברא את השמים. וכעין התלבשות זה היו הבגדים של אדה"ר. אלא במה נבאר הכתוב, התמודות אשר אתה בבית, הנה התמודות, פירוש, בגדי מלכות, במשי וזהב, ודרך העולם הוא לגנוז אותם בכשמים וריחות, בשביל יקר הלבושים.

קנד תא חזי וירח זכו: בוא וראה, וירח את ריח בגדיו בתחילה, שהיה חושב שמהם בא הריח, וכשהרגיש, אמר ראה ריח בני, כי ידע שבו תלוי הדבר, שבשבילו עלה הריח, ולא מן הלבושים. כריח שדה אשר ברכו ה'. שואל, וכי מאין היה יודע יצחק, ריח שדה אשר ברכו ה'.

אלא

מה

בא

קנה אלא, תרין מלין אינון, וכלא הוא חד. דכתיב, «ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. וכי לא הנה ליה ביתא, או מקום אחר להתפלל. אלא אותה השדה הנה אשר קנה אברהם סמוך למערה, דכתיב «השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעתא דהוה יצחק עאל בגביה, חמא שכנתא עליה, וסליק ריחין עלאין קדישין, ובגיני פך הנה מצלי תמן, וקבעיה לצלותיה.

קנו ואברהם אמאי לא הנה מצלי תמן, משום דקביעותא דאתרא אחרא הנה ליה בקדמיתא, ומלה אחרא ריחא דחמא בחר המוריה. ולמה נקרא מוריה. ע"ש המר הטוב ודעה תמן.

קנו וכלא הנה, וג"ע דעאל עמיה וברכיה. ובגין פך לא תלה מלה בלבושין, אלא ביצקב ממש, דחמא דביה הנה תליא מלה ואתחזי, וזכותיה סליק «לאתברא, ועאל עמיה ג"ע. ובג"כ כ"ד אתרעם עשו, אמר גם ברוך יהיה.

קנה אמר רבי יצחק, לא אצטריך אורייתא למכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים. מאי טעמא. משום דשירותא דסיחרא הוי, וע"ד אורייתא הנה אצטריך למכתב מהכא, דהא בקב"ה אתקשר מלה.

קנט ולא קשיא, דלא כתיב וזאת, החדש הזאת, דהא זה וזאת פחד מתקשרין ובאתר דאית ביה דכר ונוקבא פחדא, לית שבחא אלא לדכורא, ועל דא ראשון

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) בראשית כ"ד) ב"א ק"ל צ"א. ז"ח נ' ט"ד שט"ו (שם כ"ג).
תק"ח קי"א ט"ד שט"ו, קי"ד ט"א ש"ד. (ב) (שם כ"ג).
ב ל"ג כה. ג שאמר. ד ברפ"ו כתבו המאמר מן א"ר יצחק עד ה' אחר ושמו אחר (שכבות קנו) לא נמצא בזה גדול דפוס מנטובה קרימונה לובלין ומצאנוהו בזה קטן דפוס מנטובה. ה ל"ג זאת.

וירח את ריח בגדיו

הסולם

מאמר

אלא ביעקב ממש, שראה שבו תלוי דבר הריח, והוא ראוי וזכותו עולה להתברך, ונכנס עמו הגן עדן. ומשום זה, כשהתרעם עשו, אמר גם ברוך יהיה.

קנה אמר ר' יצחק וכו': אר"י, לא היה התורה צריך לכתוב אלא מהחדש הזה לכם וגו', מה הטעם, משום שהוא תחילת שליטת הלבנה. וע"כ היתה התורה צריכה להתחיל לכתוב מכאן. כי בהקב"ה נקשר הדבר. כי הלבנה ה"ס המלכות שבשלמותה מתיחדת עם הקב"ה, וע"כ היה צריך התורה להתחיל בתחילת שלמות הלבנה שהוא החדש הזה לכם דאש חדשים וגו'.

קנט ולא קשיא וכו': ולא קשה, שלא כתוב, זאת, דחיינו החדש הזאת, כי שם הלבנה הוא זאת (כנ"ל אות קי"ז) והוא משום כי זה וזאת מתקשרים יחד, ובמקום שיש זכר ונקבה ביחד, אין השבח אלא לזכר, וע"כ אומר החדש הזה ולא זאת. וע"כ אומר ראשון הוא לכם להדשי

קנה אלא תרין מלין וכו': ומשיב, אלא ב' דברים הם והכל הוא אחד. שכתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. והוא אחד עם השדה אשר ברכו ה'. וכי לא היה לו בית או מקום אחר להתפלל. אלא אותו השדה היה אשר קנה אברהם, סמוך למערת המכפלה, שכתוב, השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעה שהיה יצחק בא אל השדה, ראה השכינה עליו, והעלה ריחות עליונות קדושות, ומשום זה היה מתפלל שם, וקבע אותו למקום תפלה.

קנו ואברהם אמאי לא וכו': ושואל, ואברהם למה לא התפלל שם, בשדה המערת המכפלה, כמו יצחק. ומשיב, משום שהיה לו קביעות אחר בתחלה, ודבר אחר של ריח ראה בחר המוריה. שלמה נקרא הר המוריה, על שם המר הטוב שהיה שם.

קנו וכלא הנה וג"ע וכו': והכל היה אצל יעקב, כי מלבד הריח שלו, גם ג"ע נכנס עמו, וע"כ ברכו. וע"כ לא תלה הדבר בלבוש, (דפ"ו דף ל"ט ע"ב)

מו

בא

הוא לכם לחדשי השנה, ו' לחדשי השנה ודאי. אמר רבי יהודה, לכם תרי זמני למה. אמר רבי יצחק, מנייהו, אשתמע יתיר, כמה דכתיב, כי חלק ה' עמו. אתקשרותא דא לכם, ולא לשאר עמין.

קס דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שיה וגו', בעשור, אמאי בעשור. אמר רבי אבא, בזמנא דאנהיר יוכלא לסיחרא, דכתיב ביוכלא, בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא.

קסא ויקחו להם איש שיה לבית אבות, אמאי, בגין דבזמנא דא אצטריך למיגד ליה. דהא תנינן, במלתא דא אתבר ככתרא תתאה, דמתאחדין ביה כל שאר בתרין תתאין, ועל דא פריש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן, כמה דכתיב, צאן ועבד ושפחה.

קסב אמר קודשא בריך הוא, עבדו אתון עובדא לתתא, ואנא אתבר תקפיהון לעילא, וכמה דתעבדון בנורא אתון, דכתיב כי אם צלי אש, אנא אוף הכי אעביר אותו באש בנהר דינור.

קסג אמאי אתנגיד בעשרה, ואתנכיס בארבעה עשר. אמר רבי אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. ואף על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבדו בהו, ומכל מקום, הואיל והיה זמין לאתקשרא בהו, אתחשיב עליה כאילו אשתעבדו בהו כל ת' שנין. בג"כ, מעפבין ליה ארבע יומין, קטירא ברשותיהו ד' ישראל, ולכתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערפים.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ה. (ד) ח"ב מ: מא. ח"ג ו' ל"ג לחדשי השנה [וראין]. ז' דלומנא. ח' אתא. ט' מסיף דא כתרא; כתרא חרדא. י' ל"ג דכתיב. כ' ואנא. ל' ל"ג מן אעביר עד אמאי. ח' אשתעבדו. ו' ל"ג מכל מקום. ט' ביה; בה ואתחשיב. ט' ברשותיה. פ' ל"ג ד' ישראל. צ' ובתר. קכ: תא.

מאמר

הסולם

וירח את ריח בגדיו

לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי. ללמד, שסובב על המלכות הנקראת שנה, אלא תלה השבח בוכר. אמר ר' יהודה, לכם לכם ב' פעמים למה. שנאמר החדש הזה **לכם**, ראשון הוא **לכם**. אמר ר' יצחק מהם, מכפילות לכם, נשמע יותר שהוא רק לישראל, ולא לשאר העמים. כמו שכתוב, כי חלק ה' עמו. התקשרות הזאת של החדש, הוא לכם ולא לשאר העמים.

קס דברו אל כל עדת וגו'; שואל, למה בעשור לחדש. אמר ר' אבא הוא בזמן שהיובל, שהוא בינה, מאיר אל הלבנה, שהיא מלכות, שכתוב, ביובל, בעשור לחדש השביעי יום הכפורים הוא. ויום הכפורים הוא הארת הבינה, הרי שהארת הבינה במלכות הוא בעשור לחדש. (כמ"ש אמור אות רכ"ד).

קסא ויקחו להם איש שיה לבית אבות; למה, משום שבשעה ההוא צריכים (דפו"י דף ל"ט ע"ב)

למשוך אותו, כי למדנו, בדבר זה בלקיחת השח, נשבר כתר התחנות, שנאחזים בו כל שאר כתרים התחתונים דקליפה, ועל זה פרש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן. שהוא כמ"ש צאן ועבד ושפחה, שהם כתרין תתאין דקליפות, וצאן כולל כולם. והמצרים עשו אותם לאלהים.

קסב אמר קב"ה עבדו וכו'; אמר הקב"ה עשו אתם מעשה למטה, שתמשכו ותקחו צאן, ואני אשכר תקפס למעלה. וכמו שתעשו אתם לשרפו באש, שכתוב, כי אם צלי אש, אני גם כן למעלה, אעביר אותו באש, בנהר דינור.

קסג אמאי אתנגיד בעשרה וכו'; שואל, למה נמשך בעשרה לחדש, ונשחט בארבעה עשר. אמר ר' אבא, בזה, בשה, שהיא אלהי מצרים, כנ"ל, נקשרו ישראל תחת שעבודו, ארבע מאות שנה. ואע"פ שלא השתעבדו בהם ארבע מאות שנה, מכל מקום, משום שהיו מוכנים להתקשר בהם ת' שנה, לולא

מז

בא

קסד אָמאי בִּין הָעֲרָבִים. בְּשַׁעֲתָא דְדִינָא תְלִיא, וּבְשַׁעֲתָא דְאַתְמָסֵר * מְלָה דָא לִיה, עַל יְדוּי דְאַבְרָהָם, דְכְתִיב * וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לְבוֹא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדוּלָה נּוֹפֶלֶת עָלָיו. * אֵימָה: פְּתָרָא תְדָא. חֲשֵׁכָה: פְּתָרָא אַחְרָא. גְדוּלָה: הָאֵי יִדְהִיא רַבְרָבָא מִכְּלָא. וְאֵעִ"ג דְּאוּקִימְנָא קָרָא דָא עַל שְׂאֵר שְׁעֻבּוּדֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְכֹלָא תְהוּ. כְּגוֹנָא דָא, כִּי מַחָה אֲמַחָה, אַתּוּן מַתְתָּא, וְאַנָּא מְעִילָא.

קסה תְּנָא, לֹא נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, עַד דְאַתְפְּרוּ כְּלָהוּ שְׁלֹטוֹנִין דְלְעִילָא * מְשׁוֹלְטֵנְהוּן, וְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוּתְהוּן, וְאַעְלוּ * לְרִשׁוּתָא קְדִישָׁא עֲלָאָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקַטְרוּ בֵּיה, הִדָּא הוּא דְכְתִיב, * כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם. מְאִי טַעְמָא עֲבָדִי הֵם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דְאַפְקִית לְהוּ מִרְשׁוּתָא אַחְרָא, וְעֲצֵלִית לֹון בְּרִשׁוּתֵי.

קסו וְהִינּוּ דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מְאִי דְכְתִיב, אֶף בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבְּתִיכֶם כִּי כָל אוֹכַל מִחֻמְצָת. * אָנָּא הָכִי אוּקִימְנָא, הָאֵי שְׂאוֹר, וְהָאֵי מִחֻמְצָת, דְרָגָא חַד אֵינוּן, וְכִלְהוּ * חַד. רְשׁוּ אוֹחְרֵי, אֵינוּן שְׁלֹטְנִין, * דְמִמְנָן עַל שְׂאֵר עַמִּין, וְקָרִינָן לְהוּ יִצְר הָרַע, רְשׁוּתָא אַחְרָא, אַל נִכְר, אֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם. אוּף הָכִי, שְׂאוֹר, וּמִחֻמְצָת, וְחֻמְצָת, וְכֹלָא חַד. אָמַר קב"ה, כָּל הַגֵּי שְׁנֵי, * דְקִימְתוּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא, עֲבָדִין לְעַם אַחְרָא, מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה דְאַתּוּן בְּנֵי חוֹרִין, אֶף בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבְּתִיכֶם. כָּל מִחֻמְצָת לֹא תֹאכְלוּ. וְלֹא יִרְאֶה לְךָ חֻמְצָת.

ח'לופי גרסאות

ק אימא. ר דהאי. ש משלשולהון. ת ברשותא. א אלא. ב ל"ג חד. ג וממנן. ד קיימתון.

מסורת הזהר

ה (בראשית ט"ו) ב"א וליא צ"ו ת"ג בהשמטות קמ: (ויקרא כ"ה).

שאוֹר ומחמצת

הסולם

מאמר

יצאו ישראל מצרים, עד שנשברו מממשלתם, כל השרים שלהם למעלה, ויצאו ישראל מרשותם ובאו לרשות הקדושה העליונה בהקב"ה, ונקשרו בו. ד"ש, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הים. מהו הטעם שעבדי הים, הוא, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. שהוצאתי אותם מרשות אחרת והבאתי אותם לרשותי.

מאמר שאור ומחמצת

קסו) והיינו דאמר ר"ש זכ"ו: והיינו שאמר ר"ש, מ"ש אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת. אני כך בארתי, שאור זה ומחמצת זו הם מדרגה אחת, וכולם אחד. רשות אחרת, הם השרים הממונים על שאר העמים, ואנחנו קוראים אותם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים. אף כאן, שאור ומחמצת וחמץ הכל אחד הוא, אמר הקב"ה, כל אלו השנים עמדתם ברשות אחרת, ועבדתם לעם אחר, מכאן ולהלאה, שאתם בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כל מחמצת לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ.

אמר

לולא דלג הקב"ה את הקץ, נחשב כאלו השתעברו בהם כל ת' שנים. משום זה מעכבים את השה ארבעה ימים, כשהוא קשור ברשות ישראל, ואח"כ ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

קסד) אָמַאי בִּין הָעֲרָבִים וכו': שואל, למה נשחט בין הערבים. ומשיב, משום שהוא בשעה שהדין תלוי, ובשעה שנמסר דבר זה, של גלות מצרים, על ידי אברהם, שכתוב, ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, אימה, הוא כתר אחד של הקליפה, חשכה, כתר אחר, גדולה, זו שהיא גדולה מכל הכתרים. ואע"פ שביארנו כתוב הזה, על שאר שעבודי ישראל, שאימה, זו בבל, חשכה, זו מדי, גדולה, זו יון (ב"ר פמ"ד). והכל היה. שרומזים על ג' כתרים דקליפה, וכן על הגליות כעין זה, שאמרנו בשם, שאמר הקב"ה אתם תעשו מעשה למטה ואני אשבר תקפס למעלה, כך, כי מחה אמתה, אתם תעשו למטה, ואני אעשה למעלה.

קסה) תְּנָא, לֹא נִפְקוּ וכו': למדנו, לא

(דפו"י דף ל"ט ע"ב * דף מ' ע"א)

בא

מה

קסז אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים, ולא יתיר. א"ל, כל זמנא דאתחייב בר נש " לאתחזא גרמיה בן חורין, הכי אצטריף, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריף.

קסח למלפא דעבד לחד בר נש דופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דנא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטריף. לשתא אתרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושיין, וכן וכל שתא ושתא. פהאי גוונא ישאל, פתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי תדוונתא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אתרא. וובגין פה, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אתרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא פתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

קסט אמר רבי שמעון, מצת פתיב, כמד"א, " מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת. דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא תהו

חלופי גרסאות

ה לאתחזי; לאתחזא. ו בכל. ו ליג מן ובגין עד ועאלו.

מסורת הזהר

(יחזקאל א') ח"ב פא: פב. קכד: ח"ג רכו רמו: ת"ז
בהקדמה יב: תי"ח לו: ת"ע קלר. ז"ח ל"ז ט"ד של"ז.
מ"ה ט"ג ש"ג ת"ח צ"ו ט"ג של"ג.

הסולם

מצת דינא

ישראל, משום שהלכנה עמדה בפגם, ומשום שהלכנה עמדה בפגם, ע"כ כתוב, לחם עוני. פירוש. תחלה היתה הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים, ששניהם ז"א ומלכות היו בקומה שנה, שז"א היה מלביש קו ימין דבינה והמלכות לצד שמאל דבינה. ואז היו בבחי' אפי זוטרי, כי הם מוחין דאתורים שאינם מאירים, והם בחינת דין, ואח"כ ע"י מ"ן שמעלים התחתונים, המלכות מתמעטת וחוזרת לנקודה, ואח"כ נבנית בנין גדול ע"י אר"א ותורים למוחין גדלות. ואע"פ שכבר עומדים ז"א ומלכות במוחין גדלות אין המוחין דאתורים בטלים, אלא תורים להאיר בבחינת הרחמים וכל הארת החכמה שבמדרגה באים מאלו המוחין. כמ"ש לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף י"ב ד"ה ואלמלא ע"ש) ותדע שסוד מצה, היא אלו המוחין דאתורים בעת שכבר נתקנו במוחין גדלות.

וזה אמרו, ולמה נק' מצת, דינא, דע"כ נק' מצת בלי ו' להיותם דין, כי הם מוחין דאתורים בעת שזו"ן היו במוחין דקטנות, אלא, דינא קדישא, דינא דאתאחדא בשמא קדישא, כי כבר חזרו ובאו במוחין גדלות שהם קדש ומאוחדים בסוד ג' קוין שהם יח"ו של השם הקדוש, ונתבאר לעיל שלבא למוחין גדלות

מאמר

קסז אמר רבי יהודה וכו': אר"י, אם כן גם כל ימות השנה לא נאכל חמץ, למה רק שבעת ימים, שכתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, רק שבעת ימים ולא יותר. אמר לו, כל זמן שהאדם מחויב להראות עצמו בן חורין צריכים כן, שלא יאכל חמץ, ובכל זמן שאינו מחויב אינו צריך לאיסור חמץ.

קסח למלפא דעבד לחד וכו': זה דומה, למלך שעשה אדם אחד לשר. כל אלו הימים שעלה למדרגה הזו, היה שמח ולובש לבושי כבוד. לאחר כן לא היה צריך לזה. לשנה האחרת שמר אלו הימים שעלה לכבוד הזה, ולבש אלו לבושים. וכן כל שנה ושנה. כעין זה ישראל, כתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא, שהם ימי שמחה, הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו משעבוד אחר. ומשום זה בכל שנה ושנה שומרים אותם הימים שעלו לכבוד הזה ויצאו מרשות אחר ובאו לרשות הקדושה, וע"כ כתוב, שבעת ימים מצות תאכלו.

מאמר מצת דינא

קסט אמר ר' שמעון וכו': אמר ר"ש, מצת כתוב, בלי ו', כמש"א מראת אלקים שהוא חסד ו', שע"כ רומז על דיו, כן למה נקראו מצת, להיותם דין, דין קדוש, דין הנאחו בשם הקדוש, דין שלא היה חזק כל אותו הזמן בתוך (דפו"י דף מ' ע"א)

מ"ט

ב"א

תקיימא פל ההוא זמנא בגווייהו ^י דישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, ^י לחם עני פתיב.

ק"ב מ"ט קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי את קדישא. גזירין הווי ולא אתפרעו, אימתי אתפרעו, בשעתא דכתיב, ^י שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ואע"ג דאוקימנא האי קרא במלה אחרא, כלא הנה ונאות.

ק"ג וואי תימא דבימי יהושע אתפרעו. לאו הכי, אלא אינון דכתיב ^י וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. בטר דאתפרעו, אמר קודשא בריך הוא, בקדמיתא אכלתון מצות, דקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, מפאן ולהלאה האי לחם מאתר אחרא להני. מאי הוא. דכתיב ^י הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מן סיהרא פההוא זמנא, אלא מן השמים ממש, כמה דכתיב ^י ויתן לך האלהים מטל השמים.

ק"ד וישאל קדישין, נטרין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינתא, ונטרין ההוא נהמא דאתיא מסטרקא, וע"ד כתיב, ^י את חג המצות תשמר וגו',

חלופי גרסאות

ח ישראל. ט מנסיף מילה ואי י בימי.

מסורת זוהר

(ח) (דברים ט"ז) ב"א רצ"ח צ"ג. (ט) (שמות ט"ו). י (יהושע ח). (ז) (שמות ט"ז) ויצא צ"ד צ"א. (ז) (בראשית כ"ז) הקסה"ז קצ"ז צ"א. חלדות נ"ט צ"ב. (ח) (שמות כ"ג) ח"ב סד. קבר. ח"ג רעא.

מצת דינא

הסולם

מאמר

במיעוט. ומשיב. משום שלא נפרעו, ולא נגלה בהם אות הקדוש. כי ע"י הפריעה ממשיכים המוחין דגדלות ואז הלבנה במילואה, כנ"ל בסמוך. נמולים היו ישראל, ולא עשו פריעה. ומתי נפרעו. הוא בשעה שכתוב, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ואע"פ שבארנו מקרא הזה בדבר אחר, הכל היה, ויפה הוא.

ק"א וואי תימא דבימי וכו': ואם תאמר דבימי יהושע נפרעו, אינו כן. אלא הם שכתוב, וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. אחר שנפרעו, אמר הקב"ה בתחילה אכלתם מצות, משום שעמדה הלבנה במיעוט, ונקרא לחם עני, מכאן ולהלאה, לחם זה יהיה ממקום אחר, מה הוא, הוא שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מן הלבנה שהיא המלכות כבזמן ההוא, מטרם שנפרעו, אלא מן השמים ממש, שהוא ז"א, כמ"ש ויתן לך האלקים מטל השמים וגו'.

ק"ב וישאל קדישין נטרין וכו': וישאל הקדושים, שומרים אלו הימים שנכנסו תחת כנפי השכינה, ושומרים הלחם הבא מצדה, דהיינו המצות וע"ז כתוב את חג המצות תשמור. וכתוב, ושמרתם את המצות. מהו ושמרתם את המצות, הוא כמ"ש, ושמרתם את

דגדלות, צריכה המלכות ב' תקונים, א' להתמעט לנקודה, ב' לבנין הגדלות, וע"ז יש ב' מעשים באתערותא דלתתא, א' מילה ב' פריעה. וכיון שישראל מלו את עצמם בעת ההיא ע"כ כבר באה המלכות בתקון א' שהיא נתמעטה לנקודה, בסוד מיעוט הלבנה, ואז כבר נמתקו בזה הדין דמוחין דקטנות שבמצה, וע"י פריעה שהיא אותיות פרע י"ה, מעוררים למעלה בנין המלכות ע"י או"א ומתגלים המוחין דגדלות. וז"ש, דינא דלא הוה תקיפא כ"ה ההוא זמנא בגווייהו דישראל דהא קיימא סיהרא בפגימותא, כיון שכבר מלו את עצמם והלבנה שהיא המלכות נתמעטה, אז נחלש כח הדין שבמוחין דקטנות, כנ"ל. ואח"כ שיעשו הפריעה, כמ"ש לפנינו יצאו המוחין דגדלות. ואין קושי הרי בפסח כבר מאירים המוחין דגדלות אע"פ שישראל עוד לא פרעו. כי המדובר הוא ע"י אתערותא דלתתא, ובליל פסח היה הארת המוחין מאתערותא דלעילא בלבד, וע"כ לא האירו רק אותו הלילה בלבד. וז"ש וע"י דקיימא סיהרא בפגימותא, לחם עוני כתיב. כי מבחי' אתערותא דלתתא עוד לא המשיכו המוחין דגדלות.

ק"ג מ"ט קיימא בפגימותא וכו': שואל, מה הטעם שהלבנה שהיא המלכות עמדה

(דפו"י דף מ' ע"א)

בא

וּכְתִיב וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת. מֵהוּ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת. כד"א, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי. וְכֹלֵא בְּחֵד דְּרַגָּא סְלֵקָא וְאַתְּאַחַד.

קעג וְאִי תִימָא מִשָּׁה הִיךְ לֹא פִרַע לְהוּ. אֶלָּא, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד יִדְיִתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְשָׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלְיוּ מִצְוֹת לְחֵם עֹנִי. מ"ט לְחֵם עֹנִי, מִשּׁוּם פִּי בְּחַפְזוֹן יֵצֵאת וְגו' וְכְתִיב וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה.

קעד תָּא חֲזִי, כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עָאלוּ גְזִירִין וְאַתְּפִרְעוּ. וְזִמְה כְּתִיב, וְאֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לְחֵם. מֵאִי בְּמִסְכְּנוֹת. לְחֵם עֹנִי. אֲמַאי אֶקְרִי לְחֵם עֹנִי. מִשּׁוּם דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּפִגְמֻתָּא, וְלֹא מִתְבָּרַכָּא מִשְׁמַשָּׂא, וְלֹא מִתְנַהֲרָא מִן שְׁמַשָּׂא, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, וְכִי כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְץ, וְלֹא אֶתְנַהֲרָא מִמִּזְבְּלָא. מֵאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא אֶתְפִּרְעוּ. אֲבָל הֵכָא, דְּאֶתְגְּזִרוּ יִשְׂרָאֵל וְאַתְּפִרְעוּ, לֹא תַחְסֵר כָּל בָּהּ כְּתִיב, וְעַל דָּא לֹא בְּמִסְכְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לְחֵם. מֵאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא תַחְסֵר כָּל בָּהּ, כְּמָה דְּחִסְרוּ לִיהּ בְּמִצְרַיִם.

קעה וּבְכָל שְׁתָּא וְשְׁתָּא דְּוִכְרְנָא דְּמִצְרַיִם קָא עֲבָדִי יִשְׂרָאֵל, וְאֶכְלִי וְלֹא אֶשְׁתָּעִי מִדְרִי דְרִין. וּבְגִין דְּלֹא אֶתְפִּרְעוּ הֵכָא בְּמִצְרַיִם, חִסְרוּ לִיהּ לְהַאי כָּל, וְקִימָא סִיְהֵרָא בְּפִגְמֻתָּא, וְאֶקְרִי לְחֵם עֹנִי, עֹנִי: כְּתַרְגוּמוֹ מִסְכְּנוֹת. וּמֵאִי דְּאֶכְלוּ לִיהּ תַּמָּן בְּאַרְעָא, בְּגִין דְּוִכְרְנָא דְּמִצְרַיִם הָוֵה, וְיִהְיֵה לְדְרִי דְרִין, וְלִזְמַנָּא דְּאֵתִי כְּתִיב, לֹא יָבֹא עוֹד שְׁמִשְׁךָ וִירְחֶךָ וְגו'.

חלופי גרסאות

כ דאתסיוא. ל מה. ט מכל. נ והא.

מסורת הזהר

(1) שמות (יט) ח"ב מג: ח"ג קיט: ט) (דברים ט"ז) ב"א רצ"ח צ"ג. ט) (דברים ח') לך קמ"ד צ"ג. תק"ח קי"ח ט"ב ש"א, ט"ד שכ"ב. ט) (ד"ה א' כ"ט) ב"א ער"ה צ"ב. ז) (ישעיה ט') ח"ב נט: ח"ג יב. קעח: ת"ז בהקדמה ט. תכ"א ט.

מצת דינא

כ"ג, שהיא יסוד ז"א, נאחו בשמים, שהוא ז"א, ובארץ שהיא המלכות, ומקבל מן השמים ונותן לארץ. ולא האירה מן היובל שהוא בינה. מה הטעם, משום שלא פרעו את עצמם, כנ"ל. אבל כאן בביאת הארץ, שנמולו ישראל ונפרעו, כתוב, לא תחסר כ"ג בה, דהיינו היסוד ז"א המאיר אל המלכות, הנקרא כ"ג, ועל כן, לא במסכנות תאכל בה לחם, מהו הטעם, הוא משום, שלא תחסר כ"ג בה, כמו שנחסרו ממנו במצרים. קעה) **ובכ"ג שתא ושתא זכו:** ובכל שנה ושנה עושים ישראל זכר למצרים, ואוכלים מצות, ואינם מפסיקים מדורי דורות. ומשום שלא פרעו את עצמם במצרים חסרו כ"ג הזה, ועמדה הלבנה במיעוט, ונקראת לחם עוני, עוני פירושו כתרוממו, מסכנות. ומה שאכלו לחם עוני בארץ, אע"פ שכבר פרעו עצמם, הוא זכר למצרים, וזה נוהג לדורי דורות. ולעתיד לבא, כתוב, לא יבוא עוד שמשך וירחך וגו'. דהיינו שלא יקרה עוד מיעוט בלבנה. שהוא המלכות.

תנא

הסולם

מאמר

את בריתי, שהוא ברית מילה, והכל עולה ונאחו במדרגה אחת. כנ"ל.

קעג וְאִי תִימָא, מִשָּׁה זְכוּ: וְאִם תֹּאמַר, מִשָּׁה, אִיךְ לֹא פִרַע אוֹתָם, אֲלֵא הִנִּיחִם בְּמִילָה בְּלִי פִרְעוּתָא. וּמִשִּׁיב, אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁלֹא יִתְעַכְּבוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁם, עַד שִׁתְּרַפְּאוּ. לִכְן לֹא פִרַע אוֹתָם. וְעַל זֶה כְּתוּב, שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלְיוּ מִצְוֹת לְחֵם עֹנִי. מֵהוּ הַטַּעַם הִיךְ לְחֵם עֹנִי. מִשּׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יֵצֵאת וְגו', וְכֵן כְּתוּב, כִּי לֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה. וְע"כ לֹא נִפְרַעוּ, וּמִילָה בְּלִי פִרְעוּתָא מִחִסְרֵךְ לְחֵם עֹנִי, כְּנ"ל.

קעד תָּא חֲזִי, כַּד זְכוּ: בּוֹא וּרְאֵה, כְּשִׁבְאוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, בְּאוֹ כְּשֶׁהֵם נִמְוִלִים וּנְפִרְעִים, וְזִמְה כְּתוּב, אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לְחֵם, וְזִמְהוּ בְּמִסְכְּנוֹת. הוּא לְחֵם עֹנִי, וְלִמָּה נִקְרָא לְחֵם עֹנִי, מִשּׁוּם שֶׁהִלְבְּנָה, שְׁחִיא הַמְּלָכוֹת, עוֹמֶדֶת בְּמִיעוּט, וְאִינָה מִתְּבַרְכֶת מִן הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁחִיא ז"א, וְאִינָה מֵאִירָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ, כְּמִשְׁ"א כִּי כ"ג בְּשָׂמִים וּבְאַרְץ. שְׁפִירוּשׁוֹ, אֲשֶׁר

(דפו"י דף מ' ע"א *) דף מ' ע"ב)

נא

קעו תנא א"ר שמעון כתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתיב אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא, אשתמע כמה דאתמר, דכתיב בעשור לחדש הזה. מאי קא מיירי. אלא בעשור, מלה דא בעשור תליא. לחדש הזה בחדש הזה מבעי ליה. אלא, פד אתא נימוסא להאי דרנא, כתיב לחדש הזה דיקא.

בא

קעז ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. תנא תלת קשרין אינון, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. דכל שאר מתקשרי בהו באלין תלת גונוי דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר כלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכיל לאתפרשא מקטרוי, ובהאי וכלהו אתקשרו, וע"ד כתיב, והיה לכם למשמרת, קטירו ליה בקטירותא, ויהא אתמסר בידיכון ברשותכון, עד דתנכסו ליה, ותעבדון ביה דינא, ולזמנא דאתי כתיב מי זה בא מאדום. וכתיב, פי זבח ליי' בכצרה. וכתיב, והיה יי' למלך על כל הארץ ביום ההוא והיה יי' אחד ושמו אחד.

רעיא מהימנא

קעה וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו'. כ"ה פקודא דא, לבער חמץ. דהא פקודא דא, אתמסר להו לישראל וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתיב

חלופי גרמאות

ט תניא; תניא. ע ליג מן בכור עד דכל. פ מוסיף תלת קשרין דכל. צ שאור. ק מקטרוי; מבתרו. ר ליג כלהו. ש ותנכסן. ת דא פקודא. א מוסיף דכתיב וישא.

מסורת הזהר

ק (ויקרא כ"ג) ח"ב קפה; רטו. ח"ג סט; קא. ר ח"ב מא. ח"ג קב; רנא. ט (ישעיה ס"ג) לעיל אות פ"ג צ"ל. ט (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. א ח"ב מ;

מצת דינא

שלמעלה. וכוו שנקראת צאן, נקשרים הכל, והכל כלול בצאן, שהוא מדרגה העליונה שבכולם. ונקשרים צאן של מטה בצאן של מעלה. ולא יכלו להפרד מקשריו. ונמצא שבוה, בשה, כולם נקשרו, וע"כ כתוב בו, והיה לכם למשמרת, דהיינו קשרו אותו בקשר ויהיה נמסר בידיכם ברשותכם עד שתשחטו אותו, ותעשו בו דין. ולזמן שיבא, כתוב, מי זה בא מאדום, וכתוב, כי זבח לה' בכצרה, דהיינו שיבער כל חס"א מן הארץ. וכתוב אז, והיה ה' למלך וגו'.

רעיא מהימנא

מאמר לספר בשבחה דיציאת מצרים

קעה וישא העם את בצקו וגו': (כ"ה) מצוה זו, היא לבער חמץ. כי מצוה זו נמסרה להם לישראל, וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתוב, שאור לא ימצא בבתיכם. וכבר בארוהו החברים. ובארנו סוד בין חמץ ומצה של יציאת מצרים

הסולם

מאמר

קעו תנא א"ר שמעון וכו': למדנו אר"ש, כתוב, בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתוב, אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא, נשמע מה שלמדנו, שכתוב, בעשור לחדש הזה. ותמה הוזהר, ושואל מה הוא אומר. ומשיב, אלא שטובב, על מה שלמדנו, שכתוב, בעשור, דבר זה, של לקיחת השה, בעשור תלוי. שהוא בינה המאירה במלכות כנ"ל (אות ק"ס). ועל זה מביא מקודם ההקש מן עשור שבכאן לעשור של יום הכפורים שהיא בינה, כנודע. ושואל, כתוב לחדש הזה, בחדש הזה היה צריך לומר, ומשיב, הוא משום, כשבא ההארה למדרגה הזו שהיא המלכות, כתוב לחדש הזה, לחדש בדין שהיא המלכות הנקראת חדש.

קעז ויקחו וגו' שה לבית אבות שה לבית: למדנו ג' קשרים הם, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. וכל שאר מדרגות הקליפה מתקשרים באלו ג' אפנים (דפו"י דף מ' ע"ב)

בא

גב

ש'אור לא ימצא בקתיכם, וְהָא אוקמוה תְּכַרְבָּא, וְנָזָא אוקימנא, בין תּמץ ומצָה בכמה דוכתי, דא יצַר רע, וְדָא יצַר טוב.

קעט (כ"ו) פקודא בתר דא, לספר בשבחה דיציאת מצרים, דאיהו חיובא על בר נש, לאשתעי בהאי שבחה לעלמין. הכי אוקימנא, כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים, וכההוא ספור חדי בתורה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו מכלא, דהאי איהו בר נש דחדי במריה, וקב"ה חדי בההוא ספור.

קפ ביה שעתא, פניש קודשא בריה הוא לכל פמליא דיליה, ואמר לון, זילו ושמעו ספורא דשבחה דילי, דקא משתעו בני, דתדאן בפורקני. פדין פלהו מתפנשין, ואתיין ומתחברין בהדיהו דישראל, ושמעו ספורא דשבחה, דקא תדאן בתדאן דפורקנא דמריהון, פדין אתיין ואודן ליה לקודשא בריה הוא, על כל אינון נסין וגבורין ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא, דתדאן בתדאן דפורקנא דמריהון.

קפא פדין אתוסף וליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספורא יתכי חילא למאריהון, כמלקא, דאתוסף חילא וגבורתא, פד משבחין גבורתיה, ואודן ליה, וכלהו דחלין ומקמיה, ואסתלק יקריה על פלהו. וכגין פה, אית לשבחה ולאשתעי בספור דא כמה דאתמר. כגוונא דא, חוכה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר קמי קודשא בריה הוא, וילפרסומי ניסא בכל אינון ניסין דעבד.

קפב ואי תימא, אמאי איהו תובתא, וְהָא קב"ה ידע כלא, כל מה דתוה, ויהוי לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה דאיהו עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ניסא, ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד, כגין דאינון

חלופי גרמאות

ג לית. ג מוסיף ולמעבר ליה חדו מכלא. ד וחזון. ה ברוא. ו ל"ג ליה. ז קמיה. ח ל"ג דא. ט ל"ג ולפרסומי ניסא. י מוסיף דעבר ולפרסומי. כ ל"ג עבר ואיהו. ל ל"ג ניסא.

דרך אמת דן והוי ביאורו החכמים.

הסולם

מאמר

לספר כשבחה דיציאת מצרים

ובאים ומודים להקב"ה, על כל אלו הנסים והגבורות ומודים לו על עם הקדוש שיש לו בארץ ששמתים בשמחת הגאולה של אדונם.

קפא פדין אתוסף וליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספור נתוסף לו כח וגבורה למעלה. וישראל בספור ההוא נתנים כח לאדונם, כמלך שנוסף לו כח וגבורה בעת שמשבחים גבורתו ומודים לו, והכל יראים מפניו ועולה כבודו על כולם. ומשום זה, יש לשבח ולספר בספור הזה, כמו שלמדנו. כעין זה תוב הוא על האדם, לספר תמיד לפני הקב"ה ולפרסם הנס בכל אלו הנסים שעשה.

קפב ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר, למה הוא חוב לטפר את הנסים, והלא הקב"ה יודע הכל, כל מה שהיה ויהיה לאחר מכן, ולמה הפרסום הזה לפניו על מה שהוא עשה

נמצאים, בכמה מקומות, שזה יצר הרע וזה יצר הטוב.

קעט (כ"ו) פקודא בתר דא וכו': המצוה שלאחר זו, הוא לספר בשבח יציאת מצרים, שהוא חוב על האדם לעולם לספר בשבחים האלו. כך העמדנו, כל אדם המספר ביציאת מצרים, ושמה בספור ההוא בשמחה, עתיד הוא לשמות עם השכינה לעולם הבא, שהיא שמתה מכל צד, שזה הוא אדם השמח באדונו, והקב"ה שמת בספור ההוא שלו.

קפ ביה שעתא כניש וכו': בה בשעה, מקבץ הקב"ה את כל החבורה שלו, ואמר להם, לכו ושמעו הספור של השבח שלי שמספרים בני, ושמחים בגאולתי. או מתקבצים כולם ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמתים בשמחת הגאולה מאדונם,

(דפו"י דף מ' ע"ב * דף מ"א ע"א)

נג

בא

מלין סלקין, וכל פמליא דלעילא מתפנשין, ונחמאן לון, ואנדאן בלהו לקב"ה, ואסתלק יקריה עלייהו עילא ותתא.

קפג) כגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאי על כל מה דעבד, אי תימא למאי אצטריך. אלא מקטרנגא קאים תדיר קמי קודשא בריך הוא, בגין לאשתעי וילמתבע חובי בני נשא, וילמתבע עליהון דינא. פינן דאקדים בר נש, ומפריט חטאי, כל חד וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא מקטרנגא, ולא זכיל למתבע עליה דינא. דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולכתר משתעי ומקטרנג פלוני עבד כף. ועל דא, אצטריך ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאי.

קפד) פינן דמקטרנגא חמי דא, לית ליה פטרא דפומא עליה, וקדין אתפנש מניה מכל וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרנגא אשתכח עליה, ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפינ, בעיט במריה, חובוי כף וכו'. על דא יאות "לאודקרא" בר נש בכל הני, בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קודשא בריך הוא.

קפה) כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין דאיהו דוכנגא לנרי דרין, על רזא דמהימנותא. והא אוקמוה, דישראל נפקו בההוא זמנא מרזא דטעוון אתרן, ועאלו ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא בכמה דוכתי.

קפו) ויאמר יי' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'. כ"ח פקודא דא, למשחט פסח בין הערבים, בי"ד בניסן, דוכנגא דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על פלא, כמה דאתא אומר, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

חלופי גרסאות

ח ל"ג ולמתבע; ו למתבעי; ו ולמרמי. ח ל"ג דא. ו לאודקרא. ו ל"ג בר נש. ז דאשתכח.

מסורת הזהר

ב) ח"ג עג.

הסולם

מאמר

לספר בשבחה דיציאת מצרים

פה עליו, ואז נפרד ממנו מכל וכל. ואם תזור בתשובה טוב, ואם לא, הרי המקטרנג נמצא עליו, ואומר, פלוני שבא לפניך, והתודה בעזות פנים, בעט באדונו, חטאיו כן וכך. ע"כ יפה שיוהר האדם בכל אלו, כדי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.

קפה) (כ"ז) פקודא בתר וכו': המצוה שלאחר זו, הוא לאכול מצה בפסח, משום שהוא זכר לדורי דורות על סוד האמונה. ובארוהו, כי ישראל יצאו בזמן ההוא מסוד אלהים אחרים ובאו בסוד האמונה. וכבר בארוהו סוד הזה בכמה מקומות.

מאמר קרבן הפסח

קפו) ויאמר וגו' חוקת הפסח וגו': (כ"ח) מצוה זו, היא לשחוט את הפסח בין הערבים בי"ד בניסן, זכר לפסח דמצרים. וזה הוא חוב על הכל, כש"א, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

פסח

עשה והוא ידע. ומשיב, אלא ודאי צריך האדם לפרסם הנס ולספר לפניו מכל מה שעשה, משום שאלו המלות עולות, וכל הפמליא של מעלה מתקבצים ורואים אותם, ומודים לפני הקב"ה, ועולה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

קפג) כגוונא דא מאן וכו': כעין זה, מי שמספר ומפרט את חטאיו, מכל מה שעשה, ואם תאמר, למה צריך זה. הוא משום שהמקטרנג עומד תמיד לפני הקב"ה כדי לספר ולתבוע על עבירות של בני אדם, ולתבוע עליהם דין, כיון שהאדם מקדים עצמו ומפרט חטאיו כל אחד ואחד, אינו משאיר פתחון פה למקטרנג ההוא, ואינו יכול לתבוע עליהם דין. כי תמיד הוא תובע דין תחילה, ואח"כ מספר ומקטרנג, פלוני עשה כך. וע"כ צריך האדם להקדים אותו ולפרט חטאיו.

קפד) כיון דמקטרנג חמי וכו': כיון שהמקטרנג רואה את זה, אין לו פתחון (דפו"י דף מ"א ע"א)

בא

נד

קפז) פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא. בגין דהא פדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין ולהלאה, עד דאשתלים בתמיסר. ונאכביסר דליהוי נכיס, בשעתא דדינא פליא על עלמא.

קפח) רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי י ברית קדישא, ולא תהנא ביהוה ריחא דדנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על שבכא. ועל דא, וכל ערל לא יאכל בו. מאן דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביה. מאן דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה. דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אתרא, לאעברא ערלה מקמי ברית. בגין פה, האי בכני ברית איהו למעבד, ולא בכני ערלה.

קפט) פד אתא קודשא בריך הוא למצרים, תמא דמא דהוה פסח, דהוה רשים על פתחא, ודמא דברית, היך הוה קיימין על פתחא, דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו'. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערוותא דיליה, בפוקנא עלאה דישראל.

קצ) לזמנא דאתי, ייתי קודשא בריך הוא ליצר הרע ויפוס ליה. ויהשתא בפוקנא דא, כתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכנא דזמנא דאתי, ביהוה פוקנא עלאה.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף בהאי רשימו דאת יו"ד, וכהאי רשימו

חלופי גרמאות

ק ובארביסר. ר קודשא וליג ברית. ט ל"ג מאן. ת ל"ג דהוה. א כתיב; מוסיף פסח כתיב. ב מוסיף עלאה ולעילא. דרך אמת הן שמריה צלי אש.

הסולם

מאמר

קרבן הפסח

קפט) כד אתא קב"ה וכו': כאשר בא הקב"ה למצרים, ראה הדם של הפסח שהיה נרשם על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב, ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו'. אזובא, בארנוהו, שהוא מעביר רוחות רעות, וכל צד רוח רעה הוא מעביר בהתעוררות שלו, לגאולה העליונה של ישראל.

קצ) לזמנא דאתי וכו': לזמן הבא, יבא הקב"ה אל יצר הרע וישחוט אותו. ועתה בגאולה זו של מצרים, כתוב, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, שהוא זכר מזמן הבא לגאולה היא העליונה ממצרים.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף: בזה הרשימו של אות ה"י דהיינו במזוזות, ובזה הרשימו של אות ה"י דהיינו במשקוף, להראות בהם הרשימו של ברית הקדוש

קפז) פסח דא אצטריך וכו': פסח זה צריך שיהיה שמור מעשרה ימים ולמעלה, שכתוב, בעשור לחדש הזה ויקחו וגו'. מהו הטעם. הוא משום שאז מתחילה הלכנה להאיר, מעשרה ימים ולמעלה, עד שנשלמה בחמשה עשר. ויהיה נשחט בארבעה עשר, בשעה שהדין תולה על העולם, דהיינו בין הערבים.

קפח) רזא דא לאעברא וכו': סוד זה, הוא להעביר את הערלה מלפני הברית הקדוש, ולהנות ברית הוה שמתפשט מצלי אש. כלומר, שטיקד המצוה הוא להנות מן הריח שבו. ועל כן אינו בא אלא על השובע, שאינו צריך עוד לאכול. וע"כ כל ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית הקדוש יאכל בו. מי שאין לו ברית קודש לא יאכל בו כי זה שהוא מבני ברית משבר תוקפו של כח הס"א, ומעביר הערלה מפני הברית. משום זה, הוא צריך להעשות בבני ברית, ולא בבני ערלה.

(דפו"י דף מ"א ע"א)

נה

בא

דָּאָת יו"ד, לְאַתְּנָאָה רְשִׁימוּ דְכָרִית קְדִישָׁא, וְאַתְּבַר עֲרֵלָה מְקָמֵי דְדָמָא דְכָרִית, רְשִׁים עַל כֹּלָא, וְאַתָּא דָּמָא עַל דָּמָא. כַּד יַעֲבֹר הָהוּא מִשְׁחִית, הָהוּא תָּמִי "דָּמָא, וְיִאֲוֹדְקִיף מִבֵּיתָא, כְּמָה דָּאָת אָמַר וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית וְגו'.

קצב אי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּלַחְדוּדֵי קָטִיל, אָמַאי כְּתִיב וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית, דְּמִשְׁמַע דְּמִשְׁחִית הָהוּא אָזִיל וְלֹא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. אֲלֵא וְדַאי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הָהוּא קָטִיל, וּמִשְׁחִית הָהוּא אָזִיל "לְאַשְׁכַּחַא יַעֲלִיָּה "לְיִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן "דְּהָהוּא תָּמִי הָהוּא תְּבִירוּ דְעֲרֵלָה, בְּתַרְיָן סְטָרִין, הָהוּא עָרַק וְאַתְּפָרַשׁ מִנֵּיהּוּ.

קצג וְעַל דְקָטִיל קב"ה כָּל אֵינּוֹן יְבוּכְרִין דְּהָהוּא סְטָרָא, יְהִיב יְבוּכְרִין דְּיִשְׂרָאֵל לְפּוֹרְקָנָא, דְלֹא יִשְׁפַח עֲלֵיהּוּ סְטָרָא אַתְרָא יַעֲלִיָּה כָּלָל, וּבְכֹלֵא נָטִיר לֹוֹן "לְיִשְׂרָאֵל קב"ה, כְּאַבָּא עַל בְּנִין.

קצד "בְּבֵית אֶחָד יֹאכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת וְגו', פְּקוּדָא כ"ט דָּא, לְמִיכַל הָאֵי פְּסַח. עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִין, יְמִצּוֹת מִצַּת כְּתִיב. מַאי הָאֵי לְקַבֵּל הָאֵי, אֲלֵא לְאַתְּנָאָה גְלוּתָא דְשְׁכִינְתָּא עִמָּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּהָהוּא מְרִירוּ דְלֵהוֹן, דְּכְתִיב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוּדָה קָשָׁה וְגו'. וְכַד אֲכַלִּין לְהָאֵי פְּסַח, לְאַתְּנָאָה כָּל הָאֵי דְעָבְדוּ לֹוֹן בְּמִצְרַיִם, כְּהָהוּא גְלוּתָא וּבְהָהוּא שְׁעָבוּדָא.

קצה מַה כְּתִיב וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, לְאַתְּנָאָה בֵּיהּ קָלְנָא, וּבְכָל אֵינּוֹן טַעוּוֹן דְּמִצְרַיִם. דְּהָא גְרַמִּין הוּוּ רְמָאן בְּשׁוּקָא, וְאַתּוּ פְּלִבֵּי וַחֲוֹ גְרַדֵּי לֹוֹן מְאַמֵּר לְאַתֵּר, וְדָא קְשִׁיָּא לֹוֹן מְכֹלָא, דְּהָא "גְרַמֵּי אֵינּוֹן תְּקוּנָא דְגּוּפָא, וְדָמֵי לְגוּוֹנָא אַתְרָא, וְיִשְׂרָאֵל

ח'לופי גרסאות

ג דמיה, ד ל"ג עברי; עביר, ה ל"ג דמא, ו אודקף.
ז עלה, ח על ישראל, ט דהוא, י בטרין, כ בטרין.
ל עלה, מ ל"ג לישראל; קב"ה לישראל, נ ל"ג מצות, ס ל"ג גרמי.

מסורת הוהר

(ג) ח"ג רנא:

קרנן הפסח

הסולם

מאמר

קצד בְּבֵית אֶחָד יֹאכֵל וְגו': מִצְוָה (כ"ט) זו, הוּא, לְאַכּוֹל אֶת הַפְּסַח. עַל מִצְוֹת וּמְרוֹרִים, מִצַּת כְּתוּב בְּלִי ו'. וְשׁוֹאֵל מַה זֶה הַמִּצְוֹת, כְּנֶגֶד זֶה, הַמְרוֹרִים, שְׁחִיבֵי הַכְּתוּב לְאַכֵּלם יַחַד. וּמְשִׁיב, אֲלֵא לְהִרְאוֹת עַל גְלוּת הַשְּׁכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּמִרְיֹות הַזֶּה שְׁלֵהֶם, שְׁכַתוּב, וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוּדָה קָשָׁה וְגו'. וְכַאֲשֶׁר אוֹכְלִים אֶת הַפְּסַח, לְהִרְאוֹת כָּל מַה שְׁעָשׂוּ לָהֶם בְּמִצְרַיִם בְּגְלוּת הָהוּא וּבְשַׁעֲבוּד הָהוּא. וְעִיכ אוֹכְלִים אוֹתוֹ עַל מִצְוֹת וּמְרוֹרִים.

קצה מַה כְּתִיב וְעֵצִים וְגו': מַה כְּתוּב, וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. לְהִרְאוֹת בּוֹ בּוּיּוֹן, וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם. כִּי הַעֲצָמוֹת הֵיוּ מוֹשְׁלִכִים בְּשׁוּק, וּבָאוּ כְּלָבִים וְהִיוּ גּוֹרְרִים אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמִקוֹם. וְזֶה הִיָּה קָשָׁה לָהֶם מְכֹל, כִּי הַעֲצָמוֹת הֵם תְּקוּן הַגּוּף, וְדוּמִים כַּעֲיֵן צַד הָאֶתֶר, דְּהֵינּוּ לְאַלְהִים אַחֲרֵים שְׁלֵהֶם, וְיִשְׂרָאֵל הַשְּׁלִיכּוּ אוֹתָם בְּשׁוּק בְּדֶרֶךְ בּוּיּוֹן. וְעִיכ כְּתוּב, וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ,

אתם

הַקְּדוּשׁ, שְׁהוּא הִי' וְנִשְׁבְּרָה הָעֲרֵלָה מִפְּנֵי דָם הַבְּרִית הַרְשׁוּם עַל הַכֹּל, וּבֹא דָם עַל דָּם. דְּהֵינּוּ דָם הַפְּסַח עַל דָּם הַבְּרִית. כְּשַׁעֲבֵר הַמִּשְׁחִית הִיָּה רוֹאֵה דָם, וְהִתְרַחַק מִן הַבֵּית. כְּשִׁ"א וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית וְגו'.

קצב אֵי קב"ה הוּוּ וכו': שׁוֹאֵל, אִם "הַקְּבִ"ה בְּלַבְדּוֹ הִיָּה הוֹרֵג, לְמַה כְּתוּב, וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית, שְׁמִשְׁמַע שֶׁהַמִּשְׁחִית הִיָּה הוֹלֵךְ וְלֹא הַקְּבִ"ה. וּמְשִׁיב, אֲלֵא וְדַאי שֶׁהַקְּבִ"ה הִיָּה הוֹרֵג, וְהַמִּשְׁחִית הִיָּה הוֹלֵךְ לְמִצְוָה עֲלִילָה עַל יִשְׂרָאֵל לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שְׂרָאָה הַשְּׁבִירָה שֶׁל הָעֲרֵלָה בְּכ' בְּחִינּוֹת, בְּדָם פְּסַח וּבְדָם מִילָה, הִיָּה בּוֹרֵת וְנִפְרַד מֵהֶם.

קצג וְעַל דְקָטִיל קב"ה וכו': וְעַל שְׁהֵרַג הַקְּבִ"ה אֶת כָּל אֱלוֹ הַבְּכוּרִים שֶׁל צַד הָהוּא נִתֵּן וְחִיבֵי אֶת בְּכוּרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיפְדוּ אֶת עַצְמָם, וְלֹא יִמְצָא עֲלֵיהֶם הַסְטְרָא אַחֲרָא שׁוּם עֲלִילָה. וּמַהֲכֵל שְׁמַר אוֹתָם הַקְּבִ"ה, כְּאֵב עַל בְּנִים.

(דפו"י דף מ"א ע"א *) דף מ"א ע"ב) * ע"י ברכת שלום בסוף הספר

נ

בא

רמאן לון בשוקא אורח קלנא, וע"ד פתיב ועצם לא תשברו בו, אתון לא תשברון, אכל פלבי הוּו אתיין ומתברין ליה.

קצו תו, מצראי הוּו אתיין לבתר, והוּו חמאן אינון גרמי דהוּו נטלי פלבי מאתר לאתר, ומדקן לון, והוּו מצראי טמני לון גו עפרא, בגין פלבי דלא ישפחון לון, ונדא איהו בטולה דעכו"ם, נתייר, מסטרא דלהון. ובנדא קב"ה אסתלק ביקריה, ואתפפין כל חילין אתרנין, ודקא פדין אתפפין נתייר, פד בטילו אשתכח מסטרא דלהון, וע"ד ישראל לא מבטלי לון, דכתיב ועצם לא תשברו בו.

קצז קדש לי כל בכור פטר כל רחם וגו'. פקודא דא לקדש בכור בהמה, ועם הארץ צריך תרין מילין, חד דיהא פדוי מתחות שלטנותא דיצר הרע, דאיהי אדון דיליה, פגוונא דאמר יעקב לעשו, יעבר נא אדני לפני עבדו. בהאי עלמא. אדון מצד חובין דנפישין על גופא, פמה דאוקמוה, חייבא, יצר הרע שופטו. ופאה, יצר הטוב שופטו. בינוני זה וזה שופטו. בינוני אה דיצר הרע, ואח דיצר הטוב, אחי יהי לך אשר לך.

קצח וכד זכוון נפישין, רוחא תבר תרין משמרות, דחמור נוער, כלבים צועקים, וסליק למשמרת דשחר, דביה אדם דאתהדר בר נש אדון, הה"ד, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, וסליק לדרגא דאדם, דאתמר ביה, וירדו בדרגת הים ובעוף השמים וגו', ומוראכם וחתכם וגו'.

חלופי גרמאות

ע ל"ג מן ומתחברין עד לבתר. פ לון ול"ג כלבי מאתר לאתר. צ ל"ג והוּו מצראי טמני לון. ק ל"ג מצראי. ר בהא. ש כר. ת ל"ג כר. א מלין. ב דנפשי. ג נפישן. ד אתהדר.

מסורת הזהר

ד הקסה"ז קפ"ג צ"א. תקיח קי"ט ט"ד שכי"ו. ה (בראשית ל"ג) וישלח ל"ח צ"א. ו (שם ל"ב). ז (שם א') ב"א קמ"ג צ"א. ח"ב קכ"ו ח"ג לג: מב. רעח: ח (שם ט') הקסה"ז ק"פ צ"א.

קדש לי כל בכור

יעבר נא אדוני לפני עבדו, דהיינו בעוה"ז. הוא אדון מצד העונות הרבים שעל הגוף, כמו שבארנוהו, הרשע, יצר הרע שופטו, הצדיק, יצר הטוב שופטו, בינוני, זה וזה שופטו. בינוני היינו את של יצר הרע ואת של יצר הטוב. כח"ש, אחי יהי לך אשר לך.

הסולם

קצח וכד זכוון נפישין וכו': וכשהזכיות מרובות, הרוח שובר שתי משמרות של הלילה, שהם חמור נוער, כלבים צועקים ועולה למשמרת הג' של השחר, שבו אדם, דהיינו אשה מספרת עם בעלה (כח"ש) בשלח אות מ"ח ובמסכת ברכות ג'. וחזר האדם להיות אדון על כל הבריות. ז"ש ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ועולה למדרגת אדם, שנאמר בו וירדו בדרגת הים ובעוף השמים וגו', ומוראכם וחתכם וגו'. וזהו דבר הב' שעם הארץ צריך להגיע אליו.

מאמר

אתם לא תשברו, אבל כלבים היו באים ושוברים אותם. **קצו** תו מצראי הוּו וכו': עוד יש לפרש. המצרים שהיו באים אח"כ, ורואים אלו העצמות שהכלבים סוחבים אותם ממקום למקום, ושוברים אותם. היו המצרים טומנים אותם בארץ, כדי שהכלבים לא ימצאו אותם וזהו בטול עכו"ם הגדול ביותר, מצדם. ובוה נתעלה הקב"ה בכבודו, ונכנעים כל כחות האחרים, דע"ז, כי אז נכנעו ביותר כשהבטול ע"ז נמצא מצדם עצמם, דהיינו שהטמינו עצמות אלהיהם בעפר. וע"כ לא בטלו ישראל אותם, שכתוב, ועצם לא תשברו בו.

מאמר קדש לי כל בכור

קצו קדש לי כל בכור וגו': מצוה זו היא לקדש בכור בהמה. ועם הארץ צריך ב' דברים, אחד, שיהיה פדוי מתחת הממשלה של יצר הרע, שהוא אדונו. כעין שאמר יעקב לעשו, (דפו"י דף מ"א ע"ב)

וכד

נז

נא

קצט) וכד זכרון בינונים, ויִאָבֵק איש עמו, וזכרון וחובין מתחבֵּקן לאַגְחָא קרבא. מסטרא דזכרון, וירא פי לא יכול לו. מסטרא דחובין, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה: לשון פי נשני אלהים את כל עמלי ויאיהו לשון נשה. חד מדורא ימאינון שבעה ארעאן, מאן דנחית תמן אתנשי מניה אורייתא.

ר) וקדם דיתתי בר נש בהאי עלמא ופוק מרחם אמיה, ויִאָבֵק איש עמו, דא גבריאל, בההוא אָבֵק דְעַפְרָא, דאֲתָמַר ויִיצַר יי אלהים את האדם עפר מן האדמה, ואוליף ליה שבעים לשון. ובגיד, ויִיצַר: חד יצר הטוב, דאוליף ליה שבעים לשון. וחד, יצר הרע דאביק עמיה. דאֲתָמַר, פי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, ואשפח מניה שבעין לשון, דאוליף ליה יצר הטוב.

רא) וקדם כל דא, נחתינ עמיה בארבעה מלאכין, דאֲתָמַר בהון פי מלאכיו יצנה לך. אי אית ליה זכות אבות, חד מיכאל, בזכות אברהם. ותננינא גבריאל, בזכות יצחק. ותליתאה דנחית עמיה נוריאל, בזכותא דייעקב. ורביעאה רפאל, בזכותא דאדם קדמאה. ויצר הטוב לעילא מניה.

רב) וואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ד', עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מניהו, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוה, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאל דאיהו יצר הטוב, וסמאל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

ה'לופי גרמאות

ה ל"ג ואיהו; והוא. ו מדורה. ו דאנין. ו קדם. ו קדם. י ל"ג ליה. כ תיק. ל וחד. ו מוסף הוה נוריאל. ו ל"ג מן ואי עד געגמא.

מסורת הזהר

(ט) (בואשית ל"ב) ב"א ש"ל צ"ב. (י) (שם) ב"א קל"ג צ"ג. תולדות פיה צ"ד. (כ) (שם מ"א. ל) (שם ב') ב"א ר"ז צ"א. (מ) (תהלים צ"א) הקסח"ז קס"ט צ"ב. ז"ח כ" ט"ג שליז. מ"ח ט"ד שמ"ח. פ"ד ט"ג ש"ג.

הסולם

מאמר

קצט) וכד זכרון בינונים וכו': וכשהזכיות בינוניות, ויאבק איש עמו, דחינו שהזכיות והעבירות מתאבקות לערוך מלחמה. מצד הזכיות, כתוב, וירא כי לא יכול לו. ומצד העבירות כתוב, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה, הוא לשון, כי נשני אלקים את כל עמלי. והוא לשון נשה, שהוא מדור אחד מאלו שבע ארצות. מי שיורד לשם, נשכח ממנו התורה.

מאמר כי מלאכיו יצוה לך

ר) וקדם דיתתי בר נש וכו': ומטרם שבא אדם לעולם הזה, ויוצא מרחם אמו, ויאבק איש עמו, זהו גבריאל, ויאבק, היינו באותו אבק של עפר, שנא' וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. ונמצא שהאדם הוא עפר והאבק של העפר, הוא יצר הרע, וגבריאל הוא יצר הטוב שלוחם עם יצר הרע הנקרא אבק. ומלמדו שבעים לשון. ומשום זה כתוב, וייצר עם ב' יודין, שיווד אחת הוא כנגד יצר הטוב, שהוא גבריאל, שלימד אותו ע' לשון, ויוד אחת

(דפויי דף מ"א ע"ב * דף מ"ב ע"א)

קדש ל' כל בכור

כנגד יצר הרע שהתאבק עמו, שנאמר, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, והשכיח ממנו ע' לשון, שלימדו יצר הטוב.

רא) וקדם כל דא וכו': ומקודם לכל זה, יורדים עמו ארבעה מלאכים, שנאמר בהם, כי מלאכיו יצוה לך וגו'. אם יש לו זכות אבות, אז אחד הוא מיכאל בזכות אברהם, והשני הוא גבריאל בזכות יצחק, והשלישי שיוורד עמו, הוא נוריאל בזכות יעקב, והרביעי הוא רפאל בזכות אדם הראשון. והיצר הטוב למעלה ממנו.

רב) ואי לית ליה זכות וכו': ואם אין לו זכות, הולכים עמו ארבעה מלאכי חבלה, עון, משחית, אף, וחימה. ויצר הרע למעלה מהם, לרדן אותו לעולם שיבא. ומשום זה בארוה, רשע יצר הרע שופטו, צדיק יצר הטוב שופטו, בינוני זה וזה שופטו. ומשום זה אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר הטוב, וסמאל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

דלכל

נח

בא

(רג) דלכל בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא"ל. וארבע משמאלא: עזרא, משחית, א"ף, וחמ"ה. מסטרא דגופא, מטטרו"ן נחית עליה מימינא, וסמא"ל משמאלא.

(רד) ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה ארבע, אקדים מיכאל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפאל"ל. ואי מזליה שור, אקדים גבריאל"ל, ואבתריה מיכאל"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפאל"ל. ואי מזליה נשר, אקדים נוריא"ל, ואבתריה מיכאל"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה רפאל"ל. ואי מזליה אד"ם. אקדים רפאל"ל, ואבתריה מיכאל"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל.

(רה) ואינון מסטרא דימינא, מסטרא דמיכאל, פלהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל גמילות חסדים, אנפוי חורין, והאי בר נש גמיל חסד. חסיד, וחכם, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גולן, טפש, לית ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

(רו) מסטרא דגבריאל, ארבע אנפין דיליה דינא, מדת הדין על רשיעיא, ומתגרה בהו, כמה דאוקמוה, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה. גבור ביצירה, ירא חטא, דיין יחא, אי יתעסק באורייתא, וגבור בתלמודיה. בהפוכא מסטרא דיצר הרע, מתגרה בצדיקיא, דינא קשה לון, גבור בעבירה, למעפד ליה, לאו דחיל חטאה הוא, וגוונין דאנפוי סומקין, עשו שופך דמים.

חלופי גרמאות

ס ל"ג עמיה, ע מגופא, פ ל"ג ביה, צ מקדים כאן ואי מזליה אדם. ק המסטרה, ר דימינא כלהו ארבעה אינון רחמי בעלי גמילות חסדים מסטרוי דמיכאל אנפוי חורין והאי ב"ג; דימינא מסטרא דמיכאל אנפוי חורין כלהו [ארבעה] (אנפין דיליה) אינון רחמי בעלי גמילות חסדים והאי ב"ג; דימינא מסטרא דמיכאל אנפוי חורין כלהו אנפין דיליה רחמי בעל גמילות חסדים והאי ב"ג (ד"א), ש ליה, ת דאוקימנא, א מוסף והוא גבור, ב יצירה, ג קשייא.

מאמר

הסולם

קדש לי כל בכור

ואחריו מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא"ל. (רה) ואינון מסטרא דימינא וכו': ואלו שמצד ימין, שהוא מצד מיכאל, כל ד' הפנים שלו, שהם, אריה שור נשר אדם, הם רחמים, בעל גמילות חסדים, ופניו לבנים. ואדם הזה הוא גומל חסד, חסיד, וחכם, אם עוסק בתורה. ואם אינו עוסק בתורה הוא להיפך, שהוא מצד יצר הרע, הוא גולן, אויל, אין בו חסד, כי אין עם הארץ חסיד.

(רו) מסטרא דגבריאל וכו': מצד גבריאל, שהוא שמאל, ארבע הפנים שלו שהם שור אריה נשר אדם, הם דין, דהיינו מדת הדין על הרשעים, ומתגרה בהם, כמו שהעמדנו, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה. הוא גבור ביצור, ירא חטא, דיין יהיה, אם יעסוק בתורה וגבור בלמודו. בהיפך, אם הוא מצד היצר הרע, הוא מתגרה

(רג) דלכל בר נש וכו': שלכל אדם שיש בו ד' יסודות אש רוח מים ועפר, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבע מימין, הם, מיכאל גבריאל רפאל נוריא"ל. וארבעה משמאל, עזרא, משחית, אף, וחמימה. ומצד הגוף, יורד עליו מטטרו"ן מימין, וסמאל משמאל. (רד) ולית בר נש וכו': ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות אש רוח מים עפר, אבל כפי היסוד שהקדים בו, כן מתחילים אלו ארבעה. אם מזל שלו אריה, שהוא חסד, מקדים מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפאל. ואם מזל שלו שור, שהוא גבורה, מקדים גבריאל, ואחריו מיכאל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפאל. ואם מזל שלו נשר, שהוא ת"ת מקדים נוריא"ל, ואחריו מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו רפאל. ואם מזלו אדם, שהוא מלכות, מקדים רפאל,

(דפו"י דף מ"ב ע"א)

נב

בא

רז) מאן דמזליה נש"ר, ולא רחמן סגי, ולא מדת הדין סגי, אלא בינוני
בניצור טוב במדת טבין דיליה, ובינוני בניצור רע במדות בישין, וליה אנפין תנורין
וסומקין.

רח) מאן דמזליה אדם, מסטרא דטוב, כליל מפל מדות טובות, חסיד, ותכם,
וגבור בתורה, ירא חטא, ממולא בכל מדות טבין, וגוון אנפוי אוקמין. ומסטרא
דיצור הרע, ממולא מפל מדות בישין.

רט) ואי חובוי ידבר נש נפישין, שלטין עליה פל משריין דיצור הרע, עד
דיסתלקו מניה פלהו משריין דיצור טוב, ואמליך על אברין דיליה, סמאל וכל
משרייתיה.

רי) ואי נפישין וכווי, שלטין משריין דיצור הטוב, עד דיסתלקו מניה פל
משריין דיצור הרע. ואמליך על פל אברין דיליה, משריין דיצור הטוב, בההוא
זמנא, שליט עליה שם ידן"ד.

ריא) ואם הוא בינוני, צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלין
מיימינים לזכות, ואלין משמאילים לחובה, ומאן דאלים גבר. ובגין דא אוקמוה
מארי מתניתין, לעולם יראה אדם עצמו כאילו פל העולם כולו תלוי בו.

ריב) ומסטרא דמיכאל, אתקרי בכור, ודרגיה כסף תנורו, ובגין דא, פדיון
הבכור כסף, ה' סלעים, פחושבן ה' דאברהם, דאי יחפים בתורה יתוסף עליה

חלופי גרמאות

ד לאו מדת הדין סגי אלא בינוני [מוסיף בינוני] ביצור טוב ויצור רע במדות בישין [דיליה] וליה. ה ממוצע. ו מסטרא
דיצור הרע ממולא מכל מדות בישין וגוון אנפוי אוקמין. ז ליג דבר נש. ח ליג עליה. ט דאסתלקו. י מתיבתאן.
כ דרגיה.

קדש לי כל בכור

הסולם

מאמר

זכיותיו מרובות, שולטים עליו המחנות של יצר
הטוב, עד שמסתלקים ממנו כל המחנות של יצר
הרע. וממליך על כל אבריו את המחנות של יצר
הטוב. בזמן ההוא, שולט עליו שם הוי"ה.

ריא) ואם הוא בינוני וכו': ואם הוא
בינוני, צבא השמים עומדים עליו מימינו
ומשמאלו, אלו מיימינים לזכות, ואלו משמאילים
לחוב, ומי שהוא חזק יותר הוא גובר, ומשום
זה העמידו בעלי המשנה, לעולם יראה אדם
עצמו כאלו כל העולם כולו תלוי בו. דהיינו
שיחזיק עצמו לבינוני, ואת כל העולם לבינונים,
ואם עשה מצוה אחת, מכריע את עצמו ואת כל
העולם כולו לכף זכות, ואם עשה עבירה אחת,
מכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף חוב.
(קדושין מ"ע"ב).

ריב) ומסטרא דמיכאל אתקרי וכו':
ומצדו של מיכאל, נקרא האדם בכור, שמדרגתו
כסף לבן, הדרונו על חסד, ומשום זה פדיון הבכור
הוא כסף, חמשה סלעים, כחשבון ה' של אברהם,
כמ"ש

מתגרה בצדיקים לעשות דין קשה להם, גבור
בעבירה לעשותה, אינו ירא חטא, ועין פניו
אדומים, וכמו עשו שופך דמים.

רו) מאן דמזליה נש"ר וכו': מי שמזלו
נש"ר, שהוא חזק אמצעי, אינו רחמן גדול, ואינו
במדת הדין גדולה, אלא בינוני ביצור טוב במדות
טובות שלו, ובינוני ביצור הרע במדות הרעות.
ולו פנים לבנים ואדומים.

רח) מאן דמזליה אדם וכו': מי שמזלו
אדם, שהוא מלכות, מצד הטוב כלול כל מדות
טובות, חסיד, חכם, גבור בתורה, ירא חטא,
ממולא בכל מדות טובות, ועין פניו שחורים.
ואם הוא מצד היצור הרע, הוא ממולא מכל מדות
הרעות.

רט) ואי חובוי דבר נש וכו': ואם
עונותיו של אדם מרובים, שולטים עליו כל
המחנות של יצר הרע, עד שיסתלקו ממנו כל
המחנות של יצר הטוב. והוא ממליך על אבריו,
את סמאל וכל המחנות שלו.

רי) ואי נפישין וכווי וכו': ואם
(דפו"י דף מ"ב ע"א)

ב

י, דאיהו קדש, דביה צריך לקדש בכור בהמה, דתינו ^ו קדש ישאל ליי. וביה צריך לעשר ולדות, דכל ולד איהו מסטרא דבן י"ה, ואיהו ו'.

ריג) דכל חינון דאינון חיות הקודש, באתון דשמא קדישא אתקריאו, הדא הוא דכתיב, ^ט כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. אפילו כל ברין דאתבריאו בהון, ולית בריאה דלא ^ט אתרשים בהאי שמא, בגין לאשתמודעא למאן דברא ליה, והאי יו"ד, איהו דיוקנא ^ט דרישא דכל ברין. ה' ה': דיוקנא דה' אצבעאן דימינא, וה' דשמאלא. ו' דיוקנא דגופא.

ריד) ובגין דא אמר, ^ט ואל מי תדמיוני ואשנה יאמר קדוש. לית בכל בריה דאשנה פנותי, ואף על גב דבראתי לה פדמות אתון דילי, דאנא זכיל למחאה התיא צורה, ולמעבד לה פמה זמנין, ולית אלוה אתרא עלי דזכיל לממחי ^ט דיוקני ובג"ד ^ט פי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.

רטו) ואי יקשה ב"ג, דהא כתיב ^ט פי לא ראיתם כל תמונה. איהו יתרון ליה, האי תמונה תזינא, דהא כתיב ^ט ותמונת ה' יביט. ולא בכל תמונה אתרא ^ט דברא ויצר באתווי, ובגין דא אמר, ^ט ואל מי תדמיוני ואשנה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.

רטז) ^ט ואפילו ^ט האי תמונה, לית ליה באתריה, אלא פד נחית לאמלכא ^ט על

חלופי גרסאות

ל מכל ולד דאיהו, ח רשים. ו ל"ג יו"ד; איהו יוד.
ט ל"ג דרישא. ע דבר נש דיצר; דבי"ג נוצר. פ דאפילו.
צ הכי. ק עליוהו ול"ג על ברין.

מסורת הזהר

ו) (ירמיה ב') ויהי ג' צ"א. ט) (ישעיה מ"ג) לך קניב צ"ג. ט) (ישעיה מ') ב"א קני"א צ"ב. פ) (דברים ל"ב). ז) (דברים ד') ח"א רוב; ח"ב קבו. רע: ח"ג רוב; רלט. ת"ז ת"ע קכא. ק) (במדרב"ב) הקסתי"ז פ"ה צ"ו. ר) (ישעיה מ') לעיל ציון ע'.

הסולם

כי לא ראיתם כל תמונה

אותה בדמות האותיות שלי, כי אני יכול למחות צורה זו ולעשות אותה עוד הפעם וכן כמה פעמים, ואין אלוה אחר עלי שיוכל למחות צורתי. ומשום זה כתוב, כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.

רטו) ואי יקשה בר נש זכו': ואם יקשה אדם, הרי כתוב, כי לא ראיתם כל תמונה, ואיך אנו דורשים בו אותיות ושמות. הוא יתרון לו, שתמונה זו ראיתי כעין שכתוב, ותמונת ה' יביט, שפירושו ספירת המלכות, ולא בכל תמונה אחרת שברא ויצר באותיות, פירושו, כי ספירת המלכות הוא שורש כל המקבלים והכלים, אבל לא בט' ספירות הראשונות שהן מופשטות מכל צורה. ומשום זה אמר, ואל מי תדמיוני ואשנה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.

רטז) ואפילו האי תמונה זכו': ואפילו תמונה זו שבמלכות, אין לו במקומו של המלכות, אלא רק כשאוד המלכות יורד ומתפשט אל הבריות למלך עליהם, אז יראה אליהם לכל אחד, כפי המראה והחזיון והדמיון שלהם, דהיינו רק

מאמר

(כמ"ש לעיל בראשית א' דף קצ"ה ד"ה ואליו) שאם יחכים בתורה יתוסף עלינו י' שהיא קדש, דהיינו חכמה, שבו צריך לקדש בכור בהמה, דהיינו קדש ישראל לה'. ובו צריך לעשר ולדות, שכל ולד הוא מצד דבן י"ה, שהוא ו' דהיינו ת"ת.

ריג) דכל חיון דאינון זכו': שכל החיות, שהם חיות הקודש, באותיות השם הקדוש נקראו, זהו שכתוב, כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. אפילו כל הבריות נבראו בהם, באותיות השם הקדוש, ואין בריה שאינה נרשמת בשם הזה כדי להכיר את מי שברא אותה, ויוד הזו, של השם הויה, היא צורת הראש של כל בריה. ה' ה' של השם, הן צורות ה' אצבעות של יד ימין וה' של יד שמאל. ו' היא צורת הגוף.

מאמר כי לא ראיתם כל תמונה

ריד) ובגין דא אמר זכו': ומשום זה אמר, ואל מי תדמיוני ואשנה יאמר קדוש, אין בכל בריה שתהיה שוה כמוני, ואע"פ שבראתי (דפו"י דף מ"ב ע"א ^ט) דף מ"ב ע"ב)

סא

ברייזן, ויתפשט יעליהו, יתחזי לון לכל חד, כפום מראה וחיזיון ודמיון דלהון, והאי איהו ויכיד הנביאים אדמה.

ריזן) ובגין דא יימא איהו, אע"ג דאנא אדמה לכו בדיוקנאייכו, אל מי תדמיוני ואשונה, דהא קדם דברא קב"ה דיוקנא בעלמא, וצייר צורה, הנה הוא יחידאי בלא צורה ודמיון, וימאן דאשתמודע ליה, קדם בריאה, דאיהו לכו מדיוקנא, אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא באות ה', ולא באות י' ואפילו בשמא יקדישא, ולא בשום אות ונקודה בעלמא, והאי איהו פי לא ראייתם כל תמונה, מפל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראייתם.

ריח) אבל בתר דעבד והאי דיוקנא דמרפכה דאדם עלאה, נחית תמן, ואתקרי בההוא דיוקנא ידו"ד, בגין דדישתמודעון ליה במדות דיליה, בכל מדה ומדה, וקרא: אל, אלהים, שדי, צבאות, אדי"ד. בגין דדישתמודעון ליה, בכל מדה ומדה, איך יתנהג עלמא, בחס"ד ובדינא, כפום עובדיהון דבני נשא, דאי לא יתפשט נהוריה על כל בריין, איך ישתמודעון ליה, ואיך יתקיים, מלא כל הארץ כבודו.

ריט) ווי ליה, מאן דישנה ליה, ילשום מדה, ואפילו מאלין מדות דיליה, כל שכן לבני האדם, אשר בעפר יסודם, דכלים ונפסדים. אלא דמיונא דיליה, כפום שלטנותיה על ההיא מדה, ואפילו על כל בריין. וילעילא מההיא מדה. וכד אסתליק מינה, לית ליה מדה, ולא דמיון, ולא צורה.

חלופי גרמאות

ר על בריין וליג עלייהו. ו ליג לון. ו מוסיף ודמיון ליה. א ואית. ב כאות. ג כאות. ד מוסיף קרישא מפרש. ה דעבד. ו הא. ז דאשתמודעון. ח ברמות. ט ליג בכל מדה ומדה. י דאשתמודעון. כ אתנהג. ל בשום. מ ולית לעילא. נ כד.

מסורת הזהר

ו) (הושע י"ב) ח"ג קי. וכת. רפ: ת"ז תי"ח לא: ת"ל ער: ת"ע קלג: תק"ח ק"א ט"ב שלי"ט. קי"א ט"א ש"ג. ט"ב ש"יא. ת) (ישעיה ו') ב"א ע"ה צ"ג. תק"ח ק' ט"א ש"ג, ט"ד ש"ה. א) (איוב ד') ז"ת י"ז ט"ג ש"ד.

כי לא ראייתם כל תמונה

העלין, ירד והתלבש שם, והוא נקרא בו בצורת ד' אותיות הוי"ה, דהיינו הע"ס כח"ב תו"מ, כדי שישגו אותו בדרך מדותיו, שהן הספירות, בכל מדה ומדה, וקרא אל אלקים שדי צבאות אהיה, כדי שיכירו אותו בכל מדה ומדה איך מנהיג העולם בחסד וכדין כפי מעשיהם של בני אדם. ואם לא היה מתפשט אורו על כל הבריות איך היו מכירים אותו, ואיך יתקיים, מלא כל הארץ כבודו.

ריט) ווי ליה מאן וכו': אוי לו למי שידמה אותו לאיזה מדה, ואפילו מאלו מדות שלו, ומכל שכן לבני האדם שהם כלים ונפסדים. אלא הדמיון שאנו מדמים, הוא כפי השליטה שלו על אותה המדה, ואפילו כפי שליטתו על כל הבריות. ואין דמיון למעלה ממדה ההוא. וכששליטתו מסתלק ממנה, מאותו מדה, אין לו מדה ולא דמיון ולא צורה.

כגוונא

הפוס'ם

מאמר

רק בבחינת המקבלים, ולא במלכות מבחינת עצמותה, והנה, וכיד הנביאים אדמה. ריזן) ובגין דא יימא וכו': ומשום זה יאמר להם הקב"ה, אע"פ שאני מתדמה לכם בצורות שלכם דהיינו בחייון ודמיון. עם כל זה, ואל מי תדמיוני ואשונה, שהרי קודם שברא הקב"ה תמונה בעולם, ומטרם שצייר צורה, היה הקב"ה יחיד בעולם, בלי צורה ודמיון, ומי שמשגו קודם מדרגת בריאה, שהוא בינה, שהוא עוד מחוץ לכל צורה, אסור לו לעשות צורה ודמות בעולם, לא באות ה' ולא באות י' ואפילו לקרא בשם הקדוש, או באיזה אות ונקודה. וזהו שאומר הכתוב, כי לא ראייתם כל תמונה, דהיינו, מכל דבר שיש בו תמונה ודמיון לא ראייתם.

ריח) אבל בתר דעבד וכו': אבל אחר שעשה אותה הצורה של המרכבה של אדם (דפו"י דף מ"ב ע"ב)

בא

כב

רכב כגוונא דימא, דלית במיא דימא דנפקי מיניה, תפיסו כלל ולא צורה, אלא דאִתְפַּשְׁטוּתָא דַּמְיָא דַּמְיָא עַל מַאנָא, דַּאִיְהוּ אַרְעָא, אִתְעַבִּיד דַּמְיוֹן, וְכִילְנָא לְמַעַבְד חוּשְׁבֵן תַּמָּן, כְּגוֹן הַמְקוֹר דַּמְיָא הָא חַד. נְפִיק מִיְנִיה מַעֲיָן, כְּפּוּם אִתְפַּשְׁטוּתָא דִּילִיה מִהוּא מַאנָא, כְּעוּלָא דַּאִיְהוּ י', הָא מְקוֹר חַד, וּמַעֲיָן דַּנְפִּיק מִנִּיה הָא תַּרְיָן.

רכא לְבַתֵּר עֲבַד מַאנָא רַבְרָבָא כְּגוֹן מַאן פֿ דְּעַבְד חַפִּירָא רַבְרָבָא וְאִתְמַלִּי מִן מְיָא, דַּנְפִּיק מִן מַעֲיָן. הִיא מַאנָא אִתְקַרֵי יָם, וְהוּא מַאנָא תְּלִיתָאָה, וְהוּא מַאנָא רַבְרָבָא, וְאִתְפַּלִּיג לְז' נְחָלִין, כְּפּוּם מַאנִין אַרְיִכִין, הִכִּי אִתְפַּשְׁט מְיָא מִן יָמָא, לְשַׁבְעָה נְחָלִין וְהָא מְקוֹר, וּמַעֲיָן, וְיָמָא, וְז' נְחָלִין, אִינּוֹן י' וְאִי י' תְּבַר אִוּמָנָא אֲלִין מַאנִין דַּתְקִין, יְהִדְרוֹן מְיָא לְמְקוֹר, וְיִשְׁתַּאֲרוּ מַאנִין תְּבִירִין כְּבִשִׁין בְּלֵא מְיָא.

רכב הִכִּי עֵלֶת הָעֵלוֹת, עֲבִיד עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְקָרָא לְכַתֵּר מְקוֹר, וְכִיָּה לִית סוּף לְנִבְיָעוֹ דְּנִהוּרִיהּ. וּבג"ד קָרָא לְגַרְמִיָּה אִין סוּף, וְלִית לִיה דְּמוֹת וְצוּרָה, וְתַמָּן לִית מַאנָא לְמַתְפֵּס לִיה, לְמַנְדַּע בֵּיה יִדְעָא כְּלָל. וּבג"ד אָמְרוּ בֵּיה, בְּמוּפְלָא מְמָךְ אַל תְּדְרוּשׁ, וּבְמִכּוּסָה מְמָךְ אַל תַּחְקוֹר.

רכג לְבַתֵּר עֲבַד מַאנָא זְעִירָא, וְדָא י', וְאִתְמַלִּיא מִנִּיה, וְקָרָא לִיה מַעֲיָן נוּבַע חַכְמָה, וְקָרָא גַרְמִיָּה בְּה חַכְס, וְלִהוּא מַאנָא קָרָא לִיה חַכְמָה. וְלְבַתֵּר עֲבַד מַאנָא רַבְרָבָא, וְקָרָא לִיה יָם, וְקָרָא לִיה בֵּינָה, וְהוּא קָרָא לְגַרְמִיָּה מִבִּין בְּה.

רכד חַכְס מַעֲצָמוֹ, וּמִבִּין מַעֲצָמוֹ, כִּי חַכְמָה אִיְהִי לָא אִתְקַרֵיאת חַכְמָה וּמְגַרְמָה, אֲלָא בְּגִין יְהוּא חַכְס דְּאִמְלִי לָהּ מְנַבְיָעוֹ דִּילִיה. וְאִיְהִי לָא אִתְקַרֵיאת

חֲלוּפֵי גַרְמָאוֹת

ס ל"ג מן כגוונא עד אלא. ט כאתפשטותא. פ דחפר. צ ל"ג מן ואתמלי עד אתקרי. ק ואתמליא מן מיא דנפק מן מעיין הא ההוא מאנא. ר אתפליג. ש מוסיף נחלין מאנין. ת ותברו ול"ג אומנא. א דנהורא; ונהורא דיליה. ב אמר ביה; כתיב. ג ל"ג מן אל עד אל. ד מוסיף קרא ליה. ה מוסיף ע"ש חכמה. ו מגרמיה. ז ל"ג מן ההוא חכס עד ההוא מבין. ח ליה.

הסולם

מאמר
רכב כגוונא דימא דלית זכור: כעין היס. שאין במי הים היוצאים ממנו, שום תפיסה ושום צורה, אלא התפשטות מי הים על כלי, שהוא הארץ, נעשה בהם דמיון, ואנו יכולים לעשות שם חשבון, דהיינו, המקור של הים הרי אחד. יוצא ממנו מעין, כפי התפשטותו בכלי כעגול שהוא י', הרי שתי צורות, כי המקור אחד, והמעין היוצא ממנו הרי שתיים. המקור ה"ס הכתר. והמעין ה"ס החכמה.
רכא לבתר עבד מאנא זכור: לאח"כ עשה כלי גדול, בדומה למי שעשה חפירה גדולה, והתמלא מן המים היוצאים מן המעין. וכלי זה נקרא ים. והוא כלי שלישי. דהיינו בינה. ואותו כלי הגדול נחלק לז' נחלים. וכמו לכלים ארוכים, כן התפשט המים מן הים אל שבעה הנחלים. והרי מקור, ומעין, ויס, וז' נחלים, הם עשרה. ואם ישבור האומן אלו הכלים שתקן, (דפו"י דף מ"ב ע"ב)

כי לא ראייתם כל תמונה
יחזרו המים למקור, וישארו כלים השבורים יבשים בלי מים.
רכב הכי עלת העלות זכור: כך עלת העלות עשה עשר ספירות וקרא לכתר מקור, ובו אין סוף לנביעות אורו. ומשום זה קרא לעצמו אין סוף. ואין לו דמות וצורה. ושם אין כלי להשיגו, ולדעת בו איזה ידיעה כלל. ומשום זה אמרו בו, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור.
רכג לבתר עבד מאנא זכור: אח"כ עשה כלי קטנה, וזה היא י' והתמלא ממנו, מן המקור, וקרא אותו מעין נובע חכמה. וקרא עצמו בו חכס, ולכלי ההוא קרא חכמה. ואח"כ עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא לעצמו בו, מבין.
רכד חכס מעצמו ומבין זכור: חכס מעצמו, ומבין מעצמו, כי חכמה לא נקראת חכמה

סג

בינה ם מגרמה, אלא יע"ש שהוא מבין דאמלי ילה מניה. דאי תוה למסתלק
מניה, אשתארת יבשה. הה"ד ם אָזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש.
רכה לבתר והפחו לשבעה נחלים. יועבד ליה ם לז' מאנין יקירין, וקרא
לון: גדול"ה. גבור"ה. ת"ת. נצ"ח. הו"ד. יסו"ד. מלכו"ת. וקרא גרמיה גדול
בגדול"ה וחסיד. גבור, בגבור"ה. מפואר, בתפארת"ת. מארי נצחון קרבין, בנצ"ח
נצחים. וכהו"ד קרא שמייה, הוד יוצרנו. ובסו"ד קרא שמייה צדיק. ויסו"ד, כלא
סמיה ביה, כל מאנין וכל עלמין. ם ובמלכות, קרא שמייה מלך. ולו הגדול"ה
והגבור"ה והתפארת והנצ"ח וההו"ד כי כ"ל בשמים, דאיהו צדי"ק. ולו הממלכה:
דאיהו מלכו"ת.

רכו כלא ברשותיה, למחסר במאנין, ולאוספא בהון נביעו, ולמחסר כפום
רעותיה ם בהון ם ולית עליה ם אלקא, דיוסיף ביה, או יגרע ביה.

רכז לבתר עבד משמשין, לאלין מאנין, ברסייא בארבע סמכין. ושית דרגין
לכרסייא. הא עשר. וכלא איהו ברסייא. כגון כוס דברכה, דתקיננו ם בו עשרה
דברים, בגין תורה דאתייהיבת בעשרה דברין. בגין עלמא דאיהו מעשה בראשית,
דאתברי בעשרה מאמרות.

רכח ותקין לכרסייא כתות לשמשא ליה, ם דאינון מלאכים. אראלים
ם שרפים. חיות. אופנים. חשמלים. אלים. ואלהים. בני אלהים. אישׂים. ולאלין
עביד שמשין, סמא"ל, וכל כתות דיליה, דאינון פעננים למרפב בהון לנחמא
בארעא, ואינון כסוסין לון.

חלופי גרסאות

ט מעצמה. י בגין. כ ליה. ל מסליק. מ מניה. נ ל"ג
ועבר ליה. ט ביה. ע מסיף אלהא אחרא. פ ביה. צ מסיף
דאינון י. ק ל"ג שרפים. ר ל"ג אלקים.
ז עיין בפרוס רמונים שער ע"ז פרק ג' דף ח'.

מסורת הזהר

(ב) (איוב י"ד) נח ס"ג צ"א.

דרך אמת ן לז' כלים נכבדים והם ז' ספירות הבנין. זן עיין בפרוס רמונים שער ע"ז פרק ג' דף ח'.

הסולם

מאמר

רכו כלא ברשותיה וכו': הכל הוא
ברשותו, אם להחסיר בכלים, ולהוסיף בהם
נביעות, או להחסיר, כפי רצונו בהם. ואין עליו
אלוה שיוסיף בו או יגרע בו. וע"כ, המדובר מן
הכלים דעולם אצילות.

רכז לבתר עבד משמשין וכו': אח"כ
עשה משמשים, לאלו הכלים דאצילות, כסא
בארבע עמודים. ושש מדרגות לכסא, הרי הם
עשרה. והכל ביחד נקרא כסא, שהוא עולם
הבריאה. כמו כוס של ברכה שתקנו בו עשרה
דברים, משום התורה שניתנה בעשרת הדברות,
משום העולם, שהוא מעשה בראשית, שנברא
בעשרה מאמרות.

רכח ותקין לכרסייא כתות וכו': ותקן
כתות לשמש את הכסא, שהם, מלאכים, אראלים,
שרפים, חיות, אופנים, חשמלים, אלים, אלהים,
בני אלהים אישים. ולאלו עשה משמשים, את
סמאל

חכמה מבחינת עצמה, אלא משום חכם הזה
שמילא אותה מנביעה שלו. והיא לא נקראת
בינה מבחינתה עצמה, אלא על שם מבין ההוא
שמילא אותה ממנו, ואם היה מסתלק ממנה
היתה נשארת יבשה, ז"ש אזלו מים מני ים ונהר
יחרב ויבש.

רכה לבתר והכחו וכו': אח"כ והכחו
לשבעה נחלים. ועשה שבעה כלים יקרים, וקרא
אותם גדולה, היינו חסד, גבורה, תפארת, נצח,
הוד, יסוד, מלכות. וקרא עצמו גדול בגדולה
וחסיד, גבור בגבורה, מפואר בתפארת, בעל
נצחון במלחמות בנצח נצחים, ובהוד קרא שמו
הוד יוצרנו, וביסוד קרא שמו צדיק. ויסוד הכל
סמוך עליו, כל הכלים וכל העולמות. ובמלכות
קרא עצמו מלך. ולו הגדולה והגבורה והתפארת
והנצח וההוד כי כל בשמים, הוא צדיק, דהיינו
יסוד, ולו הממלכה היא מלכות.

(דפו"י דף מ"ב ע"ב * דף מ"ג ע"א)

מד

בא

רכטא ומגלן דענגנים אקרון מרפב. םהה"ד, םהנה יי רוכב על עב קל וכא מצרים. ודא ממנא דמצרים, ומיד דחזו םדאלהא די הוא ממנא דלהון, חזו ליה כסוסיא, תחות מרפכתיה דקב"ה, מיד ונעו אלילי מצרים ם מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה דלהון, ולב דלהון נמס פדונג, מההיא אמונה, ם ואמרי, וכי עד כען ם אמונה ממנא דילן כסוסיא, הנה נע לבהון מאמונה דלהון, ונמס פדונג. ומגלן דימס לשון נמס פדונג איהו כד"א, ם הנה לבי פדונג נמס בתוך מעי.

רל ם וכל פטר חמור תפדה כשה וגו'. ם פקודא דא לפדות פטר חמור, ולערוף פטר חמור, אם לא יפדה ליה. הה"ד ואם לא תפדה וערפתו. ורזא דא יצה"ר, יכול לאתנרא בתיובתא, ולבתר ם לאתנרא יצר הטוב, כמה דאוקמוה, אם זכה עזר, אם לא זכה כנגדו. בגין דאינון דיוקנא, ם חד דשה, וחד דחמור, ואי זכה לאתנרא בתיובתא, אע"ג דאיהו חמור עם הארץ, תפדה מן גלותא ם כשה, דאיהו ם שיה פזורה ישראל. ואי לא הדר בתיובתא, וערפתו, שוי ליה עם קשה קנל, דעתידין לאתמחא מן ספר חיים, דעלייהו אתמר, ם מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

רלא ם והנה ם לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך וגו' (ח) ם פקודא דא, פקודא דאקרי בגוונא אתרא, ם דלא אקרי מצוה, אלא קדושה, ואלין אינון תפילין.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ג) (ישעיה י"ט). (ד) (תהלים כ"ב). (ה) (שמות י"ג). (ו) (ירמיה ג). (ז) (שמות ל"ב) ב"א רל"ה. (ח) ויחי כ' צ"ג. (ט) (ד"א). ג ל"ג אמונה; ל"ג אמונה ממנא; אמונה ול"ג ממנא. ד פקודא להביא קרבן וכו'. ה ל"ג לאחזרא. ו חר בשה וחד בחמור. ז כשה. ח מוסיף פקודא תמינאה. ט ולא דרך אמת ח שייך לפי שלח לך קציה ע"א.

כי לא ראייתם כל תמונה

הסולם

מאמר

סוד, שהיצר הרע יכול לחזור בתשובה ואח"כ יחזור להיות יצר טוב. כמו שהעמידו, בכתוב, אעשה לו עזר כנגדו, אם זכה עזר, אם לא זכה כנגדו. משום שאלו הצורות, אחת של שה ואחת של חמור שנאמר עליהם וכל פטר חמור תפדה בשה, פירושו, ואם זכה לחזור בתשובה, אע"פ שהוא חמור, דהיינו עם הארץ, תפדה מן הגלות בשדה, שהוא שה פזורה ישראל. ואם לא חזר בתשובה, וערפתו, ששם עצמו עם קשה ערף, שהם עתידים להמחות מן ספר חיים, ועליהם נאמר, מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

מאמר וכל הכתות שלו, שהם כעננים לרכוב עליהם לרדת לארץ, והם כסוסים להם, למלאכים. רכט) ומגלן דענגנים וכו'; ומאין לנו שעננים נקראים מרכב, ז"ש, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, וזהו הממונה של מצרים המכותה עב קל, ומיד שראו, שאלוה שלהם שהוא הממונה שלהם, וראו אותו כסוס תחת מרכבתו של הקב"ה, מיד ונעו אלילי מצרים מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה שלהם, והלב שלהם נמס כדונג מאמונה שהאמינו בשר הממונה שלהם. ואמרו וכי עד עתה, האמונה, דהיינו האלוה הממונה שלנו נעשה כסוס, נע לבס מאמונה שלהם ונמס כדונג. ומאין לנו, שימס הוא לשון נמס כדונג. הוא כמש"א היה לבי כדונג נמס בתוך מעי.

מאמר התפילין

מאמר וכל פטר חמור תפדה בשה

רלא) והיה לאות וגו' ולטוטפות וגו'; מצוה זו היא מצוה הנקראת באופן אחר, שאינה נקראת מצוה אלא קדושה. ואלו הם תפילין, תפלה של יד ותפלה של ראש. שהם תקון פאר ויופי של המראות העליונות. וע"כ נקראים, טוטפות, כמש"א ישראל אשר בכך אתפאר. וכתוב

רל) וכל פטר חמור וגו'; מצוה זו הוא לפדות פטר חמור ולערוף פטר חמור אם לא יפדה אותו. ז"ש ואם לא תפדה וערפתו. וזה (דפו"י דף מ"ג ע"א)

סה

בא

תפלה של יד, ותפלה של ראש. תקונא פאנא שפירו דגונוני עלאין. וע"ד אקרונ טוטפות, כד"א, ישראל אשר בך אתפאר.

רלב) וכתוב כי נער ישראל ואהבהו, ישראל זוטא. שמע ישראל, ישראל סבא, שפירו דגונוני, עלא ותתא. יוסף סליק ואתעטר בתרין גונוני בקדמיתא נער, ובסופא צדי"ק. כמה זאן ביה גונוני למחזי, ורזא דא ויהי יוסף יפה תאר ויפה מאה. שפירא בתרין סטרין, בתרין דרגין, בתרין גונוני, עלא ותתא.

רלג) כתיב ועשית הישר והטוב. הישר: דא תפלה של יד, לאמשכא ליה בתפלין של ראש, ולאתיחדא פחדא. ותפלה של יד, אקדים לשל ראש. ואצטרין דלא הוי פרודא בנייהו כלל.

רלד) מאן דמתעטר בתפלין, קאים ברזא דגונונא עלאה וקאים באינון תרין רזין דקאמרן פיוסף, דאקרי נער, ואקרי צדיק, ברזא דעבד נאמן, ברזא דבן יחידאי. ואלין אינון תפלה של יד, ותפלה של ראש, ואינון כללא חדא בלא פרודא.

רלה) ארבע פרשיין דתפלין בד' בתים, באינון תפלין של ראש. וכמה דאינון ד' פרשיין באינון תפלין של ראש, אוף הכי פלהו בתפלין של יד בבית א'. דהא בתפלה של יד, לית לה מגרמה כלום, אלא מה דנקטא מלעילא. ורזא דא, כל הנחלים הולכים אל הים. ומגו דנקטא לון מלעילא, אקרי תפלה, ואתקדשת

חלופי גרסאות

י ליג שמע ישראל. כ מוסף דרגין גונוני; דרגין וליג גונוני. ל ליג בתרין דרגין בתרין גונוני. ח לאסמכא. ו ליג מן לאתיחדא עד ואצטרין. ס כמו יוסף; ליג מן כיוסף עד ברזא. ט ליג ברזא דעבד (ד"א). פ וברזא. צ ראש ושל יד כמה. ק ליג בבית א'. ד ליג מלעילא.

מסורת הזהר

(ט) (ישעיה מ"ט) הקסח"ז קמ"ח צ"ג. (י) (הושע י"א) ויהי פ"ט צ"ה. ז"ה מ"ג מ"ג ש"ה צ"ב מ"ב ש"ה. (כ) (בראשית ל"ט) (דברים ו') (ז) (קהלת א') ב"א צ"ד צ"ב.

הסולם

התפלין

רלב) כתיב, ועשית הישר והטוב; הישר, הוא תפלה של יד, שהיא המלכות, להטיבה, דהיינו להמשיך לה בתפלה של ראש, שהוא ז"א, שיתחדו כאחד. ותפלה של יד מקדימים להניחה לתפלין של ראש. וצריך שלא יהיה פירוד ביניהם כלל.

רלד) מאן דמתעטרא בתפלין וכו': מי שמתעטר בתפלין, עומד בסוד כעין העליון, שהוא עומד בב' סודות האלו שאמרנו ביוסף, שנקרא נער ונקרא צדיק, דהיינו בסוד עבד נאמן, ובסוד בן יחיד, ואלו הם, תפלה של יד שה"ס נער ועבד נאמן, ותפלה של ראש שה"ס צדיק ובן יחיד. ושניהם הם כלל אחד. כנ"ל.

רלה) ארבע פרשיין דתפלין וכו': ד' פרשיות שבתפלין הם בד' בתים בתפלה של ראש, וכמו שהם ד' בתים בתפלה של ראש כן הם כולם בתפלה של יד בבית אחד. כי בתפלה של יד, שהיא המלכות, אין לה מעצמה כלום, אלא מה שמקבלת מלמעלה, מו"א, וכיוון שמקבלת

מאמר

רלב) וכתוב, כי נער וגו'; וכתוב, כי נער ישראל ואהבהו. הוא ישראל זוטא. דהיינו ז"א במוחין דקטנות. וכתוב שמע ישראל, הוא ישראל סבא, שהוא בינה במוחין דגדלות, שהוא יופי של המראות, למעלה בבינה, ולמטה במלכות, ומפרש, איך באים המוחין דיש"ס למטה. ואומר, יוסף שהוא יסוד דז"א, שהוא הנושא של מסך דחירק שבקו אמצעי, עולה למעלה לבינה, ומתעטר שם, בב' מדאות לבו ואדום שבב' קוין דבינה, על ידי הכרעתו בב' קוין דבינה, בסוד תלת מחד נפקי חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א אות שס"ג עש"ה) ומטרם שעלה לבינה נקרא נער, ובסוף אחר שנתעטר במוחין דבינה נקרא צדיק. כמה יפות בו המראות לראות. וזה סוד, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. הוא יפה, בשני צדדים, שהם ימין ושמאל. בשתי מדרגות, שהן חכמה וחסדים. בשתי מראות, שהן לבו ואדום. למעלה בבינה ולמטה בזו"ן. כי אחר שמכריע בבינה יורד ומכריע בזו"ן.

(דפו"י דף מ"ג ע"א)

בא

סו

בְּקִדּוּשְׁתֵּהוֹן ^ט אֶקְרִי קְדוּשָׁה. ^י וְאֶקְרִי תְּפִלָּה וְכַדִּין אֶקְרִי מַלְכוּת, מַלְכוּת שְׁמַיִם שְׁלִימָה.

רל"ו) ד' פְּרָשִׁיין, ^א הָא אֹקִימָנָא רְזָא דְלֵהוֹן, בְּכַמְה דְּוִכְתִּי. אָבֵל פְּרָשָׁה קְדַמָּאָה, קְדֵשׁ לִי כָל בְּכוֹר, דָּא אִיהוּ רְזָא ^ב עֲלָאָה, דְּכָלִּיל כָּל ד' בְּתִים, בְּרְזָא דְנִהִירוּ עֲלָאָה, דְּנַפְקָא מֵאִין.

רל"ז) וְכָל אֵינוֹן ד' אֶתְרָמִיזוּ הָכָא, קְדֵשׁ: דָּא קְדוּשָׁה עֲלָאָה. רְזָא דְחֻכְמָתָא עֲלָאָה, דְּמַתְמָן כְּלָא אֶתְקַדֵּשׁ, בְּרְזָא דְגִינְזוּ עֲלָאָה, ^ג דְּאֶתְקַרֵּי קְדֵשׁ. לִי: דָּא בִּינָה, רְזָא דְעֲלָמָא עֲלָאָה, הֵיכְלָא ^ד פְּנִימָאָה. כ"ל: רְזָא דְחֻסְדָּא, בְּכָל דְּוִכְתָּא, בִּין לְעֵילָא בִּין לְתַתָּא. בְּכוֹר: דָּא בְּן בְּכוֹר, דְּכְתִיב, ^ה בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָאִי בְּן בְּכוֹר, כְּלִיל ^ו כָּל סְטָרִין, וְכָל גְּוֹנִין. וְכַגִּין פֶּה, קָרָא כְּלִיל כְּלֵהוּ אַרְבַּע, בְּרְזָא דְחֻכְמָתָא עֲלָאָה. אָבֵל דָּא בְּאוֹרַח כְּלָל, לְמַנְדַּע דְּכָלָא כְּלִיל בְּהָאִי, אָבֵל בְּאוֹרַח פְּרָט, ^ז כָּל חַד בְּלַחְדוּדֵי, דָּא אִיהוּ פְּרָשָׁתָא קְדַמָּאָה, דְּכָלִּיל כָּל שְׂאָר פְּרָשִׁיין.

רל"ח) פְּרָשָׁה תְּנִינָא, וְהִיָּה כִּי יִבְיַאךָ וְגו', דָּא בִּינָה, דְּהָא בְּפִרְשָׁתָא דָּא, אִיהוּ יִצִּיאַת מְצָרִים, דְּתָהוּ מַסְטָרָא דְיִוְבְלָא. וְע"ד שִׁירוּתָא דִּילָהּ וְהִיָּה, דְּהָא מְלָה דָּא אִיהוּ בְּיִוְבְלָא. וְכַגִּין כֶּף שְׂמָא דִּילָהּ וְהִיָּה, דְּלִית וְהִיָּה אֵלָא בְּאַתְרָא דָּא, דְּאִיהוּ זְמִין לְאַתְמַשְׁכָּא לְתַתָּא, וְלֹאֲנַהֲרָא ^ח בּוּצִינִין, וְלֹאֲשַׁתְּכָתָא בְּדַרְגָּא ^ט תַּתָּאָה, וְכָלָא

ח'לופי גרמאות

מסורת הזהר

ט מוסיף וכלא אקרי. ת ליג ואקרי תפלה. א ליג מן הא עד קדמאה. ב אקרי. ג ליג בינה. ד מוסיף פנימאה ורוא דא (ויקרא כ"ה) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג') כי לי כל בכור (שמות י"ט) והייתם לי סגולה. ה ליג כל. ו ליג כל חד בלחודו. ז הויה. ח בוסינין. ט מוסיף תתאה ויהיה כמאן דאמר על מלכא דאי הוי נרי הוי; דיהוין זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוסינין (בוסינין).

התפילין

הסולם

מאמר

חכמה העליונה, הנקראת קדושה, שמשם התקדש הכל בסוד הגניזו העליונה, הנקראת קדש. לִי, היא בינה, שהוא סוד עולם העליון, היכל הפנימי. כ"ל, הוא סוד החסד בכל מקום, בין למעלה ובין למטה, דהיינו ת"ת מבחינת החסד. בכור, זהו בן בכור, שכתוב, בני בכרי ישראל, דהיינו ת"ת, ובן בכר הזה, כולל כל הצדדים, וכל המראות, דהיינו שכולל עמו גם המלכות. ובוה כולל הכתוב, כ"ל הארבע, חו"ב תו"מ, בסוד החכמה העליונה. שהוא פרשה ראשונה. אבל זה הוא בדרך כלל, לדעת שהכל כלול בוה, אבל בדרך פרט כל אחת בפני עצמה הוא כנגד ספירה מיוחדת. וזה היא פרשה ראשונה, הכולל שאר הפרשיות.

רל"ח) פְּרָשָׁה תְּנִינָא וְהִיָּה וכו': פרשה השניה, והיה כי יביאך וגו': זו היא בינה. כי בפרשה זו יש יציאת מצרים, שהיתה מצד היובל, שהיא בינה. ועל כן התחלה שלה, והיה, כי

שמקבלתם בבת אחת, ע"כ אין לה אלא בית אחד, אבל ז"א מקבלם בזה אחר זה ע"כ הם ב'ד' בתים. וזה סוד כל הנחלים הולכים אל הים שהנחלים שהם השפע מו"א, הולכים אל המלכות שנקראת ים. ומשום שמקבלתם מלמעלה מבינה, היא נקראת תפלה, ומתקדשת מקדושתם ונקראת קדושה, כי מוחין דבינה נקרא קדושה. ונקרא תפלה, ואז נקראת המלכות מלכות שמים השלמה. רל"ו) ד' פְּרָשִׁיין הָא וכו': ד' פרשיות, כבר בארנו הסוד שלהם בכמה מקומות. אבל פרשה ראשונה, קדש לי כל בכור, שהיא חכמה, זו היא סוד עליון, הכולל כל ד' בתים, שהן חו"ב תו"מ, בסוד אור העליון, שהוא חכמה, היוצא מאין, שהוא כתר, הנקרא אין, כי ד' הפרשיות, שהן חו"ב תו"מ, כל אחת כולל את כולן, ויש בכל אחת חו"ב תו"מ.

רל"ז) זכ"ל אינון ד' זכו': וכל אלו הארבע חו"ב תו"מ, נרמזו כאן, בפרשה א', קדש, כי קדש, היא קדושה העליונה, שהיא סוד (דפוי' דף מ"ג ע"א *). דף מ"ג ע"ב

בא

כז

בְּרָאָהּ תָּדָא. וּבְגִין יְדָאִיהוּ בְּאוֹרַח טְמִיר, לֹא אֶקְרִי בְּאַתְגְּלִיָּא בְּשֵׁמָא דָּא, אֶלֹּא אֶתְמַסֵּר לְחַכְמִין לְמַנְדַּע. וְעַל דָּא אֶתְרָשִׁים בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא, י בְּמַלְהָ דָּא.

רל"ט) פְּרָשָׁה תְּלִיתָאָה, שְׁמַע, דָּא יְאִיהוּ רְזָא דִּימִנָּא, דְּאֶקְרִי חֲסֵד עַלְאָה. דָּאִיהוּ קָא מִיַּיְחַד יַחְוּדָא דְּכֻלָּא לְד' סְטָרִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַדֵּר בֵּיהּ, סְדוּרָא דְּכָל עֲלָמָא, וְדָא אִיהוּ דְּקָא מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל סְטָרִין, אֶפִּילוּ גו' תְּהוּמֵי תַתְּאִי. י בְּדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָא עֲלָמָא, כַּד אֶתְעַשֵּׁף י קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵטוּפָא דְּזוּתְרָא, וְדָא דְּקָא מִיַּיְחַד יַחְוּדָא, וּבְגִין כַּף, שְׁמַע סְמִיךְ לְוַהֲיָה.

רמ"ו) יַחְוּדָא דְּכָל יוֹמָא, י אִיהוּ, יַחְוּדָא לְמַנְדַּע וְלִשְׁוֹאָה רְעוּתָא. יַחְוּדָא דָּא הָא אֶמְרִן בְּכַמְהָ דּוּכְתֵי, יַחְוּדָא דְּכָל יוֹמָא, אִיהוּ יַחְוּדָא דְּקָרָא, י שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי' אֱלֹהֵינוּ יי' הָא כְּלָהוּ חַד, וְעַל דָּא אֶקְרִי אַחַד. הָא תְּלַת שְׁמֵהֶן אֵינּוּן, הֵיךְ אֵינּוּן חַד, וְאֶף עַל גַּב דְּקָרִינֵן אַחַד, י הֵיךְ אֵינּוּן חַד.

רמ"א) אֶלֹּא, בְּחֻזְיוֹנָא דְּרוּחַ קְדִישָׁא אֶתְיַדַּע, וְאֵינּוּן בְּחֻזְיוֹ דְּעֵינָא סְתִימָא, לְמַנְדַּע דְּתַלְתָּא אֲלִין אַחַד. וְדָא אִיהוּ רְזָא דְּקוּל דְּאֶשְׁתַּמַּע, קוּל אִיהוּ חַד, וְאִיהוּ

מסורת הזהר (דברים ו') הקסתי קפ"ה צ"א. ויצא כ"א צ"א. י דאקרי. כ מלה. ל ל"ג איהו. ח תחומי. נ ל"ג בדא. ס ל"ג קב"ה. ע ל"ג מן איהו עד איהו; ל"ג איהו יחודא; איהו למנדע ול"ג יחודא (ר"א). פ ה' קדמאה ול"ג שמע ישראל. צ ל"ג ח"ך.

הסולם

התפילין

שבדעת, שהוא ת"ת. ופרשה ד', היא כנגד הגבורה שבדעת, שהיא מלכות. כמ"ש לפנינו.

דאיהו קא מייחד וכו': שהוא דהיינו הדעת, מיוחד יחוד כל לד' צדדים, בסוד ג' קוין ומלכות המקבלתם, והקב"ה מסדר בו סדר כל העולם, שכל העולם מתקיים על ידו, וזהו המתפשט בכל הצדדים ואפילו לתוך תהומות התחתונים, דהיינו בסוד דעת המתפשט לתחתונים. וכו' ברא הקב"ה את העולם כשהתעטף בעטוף של אור. וזהו המיוחד את היחוד. כי הוא קו האמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל, שהם חכמה ובינה. ומשום זה, **שמע סמוך אל והיה.** כי והיה, היא בינה ושמע, היא דעת המכריע בין חכמה ובינה.

רמ) יהודא דכ"ל יומא וכו': יחוד של כל יום הוא, הוא יחוד לדעת ולשום כונתו, יחוד זה בארנו בכמה מקומות. יחוד של כל יום, הוא יחוד הכתוב, שמע ישראל ה' אלקינו ה', וכולם הם אחד. וע"כ נקרא אחד. שואל. הרי שלשה שמות הם, ואיך ה' אחד. ואע"פ שאנו קוראים אחד, דהיינו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אבל איך הם אחד.

רמא) אלא בהזיונא דרוח וכו': אלא במראה של רוח הקודש נודע, כשהם בסוד המראה של עין הסתום (כנ"ל וארא אות כ"ז עש"ה

מאמר

כי מלה זו היא ביובל, ומשום זה השם שלה היא, והיה, כי אין לשון והיה שהוא לשון עתיד, אלא במקום זה, בבינה, שפירושו, שהוא עתיד להיות נמשך למטה ולהאיר את המאורות, שהם זו"ן, ולהמצא במדרגה התחתונה, שהיא מלכות, והכל בסוד אחד. ומשום שהיא מאירה בדרך נסתר, אינה נקראת בגלוי בשם הזה, והיה, אלא שנמסר לחכמים לדעת. וע"כ נרשם הבינה בשם הקדוש במלה זו, והיה.

פירושו. כי אע"פ שהמוחין דחכמה מתגלים בבינה, בסוד בינה החוזרת להיות חכמה, עם כל זה בבינה עצמה הם נעלמים ואינם מאירים, אלא שמבינה הם נמשכים לז"א, ומז"א למלכות, ובמלכות הם מתגלים ומאירים, (כנ"ל אות כ"ב ד"ה ת"ח) וע"כ נקראת הבינה בשם של עתיד כמו אהיה, וכן והיה כי במקומה אינה מאירה אלא במקום המלכות היא עתידה להתגלות. וז"ש דאיהו זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין, וְאֶשְׁתַּכְּחָא בְּדִרְגָּא תַתְּאָה. שהיא מלכות.

רלט) פרשה תליתאה, שמע וכו': פרשה השלישית שהיא שמע, היא סוד הימין הנקרא חסד עליון, פירוש, הדעת, שהוא קו האמצעי המכריע בין ב' הקוין חכמה ובינה, הוא נחלק לימין ושמאל, שהימין שבו הוא חסד עליון, הנקרא ת"ת, והשמאל שבו הוא דינים, ונקרא מלכות. ופרשה ג', היא כנגד החסד (דפו"י דף מ"ג ע"ב)

כא

תִּלְתָּא גּוֹנוּיִן, אֶשָּׂא וְרוּחָא וּמִיָּא, וְכִלְהוּ חַד, בְּרִנָּא דְקוּל. אוּף הֶכָּא: יִי אֱלֹהֵינוּ יִי
אֵינוֹן חַד. תִּלְתָּא גּוֹנוּיִן, י וְאֵינוֹן חַד.

רמב) וְדָא אִיהוּ קוּל דְעֵבִיד בַּר נֶשׁ שׁ בִּיחּוּדָא, וְלִשְׁנוּאָה ׀ רְעוּתִיהּ בִּיחּוּדָא
דְכֻלָּא, מֵאִין סוּף עַד סוּפָא דְכֻלָּא, בְּהַאי קוּל דְקָא עֵבִיד בְּהַנִּי תִלְתָּא דְאֵינוֹן חַד.
וְדָא אִיהוּ יחּוּדָא דְכָל יוּמָא, ׀ דְאֵתְגַלִּי בְרִנָּא דְרוּחַ קוּדְשָׁא.

רמג) וְכִמְה גּוֹנוּיִן דִּיחּוּדָא אֲתַעְרוּ, וְכִלְהוּ קְשׁוּט. מֵאֵן דְעֵבִיד הַאי עֵבִיד. וּמֵאֵן
דְעֵבִיד הַאי עֵבִיד. אֶכֶּל הַאי יחּוּדָא דְקָא אָנֵן מִתַּעְרִי מִתַּפְתָּא, בְּרִנָּא ׀ דְקוּל דְאִיהוּ חַד
י דָּא הוּא בְרִינָא דְמִלְחָה, הַאי בְכֻלָּא, ׀ לְבַתֵּר פְּרִט, בְּדְקָאמְרֵן.

רמד) פְּרִשָּׁה רְבִיעֵאָה, הוּא רְנָא דְרִינָא קְשִׁיָּא, ׀ הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם. ׀ אֵלִין אֵינוֹן

סח

חֲלוּפֵי גְרַסְאוֹת

ק מוסיף דקול ולא אינון אלא חד. ר דאינון. ש ל"ג
(שם י"א).
ביחודא. ת ל"ג רעותיה. א אתגלי. ב דחד קול. ג ל"ג דא הוא. ד לבתר והיה אם שמוע פרט דחסד עלאה כדקאמרן
ואיהו פרשה רביעאה. ה מוסיף ואצטריך ב"ג לאנחא לק בכל יומא ולמהוי ב"ג בדיוקנא עלאה וע"ד כתיב וראו כל
עמי הארץ כי שם ה' אלין תפלין דרישא דררועא כגוונא דא.

מסורת הזהר

הסולם

התפילין

מאמר

וקו האמצעי המכריע בין אבא ואמא. וכיון שהם
בסוד ג' קוין, הרי גם הם אינם מאירים זה בלי
זה אלא בבת אחת, וז"ש, וְאֵינוֹן חַד. כמו
שנתבאר אצל הקול.

רמב) וְדָא אִיהוּ קוּל וְכוּ׃ וְזֶה הוּא
קוּל, שְׁעוּשָׁה הָאָדָם בְּסוּד הַיחּוּד, לְשׁוּם כּוֹנְתוֹ
בִּיחּוּד כֹּל הַמְדְרָגוֹת, מִן אֵין סוּף עַד סוּף הַכֹּל,
בִּיחּוּד קוּל הַזֶּה, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּאֵלוֹ ג' הַקּוּיִן
שֶׁהֵם אַחַד. וְזֶהוּ הַיחּוּד שֶׁבְכָל יוֹם, שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּסוּד
רוּחַ הַקּוּדֵשׁ.

רמג) וְכִמְה גּוֹנוּיִן דִּיחּוּדָא וְכוּ׃ וְכִמְה
אֲפָנִים שֶׁל יחּוּד נֵאמְרוּ, וְכוּלָם אַמְת, מִי שְׁעוּשָׁה
יחּוּד זֶה עוֹשֶׂה טוֹב, וּמִי שְׁעוּשָׁה יחּוּד זֶה עוֹשֶׂה
טוֹב. אֲבָל יחּוּד הַזֶּה, שֶׁאֵנוּ מְעוֹרְרִים מִלְמַטָּה,
בְּסוּד הַקּוּל שֶׁהוּא אַחַד, זֶה הוּא בִירּוּרוֹ שֶׁל
הַדְּבַר. זֶה הוּא בְכֻלָּל. כְּלוּמָר, שְׁפָרַשְׁתָּ שְׁמַע
כוּלָּל בְּתוֹכּוֹ כֹּל ג' הַקּוּיִן בְּסוּד ה' אֱלֹקֵינוּ ה',
אֲבָל חוּץ מִזֶּה הוּא פְּרִט, שְׁפָרַשְׁתָּ שְׁמַע הוּא רַק
פְּרִט אַחַד, דְהֵיִינוּ ז"א בְּסוּד הַיּוּמִין שֶׁל הַדַּעַת,
כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ.

רמד) פְּרִשָּׁה רְבִיעֵאָה הוּא וְכוּ׃
פְּרִשָּׁה הַרְבִּיעִית, ה"ס דִּין הַקְּשָׁה, דְהֵיִינוּ
הַמְלַכּוֹת, שֶׁהִיא הַשְּׁמַאל שֶׁל הַדַּעַת, שֶׁכְּתוּב בָּהּ,
הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם, שֶׁהִיא לְשׁוֹן דִּין. אֵלוֹ הֵם ד'
פְּרִשְׁיוֹת שֶׁל תְּפִילִין שֶׁל רֵאשׁ שֶׁהֵם בְּד' בַּתִּים.
וְתְּפִילִין שֶׁל יָד הֵם ג"כ כְּעֵין זֶה, ד' פְּרִשְׁיוֹת,
אֵלָּא שֶׁהֵם בְּבֵית אַחַד. וְכִבְר הֵעֲרַנוּ בָּהֶם שְׁכוּלָם
הֵם סוּד אַחַד.

עו"ה), לְדַעַת שְׁשֻׁלְשָׁה, דְהֵיִינוּ ג' קוּיִן
הַמְדוּמָזִים ב' אֱלֹקֵינוּ ה', הֵם אַחַד, וְזֶהוּ סוּד
הַקּוּל שֶׁנִּשְׁמַע, שֶׁקוּל הוּא אַחַד, וְכוּ ג' בְּחִינּוֹת,
אֵשׁ רוּחַ וּמִים, וְכוּלָם אַחַד בְּסוּד הַקּוּל. אֵף כֵּאֵן,
ה' אֱלֹקֵינוּ ה', הֵם אַחַד, ג' בְּחִינּוֹת, וְהֵן אַחַד.

פירושו. ז"א ה"ס רוח וקו אמצעי. בשעה
שעולה לבינה הנקראת אֵזֵן, ומכריע בין ב'
הקוין ימין ושמאל אשר שם, הנקראים מים
ואש מתיחדים בו ב' הקוין מים ואש, ונקרא
קול הנשמע. וז"ש, וְדָא אִיהוּ רְנָא דְקוּל
דְאֵשְׁתַּמַּע, שֶׁעַל יָדוֹ נִפְתַּחוּ הָאוֹרוֹת דְּבִינָה
וְנִשְׁמַעִים לְחוּץ, כְּלוּמָר שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים לְחוּץ, וז"ש,
קוּל אִיהוּ חַד, וְאִיהוּ ג' גּוֹנוּיִן אֶשָּׁא
וְרוּחָא וּמִיָּא, כִּי כוּלָל בְּתוֹכּוֹ כֹּל ג' הַקּוּיִן
הַמְכּוּנִים אֵשׁ רוּחַ וּמִים כְּנ"ל. וּמִתּוֹךְ שֶׁג' קוּיִן
הָאֵלוֹ אֵינֶם יְכוּלִים לְהֵאִיר זֶה בְּלִי זֶה אֵלָּא בְּבַת
אַחַת, כִּי קוּ יָמִין בְּלִי שְׁמַאל הוּא חֶסֶד גִּיד.
וּשְׁמַאל בְּלִי יָמִין, הוּא חֲכָמָה בְּלִי חֶסֶדִים שֶׁאִינָה
יְכוּלָה לְהֵאִיר, וְבְלִי קוּ אֲמַצְעֵי אֵין הַשְּׁמַאל
מִתִּיחַד בִּימִין, הִרִי שֶׁג' הַקּוּיִם תְּלוּיִם זֶה בְּזֶה,
וְאֵינֶם מֵאִירִים רַק בְּבַת אַחַת. וז"ש, וּכְלָהוּ חַד
בְּרִנָּא דְקוּל. שֶׁבְּסוּד הַקּוּל נַעֲשׂוּ כֹל הַג' אַחַד,
וְאֵם הִיא חֶסֶד אַחַד מֵהֶם לֹא הִיא הַקּוּל נִשְׁמַע.
וְעַל דֶּרֶךְ זֶה נִבְחַן אֲבָא לְקוּ יָמִין, וְאֲמָא לְקוּ
שְׁמַאל, וז"א עוֹלָה וּמְכַרִיעַ בִּינֵיהֶם בְּסוּד קוּ
הַאֲמַצְעֵי. וז"ש, אוּף הֶכָּא, ה' אֱלֹקֵינוּ ה',
אֵינוֹן חַד, כִּי ה', הוּא סוּד אֲבָא וְקוּ יָמִין.
אֱלֹקֵינוּ, ה"ס אֲמָא וְקוּ שְׁמַאל. ה' ה"ס ז"א

(דפויי דף מ"ג ע"ב)

קשר

כ"ט

כ"א

תפלין דרישא. ותפלין דדרועא, כגוונא דא בחד ביתא, וקא אתענא בהו, וכלהו ינא תדא.

רמז קשרא דתפלין דרישא, איהו דל"ת, ועל דא פתיב, וראית את אחורי. וע"ד איהו לאחורא, ותמן אתקשר פלא בקשרא תדא.

רמז ואיהי, פד ומנחת אלין תפלין דדרועא לאתקשרא, אית קשרא אתרא, ונא דכרית קדישא, ונא דא, כמה דאתער בכמה דוכתי, וכלא ונא תדא. ופאין אינון ישאל דידעין ונא דא, ואצטרף בר נש לאנחא לון כל יומא, למתו בדיוקנא עלאה, ועליה פתיב, וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך וראו ממך. (ע"כ דעיא נהימנא).

ברוך יי לעולם אמן ואמן:

חלופי גרמאות

ו חר וליג רזא. ז מנחא. ח ליג לאתקשרא; מתקשרא. ט ליג אית קשרא. י ליג מן ואצטרף עד הסוף; ליג מן ואצטרף עד ועליה.

מטרת הזהר

(9) (שמנת ליג) ב"א ק"כ"ב צ"א. ז"ח מ"ז ט"ד ש"ג. מ"ח ט"ב ש"י. ט"ז ט"ב שליך. פ"ג ט"ג ש"ג, י"ב, כ"א. (Z) (דברים כ"ח) הקסח"ז קפ"ב צ"ב.

הסולם

התפלין

מלשון דלה ועניה. כי מטרים שהתלבשה בחסדים היתה דלה ועניה.

רמז ואיהי כד מנחא וכו': והיא, המלכות, כשמניחה אלו תפלין של יד להתקשר, ב"א, יש קשר אחר, דהיינו הקשר של תפלין של יד שהוא בצורת יי, הוא סוד של ברית הקדוש, דהיינו היסוד שהמלכות מתקשרת בו. וסוד זה הוא כמו שנתבאר בכמה מקומות, והכל סוד אחד. אשרי הם ישראל היודעים סוד הזה. וצריך האדם להניחם בכל יום, להיות בצורה העליונה, ועליו כתוב, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וראו ממך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מאמר

רמז קשרא דתפלין דרישא וכו': הקשר של התפלין של ראש, הוא בצורת ד', ועל זה כתוב, וראית את אחורי וע"כ הקשר הוא לאחור. ושם נקשר הכל בקשר אחד. פירוש. כי הקשר רומז על מוחין דאחורים הנמשכים מקו שמאל בלי חסדים, עם הימין, שה"ס חכמה בלי חסדים, שאינה יכולה להאיר, אבל במוחין דגדלות שע"י קו האמצעי התחבר השמאל עם הימין, והחכמה שבו התלבשה בחסדים שבימין, נמצאת החכמה דקו שמאל שהיתה באחורים, יכולה עתה להאיר לתחתונים כיון שהתלבשה בחסדים. וז"ס וראית את אחורי כי ראייה ה"ס חכמה. שמקורה היא בקו שמאל בסוד האחורים. וע"כ הקשר הוא בצורת ד' (דפ"י דף מ"ג ע"ב)

